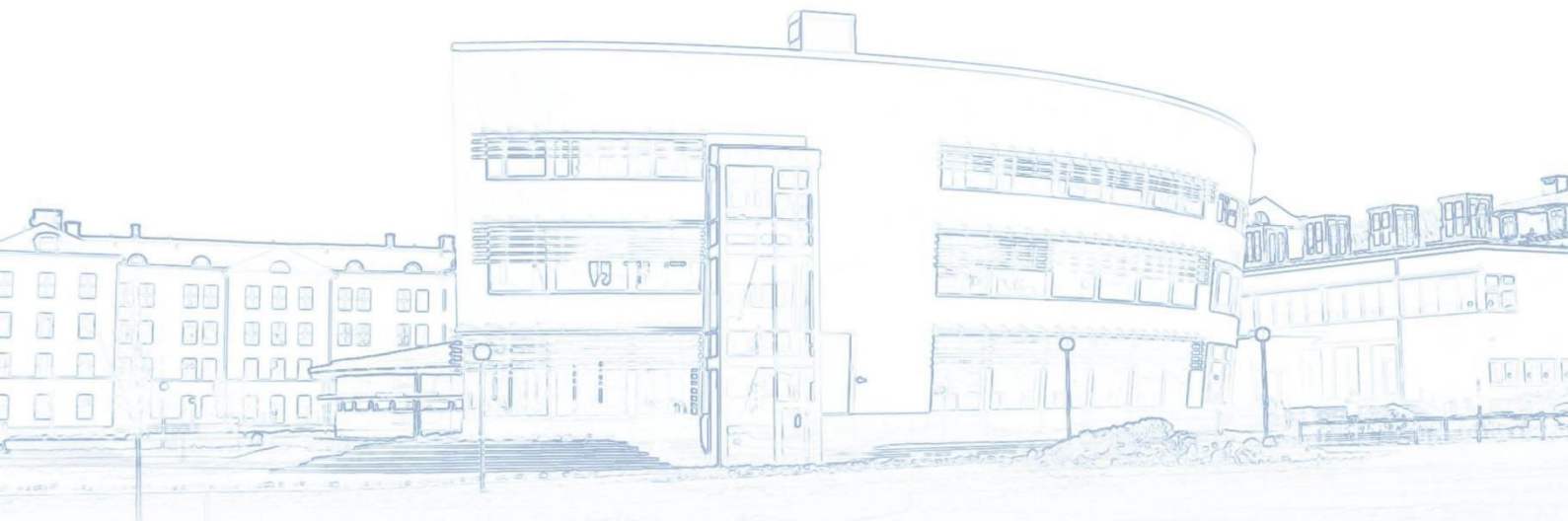

Forskning pågår 2022
Akademin för hälsa och arbetsliv

This work is published via open access and is licensed with a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license.

urn:nbn:se:hig:diva- 37591

Distribution:
Gävle University Press
University of Gävle
SE-801 76 Gävle, Sweden
gup@hig.se

Forskning pågår 2022

Akademin för hälsa och arbetsliv

Annika Strömberg (red.)

Förord

Verksamheten vid akademien för hälsa och arbetsliv utgör en kollegial och tvärvetenskaplig miljö som tar avstamp i människors olika livsvillkor och sammanhang med fokus på människan som individ, i grupper, organisationer och samhällen. Fysisk, psykisk och social hälsa utgör den gemensamma nämnaren. Utbildningen och forskningen kring dessa livsvillkor handlar om människors välbefinnande i en gynnsam ekologisk, ekonomisk och social miljö.

För att lösa de samhällsutmaningar vi står inför är forskningen och skapandet av ny kunskap viktig. I denna rapport samlas projektbeskrivningar kring den forskning som pågår vid akademien. Forskningsprojekten är sorterade under temporära samlingsrubriker som vi idag ser som starka inriktningar. Forskning och kunskapande formas och omformas vilket ger att projekt och inriktningar ändras över tid. Titeln på rapporten ”Forskning pågår” signalerar just denna föränderlighet.

Rapporten innehåller över 100 projekt som svarar mot samhällsutmaningar inom hälsa och välfärd. Den kunskap som utvecklas genom vår forskning skapar goda förutsättningar för att vi ska kunna bidra till en positiv utveckling inom dessa områden. Ny kunskap kan göra skillnad!

Annika Strömberg

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	III
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	V
INDEX	XI
BARN OCH UNGDOMAR	1
STÄRKANDE AV UNGDOMARS VÄLBEFINNANDE- STRENGTHENING ADOLESCENT HEALTH (SAW) IV.....	2
FÖRÄLDRADELTAGANDE I SPRÅKBEDÖMNING AV BARN PÅ KLINIK.....	3
NATIONELL POPULATIONSSSTUDIE OM DOPING, FITNESS, SKÖNHETSIDEAL OCH HÄLSA.....	4
VILLKOR FÖR DELTAGANDE I FYSISK AKTIVITET BLAND UNGDOMAR MED OCH UTAN AUTISM I TVÅ OLIKA LÄNDER.....	5
DOKTORANDPROJEKT: JAG & MIN FAMILJ, BETYDELSEN AV ETT FAMILJEORIENTERAT OCH SEKTIONSÖVERSKRIDANDE ARBETSSÄTT I FAMILJER MED MISSBRUK	6
DET GODA ÅLDRADET.....	7
HÅLLBARA ARBETEN FÖR ÄLDRE ARBETSKRAFT.....	8
VÅRDEN EFTER UTSKRIVNING FRÅN SJUKHUS – ÄLDRE PERSONERS LIVSKVALITET OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA.....	9
ÄLDRE PERSONERS HÄLSA, VÄLBEFINNANDE OCH VÅRD I KINA.....	10
ATT LEVA OCH ARBETA I EN MÅNGKULTURELL MILJÖ PÅ ÄLDREBOENDEN.....	11
ATT VÅRDAS OCH VÅRDA MED SKYDDSUTRUSTNING – ÄLDRE PERSONER OCH VÅRDPERSONALS UPPLEVELSER.....	12
HUR KAN KYRKAN MEDVERKA TILL HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE HOS ÄLDRE? EN STUDIE I EN FÖRSAMLINGS ÖPPNA VERKSAMHETER INOM SVENSKA KYRKAN.	13
DOKTORANDPROJEKT: FAKTORER SOM FRÄMJAR ÄLDRES MÖJLIGHETER ATT INKLUDERAS I ARBETSLIVET.....	14
DOKTORANDPROJEKT: ATTITYDER TILL FÖRLÄNGT ARBETSLIV – EN STUDIE OM ÄLDRE ARBETSTAGARE INOM ÄLDREOMSORG	15
DOKTORANDPROJEKT: EMOTION REGULATION AND EMOTIONAL EXHAUSTION IN THE AGING WORKFORCE WITHIN EMOTIONALLY DEMANDING PROFESSIONS	16
HÅLLBARA SAMHÄLLEN OCH GEMENSKAPER.....	17
WHAT HAPPENED IN SWEDEN LAST NIGHT – BROTTsutveckling, etnicitet, kön och social klass i Sverige de senaste 40 åren	18
SAMVERKAN FÖR SAMHÄLLSARBETE I SOCIALT UTSATTA BOSTADSOMRÅDEN	19
ENSAMHET HOS KVINNOR SOM VARIT UTSATTA FÖR VÅLD AV EN PARTNER	20
ARBETSSÄTT FÖR ATT FÖREBYGGA KVINNLIG KÖNSSTYMPNING OCH NÅ FRAM MED STÖD OCH VÅRD.....	21
ATT FÖREBYGGA HOT OCH VÅLD I ARBETSLIVET.....	22
STREET GANG INVOLVEMENT AMONG NORDIC YOUTH: A COMPARATIVE STUDY ON PREVALENCE AND RISK FACTORS IN NORDIC COUNTRIES.....	23
RENHET, SMUTS OCH FARA INOM IDROTTEN – ANTIDOPING I INTERNATIONELL ELITIDROTT	24
INCREASING HOMELESS WOMEN'S ACCESS TO CARE - DEVELOPMENT OF AN INTERVENTION TO TARGET HEALTH INEQUITIES	25
COMMON CAPITAL ACCUMULATION FOR URBAN COMMONS.....	26
FAIRTRANS.....	27
RIKEDOM OCH VÄLFÄRD.....	28
SHANAZI HJÄLTAR I GÄVLE.....	29
ÖKAD SOCIAL INKLUDERING I SANDVIKEN	30
INTEGRATION GÄVLEBORG 2.0 – INTERVJUSTUDIE OM UPPLEVDA MÖJLIGHETER OCH HINDER FÖR	

ARBETSMARKNADSETABLERING FÖR MIGRANTER MED LÅG UTBILDNING	31
WALKABLE URBAN NEIGHBOURHOODS - FREEING UP POTENTIAL FOR SUSTAINABLE AND ACTIVE TRAVEL BY IMPROVING WALKING AND ITS CONNECTIONS WITH PUBLIC TRANSPORT	32
DOKTORANDPROJEKT: ECOSOCIAL WORK FOR PROMOTING ADOLESCENTS' WELLBEING AND WORK-LIFE CAPACITIES WITHIN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	33
DOKTORANDPROJEKT: OMSORGSTAGAREN I FOKUS? OM DELAKTIGHET, PÅ PRIVATA OCH OFFENTLIGA ÄLDREBOENDEN	34
DOKTORANDPROJEKT: FOOD INSECURITY AND HEALTH IN MOZAMBIKAN HOUSEHOLDS: DOES SOCIOECONOMIC POSITION MATTER?	35
INKLUDERANDE ARBETSLIV GENOM EN JÄMSTÄLLD OCH JÄMLIK ARBETSMILJÖ.....	37
HANDEL 4.0? ARBETSMILJÖ OCH OJÄMLIKHET I E-HANDELN	38
INCREASING RETURN-TO-WORK AMONG PEOPLE ON SICK LEAVE DUE TO COMMON MENTAL DISORDERS: A CLUSTER-RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL OF A PROBLEM-SOLVING INTERVENTION VERSUS CARE-AS-USUAL CONDUCTED IN THE SWEDISH PRIMARY HEALTH CARE SYSTEM (PROSA)	39
JÄMSTÄLLD ARBETSHÄLSA? - GENUS, ARBETSORGANISATION OCH FYSISK BELASTNING INOM DETALJHANDELN	40
ATT ARBETA I ETT MÅNGKULTURELLT SAMHÄLLE: ARBETSMILJÖ OCH KARRIÄRMÖJLIGHETER FÖR INVANDRAD VÅRDPERSONAL INOM DEN SVENSKA ÄLDREOMSORGEN	41
VAD ÄR DET SOM UNDERLÄTTAR INKLUDERING I ARBETSLIVET FÖR SJUKSKÖTERS KOR MED UTBILDNING FRÅN LÄNDER UTANFÖR EU? -HANDLEDARES PERSPEKTIV.	42
HÅLLBART ARBETSLIV	43
ETT HÅLLBART ARBETSLIV I HOFORS.....	44
ETT HÅLLBART ARBETSLIV I OVANÅKER.....	45
DOKTORANDPROJEKT: VAD ÄR DET SOM UNDERLÄTTAR INKLUDERING I ARBETSLIVET FÖR SJUKSKÖTERS KOR MED UTBILDNING FRÅN LÄNDER UTANFÖR EU?	46
GOD ARBETSHÄLSA I ETT DIGITALISERAT ARBETSLIV	47
(O)FRIVILLIGT DISTANSARBETE – HUR PÅVERKAR DET ARBETSHÄLSAN?	48
CYBER NURSING – PEOPLE'S ONLINE SELF-CARE, -HOW, WHY AND WHEN?	49
DOKTORANDPROJEKT: PROMOTING RESTORATION AND HEALTH IN DIGITALIZED AND FLEXIBLE WORK	50
DOKTORANDPROJEKT: FLEXIBELT ARBETE: BESTÄMNINGSFAKTORER FÖR ANSTÄLLDAS BALANS MELLAN ARBETE OCH PRIVATLIV	51
DOKTORANDPROJEKT: ATT ARBETA PÅ DISTANS – MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR FÖR ANSTÄLLDAS HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE I AKADEMIN	52
DOKTORANDPROJEKT: DIGITALA VÅRDKEDJOR I HÄLSO- OCH SJKVÅRDEN – EN STUDIE AV VÅRDKONSUMTION, VÅRDKVALITET, ARBETSMILJÖ OCH VÄLBEFINNANDE	53
DOKTORANDPROJEKT: HÅLLBART DISTANSARBETE	54
ORGANISATION OCH LEDNING FÖR HÅLLBAR ARBETSHÄLSA OCH PRODUKTION	55
FLEXIBELT ARBETE – MÖJLIGHET OCH UTMANING.....	56
ATT FÖREBYGGA PSYKISK OHÄLSA PÅ ARBETSPLATSEN: EN IMPLEMENTERINGSSTUDIE PÅ ORGANISATIONS-, CHEFS- OCH MEDARBETARNIVÅ.....	57
SJUKNÄRVARO, HÄLSA OCH PRODUKTIVITET. PRAKTISKA, METODOLOGISKA OCH TEORETISKA UTMANINGAR	58
MOT ETT HÅLLBART ARBETSLIV INOM SOCIALTJÄNSTEN - SAMMANFATTNING OCH FRAMÅTBlick	59
DOKTORANDPROJEKT: LEADERSHIP, WORKING ENVIRONMENT AND HEALTH IN PROFITABLE GROWTH SMEs – A MANAGER AND SUBORDINATE PERSPECTIVE.....	60
DOKTORANDPROJEKT: STAFF MEMBERS' PSYCHOSOCIAL WORK ENVIRONMENT, ORGANIZATIONAL TRUST, AND WELL-BEING	

IN DIFFERENT TYPES OF NURSING HOME GOVERNANCE.....	61
DOKTORANDPROJEKT: HIRED RELATIONS - A CRITICAL STUDY OF TEMPORARY LABOUR WITHIN THE SWEDISH MANUFACTURING INDUSTRY.....	62
DOKTORANDPROJEKT: OCCUPATIONAL PHYSICAL DEMANDS AND HEALTH IN PERSONAL CARE WORKERS WITH NON-STANDARD EMPLOYMENT	63
ARBETE OCH ÅTERHÄMTNING – FYSISKT OCH MENTALT ARBETE FÖR ÖKAD HÄLSA, PRESTATION OCH PRODUKTIVITET	65
BETYDELSEN AV PSYKOSOCIALA FÖRHÅLLANDEN I ARBETSMILJÖN FÖR FYSISK BELASTNING, SMÄRTA OCH SJUKFRÅNVARO I ÄLDREOMSORGEN	66
ARBETSROTATION FÖR BÄTTRE ARBETSMILJÖ OCH ÖKAD JÄMLIKHET.....	67
THE EFFECTS OF AN EXTERNAL CRISIS ON WORK ENVIRONMENT, HEALTH AND SOCIAL EQUALITY AMONG SWEDISH- AND FOREIGN-BORN WORKERS: A CASE STUDY AT A LAUNDROMAT	68
EGENVÅRD VID NARKOLEPSI	69
HÄLSO OCH PRODUKTIVITETS KONSEKVENSER AV VISUELLT KRÄVANDE NÄRARBETE	70
KONSEKVENSER AV SAMTIDIGA SAMSYNSPROBLEM OCH NÄRARBETE STUDERAD MED HJÄRNAVBILDNING (NIRS) OCH ARBETSMINNESTESTER	71
TIDSMÖNSTER AV FYSISK BELASTNING, PRESTATION OCH MUSKULOSKELETALA BESVÄR – EN STUDIE AV MANLIGA OCH KVINNLIGA STRÅKMUSIKER	72
GULDLOCKSPRINCIPEN: BÄTTRE HÄLSA OCH FYSISK KAPACITET GENOM PRODUKTIVT ARBETE	73
DOKTORANDPROJEKT: TIDIGT UTVECKLANDE AV NACKSMÄRTA: EN PROSPEKTIV KOHORTSTUDIE	74
EFFEKTIVA REDSKAP FÖR ATT BEDÖMA OCH UTVECKLA ARBETSMILJÖ OCH ARBETSHÄLSA	75
PROBLEMLÖSNINGSBASERADE SAMTAL MELLAN MEDARBETARE OCH CHEF: KAN INSATSEN MINSKA SJUKFRÅNVARO?	76
IMPACT-WELL.....	77
VISST VILL JAG VARA CHEF! EN STUDIE AV UNGA CHEFER UR ETT INDIVID- OCH ORGANISATIONSPERSPEKTIV	78
HÄLSOFRÄMJANDE FYSISK (IN)AKTIVITET 24/7	79
KOSTNADEFFEKTIV MÄTNING AV FYSISK BELASTNING I ARBETSLIVET	80
DOKTORANDPROJEKT: VÄLFÄRDSTEKNIK I ÄLDREOMSORGEN – MÖJLIGHETER OCH KONSEKVENSER FÖR PERSONAL OCH BRUKARE	81
LEVA MED LÅNGVARIG OHÄLSA	83
PREVENTION AND MANAGEMENT OF TIA AND STROKE IN PRIMARY HEALTHCARE – A COMPLEX INTERVENTION.....	84
EFFEKTEN AV AKUPUNKTUR OCH VÅRDGIVARENS KOMMUNIKATION VID CYTOSTATIKAINDUCERAT ILLAMÅENDE OCH KRÄKNINGAR: EN RANDOMISERAD SHAMKONTROLLERAD STUDIE	85
AKUPUNKTUR MOT NEUROTOXISKA BIVERKNINGAR AV CYTOSTATIKABEHANDLING: SYMPTOM, NEUROLOGISK FUNKTION, AKTIVITETSFÖRMÅGA OCH LIVSKVALITET	86
SYMPTOM, AKTIVITET, KINESIOFOBI OCH FÖRMÅGA I VARDAG OCH ARBETE UNDER CANCERBEHANDLING	87
UTVÄRDERING AV HUVUDVÄRKSSKOLA FÖR PATIENTER MED SVÅR MIGRÄN – MED FOKUS PÅ KUNSKAP OCH EGENBEHANDLING	88
ANTIDOPING OCH PARASPORT.....	89
ATT FRÅGA OM VÅLD OCH TA HAND OM SVARET: MÖJLIGHETER OCH HINDER FÖR ARBETSLIVSRELATERAD REHABILITERING VID LÅNGTIDSSJUKSKRIVNING KOPPLAD TILL VÅLDSUTSÄTTTHET	90
DOKTORANDPROJEKT: VÄGEN TILLBAKA– KVINNORS FÖRESTÄLLNING OM ATT ÅTERGÅ I ARBETE SAMT DERAS HÄLSA OCH PSYKISKA VÄLBEFINNANDE EFTER EN LÅNGTIDSSJUKSKRIVNING FÖR PSYKISKOHÄLSA.....	91
DOKTORANDPROJEKT: AKTIVARE VARDAG - ETT PERSONCENTRERAD, DIGITALT, PREVENTIONSPROGRAM MED SYFTE ATT STÖDJA ETT HÄLSOSAMT AKTIVITETSMÖNSTER HOS PERSONER MED RISK FÖR STROKE	92

DOKTORANDPROJEKT: BETYDELSEN AV OSPECIFIKA BEHANDLINGSFAKTORER I VÅRDMÖTET FÖR PATIENTERS BEHANDLINGSEFFEKTER PÅ EMESIS, LIVSKVALITET OCH ARBETSFÖRMÅGA I CANCERVÅRD	93
DOKTORANDPROJEKT: BETYDELSEN AV OSPECIFIKA BEHANDLINGSFAKTORER I VÅRDMÖTET FÖR PATIENTERS BEHANDLINGSEFFEKTER PÅ EMESIS, LIVSKVALITET OCH ARBETSFÖRMÅGA I CANCERVÅRD	94
DOKTORANDPROJEKT: BETYDELSEN AV OSPECIFIKA BEHANDLINGSFAKTORER I VÅRDMÖTET FÖR PATIENTERS BEHANDLINGSEFFEKTER PÅ EMESIS, LIVSKVALITET OCH ARBETSFÖRMÅGA I CANCERVÅRD	95
PERSONALENS ARBETSMILJÖ, LÄRANDE OCH LEDARSKAP	97
SJUKSKÖTERSKESTUDENTERS UPPLEVELSE AV KOMPETENS, LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE.....	98
OMVÅRDNAD, PATIENTSÄKERHET OCH KVALITET I DIALYSVÅRDEN	99
TEAM- ATT LEDA OCH LEDAS	100
NATIONELLT SAMORDNAD SJUKVÅRDSRÅDGIVNING – TELEFONSJUKSKÖTERSKORS ARBETSMILJÖ	101
PERSONLIG ASSISTENT I EN ANNANS HEM – UTBILDNING, SJÄLVSKATTAD KOMPETENS, ARBETSMILJÖ OCH VÄLBEFINNANDE	102
DIGITALISERINGENS BAKSIDA INOM PRIMÄRVÅRDEN – INKLIVARE PÅVERKAR DEN PSYKOSOCIALA ARBETSMILJÖN	103
WORKING CONDITIONS AMONG SOCIAL WORKERS IN CHILD PROTECTION IN THE NORDIC COUNTRIES – A COMPARATIVE STUDY	104
ATT UTVECKLA NYCKELKOMPETENS FÖR SOCIONOMER MED HJÄLP AV VIRTUELL SAMTALSTRÄNING OCH ARTIFICIELL INTELLIGENS	105
EXPERIENCES OF WORK-RELATED IDENTITY, JUSTICE AND UNCERTAINTY IN THE CONTEXT OF AN ORGANIZATIONAL CHANGE	106
FÖREBYGGANDE AV SMITTSPRIDNING INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN – REFLEKTERANDE FÖRHÅLLNINGSSÄTT OCH ADEKVATA BETEENDEN	107
BEHOVSANPASSAD INTERVENTION OM PATIENTSÄKERHETSENGAGEMANG I SOMATISK SPECIALISTVÅRD - FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR IMPLEMENTERING MOT EN SÄKRARE VÅRD	108
FITNESS ASSISTANT, EQF 3: CERTIFIERING MED FOKUS INTELLEKTUELL FUNKTIONSNEDSÄTTNING	109
PRECWORK.....	110
"SHOULD I STAY OR SHOULD I GO": EN STUDIE OM LÄRARES MOTIVATION ATT STANNA KVAR PÅ SIN ARBETSPLATS	111
I FRONTLINJEN VID COVID-19 PANDEMIN - SJUKSKÖTERSKOR & CHEFERS SKATTNINGAR OCH UPPLEVELSER AV ARBETSMILJÖ, HÄLSA, LÄRANDE OCH SAMVERKAN VID 1177 VÅRDGUIDEN	112
ÖVERGÅNGEN TILL AKTIVITETSBASERADE KONTOR PÅ TRAFIKVERKET: PROCESSEN OCH RESULTATET	113
CHEFERS UPPFATTNING OCH ERFARENHET AV ATT IMPLEMENTERA.....	114
LEDARSKAPSMODELL	114
SJUKSKÖTERSKESTUDENTERS VÄG IN I ARBETSLIVET UNDER PÅGÅENDE CORONAVIRUSPANDEMI.....	115
ETT HÅLLBART ARBETSLIV FÖR UNGA VUXNA – LEDARSKAP, LÄRANDE OCH OSÄKERHET.....	116
DOKTORANDPROJEKT: VÅRDPERSONALS OCH FÖRSTA LINJE CHEFERS ARBETSSITUATION INOM SVENSK AKUTSJUKVÅRD: FÖRUTSÄTTNINGAR, CHEF- OCH LEDARSKAP, VÄLBEFINNANDE OCH EFFEKTIVITET.....	117
DOKTORANDPROJEKT: CHEFERS FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT HÅLLBART ARBETSLIV.....	118
DOKTORANDPROJEKT: STRUKTURELLA OCH ORGANISATORISKA FAKTORERS BETYDELSE FÖR SOCIALSEKRETERARNAS SJÄLVSKATTADE ARBETSRELATERADE OCH GENERELLA HÄLSA	119
DOKTORANDPROJEKT: HÄLSOFRÄMJANDE LEDARSKAP FÖR SOCIALSEKRETERARE SOM ARBETAR MED UTREDNINGAR AV BARN- OCH UNGA; INNEBÖRD, VILLKOR OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	120
DOKTORANDPROJEKT: CLIENT VIOLENCE TOWARDS SOCIAL WORKERS WITH STATUTORY DECISION-MAKING RESPONSIBILITIES IN SWEDISH INDIVIDUAL AND FAMILY SOCIAL SERVICES	121
DOKTORANDPROJEKT: WORKPLACE ENVIRONMENT AND INTERPROFESSIONAL COMMUNICATION AT PSYCHIATRIC OUTPATIENT UNITS.	122

Index

A

Aboagye Emmanuel, 56, 58
Ahmadi Elena, 60

B

Bergsten Eva, 43, 44, 45, 68, 113
Bergström Gunnar, 15, 39, 48, 56, 57, 58, 60, 62, 66, 68,
76, 78, 111
Bjuhr Marie, 14
Bjärntoft Sofie, 51
Björkman Annica, 98, 103, 112
Blomqvist Sven, 69, 87, 89, 109
Boman Eva, 52, 91
Bylund Grenklo Tove, 2, 87
Bäcklin Emy, 18, 22

C

Carlsson Marianne, 10
Chang Elvi, 33

D

Donahue Charlotta, 29

E

Edvinsson Johanna, 50
Efverman Anna, 85, 86, 87, 93, 95
Eklund Linda, 93
Engström Maria, 9, 10, 14, 41, 42, 46, 53, 61, 87, 93, 98,
100, 102, 112, 115, 117
Eriksson Elisabet, 11, 41, 42, 46
Eriksson Lars, 8, 16
Eriksson Mårten, 3, 8, 16

F

Forinder Ulla, 6, 20, 90

G

Grell Pär, 105

H

Hallman David, 48, 50, 51, 56, 63, 66, 79, 113
Hansson Marie, 19
Hedborg Kerstin, 88
Hedlund Åsa, 91
Heiden Marina, 48, 52, 54, 56, 79, 80, 87, 102
Hellström Fredrik, 74
Häggström Erik, 23
Högnelid Julia, 12

Högstedt Denice, 42, 46

I

Ingard Cecilia, 34

J

Jackson Jennie, 38, 63, 67, 68, 72
Januario Leticia, 48, 66, 67, 68, 79
Jerlinder Kajsa, 5, 69
Jerre Kristina, 18, 22
Jordal Malin, 21, 41

K

Keus van de Poll Marijke, 58
Kjörling Andreas, 56, 62
Knez Igor, 106
Korkeakunnas Tea, 54, 56
Kristofferzon Marja-Leena, 84, 91

L

Li Kusterer Hanna, 13, 21, 31, 90
Lilja Maja, 31
Lindberg Magnus, 84, 85, 86, 95, 99, 107, 114, 118
Lindberg Maria, 107, 108, 114, 118
Lindmark Tomas, 61
Lundin Karin, 117
Lyrberg Ann, 6
Lättman Katrin, 8, 32
Lögdal Nestor, 56, 63

M

Macassa Gloria, 35, 60
Mathiassen Svend Erik, 38, 40, 48, 50, 51, 56, 66, 67, 68,
72, 73, 79, 80, 113
Militao Elias, 35
Munobwa Jimmy, 22
Mälstam Emelie, 84, 92

N

Nestius Samuel, 18
Nilsson Annika, 77, 84, 91, 102
Nordhall Ola, 106
Nordlinder Carolina, 15
Norrgård Amanda, 120
Nässén Nessica, 29

O

Olsson Annakarin, 9, 10, 12, 81, 98, 122

P

Popucza Timea Zsuzsanna, 16
Porskrog Kristiansen Lisbeth, 43, 44, 45
Pålsson Ylva, 112, 115

Q

Qvarfordt Anna, 4, 24, 89

R

Rambaree Komalsingh, 33, 54
Richter Hans, 70, 71
Rostami Amir, 18, 23
Rudberg Ingela, 122
Rudolfsson Thomas, 40, 68
Rönnlund Borg Tina, 74

S

Salzmann-Erikson Martin, 25, 49, 103, 122
Sarnecki Jerzy, 18
Savela Maria, 2
Silén Marit, 85, 95, 117
Sjöberg Stefan, 19, 26, 27, 28, 29, 30, 33
Sjölund Britt-Marie, 9, 14
Sjölund Maria, 34, 105
Skoog Waller Sara, 21, 90
Skrinjar Monica, 22
Skytt Bernice, 98, 100, 107, 114, 117, 118
Stake-Nilsson Kerstin, 87

Stevie Karin, 119
Svanström Jonas, 118
Svedsäter Göran, 4, 89
Svennberg Lena, 4
Svensson Malin, 56
Svensson Sven, 48, 56, 62, 63, 110, 116
Söderberg Malin, 102
Söderqvist Bo, 105

T

Tham Pia, 15, 59, 104, 105, 119, 120
Trygged Sven, 31, 34, 61
Tödt Kristina, 87

V, W

Vidman Åsa, 105
Waller Skoog Sara, 20
Wejåker Maria, 84
Westfelt Lars, 4, 18, 23
Widar Linda, 52
Widgren Ylva, 85, 95
Wiitavaara Birgitta, 52, 56, 77, 110
Wikman Sofia, 18, 22
Willmer Mikaela, 4, 98
Wulff Hamrin Cornelia, 13

Ö

Öberg Peter, 15, 81
Örnehag Andreas, 81
Östlund Ann-Sofi, 12, 115

Barn och ungdomar

Stärkande av ungdomars välbefinnande- Strenghtening Adolescent health (SAW) IV

Projektledare

Tove Bylund Grenklo (Lisbeth Porskrog Kristiansen Tjänstledig)

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Savela

Bakgrund

Det rapporteras om ökad psykisk ohälsa bland barn och ungdomar. Divergerande siffror uppger förekomst på mellan 10-40 %. Orsakerna till ökningen i psykisk ohälsa fortfarande är okända. Att ha skolframgång är en av de viktigaste hälsofaktorerna och en stark skyddsfaktor för att förebygga framtida psykisk ohälsa. Vidare råder det en ömsesidig relation mellan lärande och välbefinnande hos elever. Skolan utgör därför en naturlig arena för förebyggande och generella hälsofrämjande insatser, vilket även faller inom ramen för elevhälsans (EHT) professionella arbetsuppgifter, men det finns det brist på vetenskapligt baserade, universella hälsofrämjande interventioner för målgruppen. Vi har därför påbörjat skapandet av en intervention, i enlighet med Medical Research Council framework riktlinjer för komplexa interventioner, i gruppform med ambition att positivt påverka välbefinnandet och den psykiska hälsan hos gymnasieungdomar. Interventionen genomförs i två steg. Först utbildas EHT av forskarteamet bakom interventionen, sedan faciliterar EHT interventionen in mindre gymnasieelev grupper (8-12/elev/gr) under veckovisa sessioner. Vissa body-mind-baserade tekniker används, där avslappning är en integrerad del av interventionen. Interventionen ger mer faktakunskap och medvetenhet om psykiskt hälsa, sömn, kost, motion, sex, alkohol. Gruppformen ger möjlighet EHT-stödd reflektion som kan bidra till elevernas ökade välmående. De teoretiska koncepten bakom utbildningsinterventionen där välmående antas bestå av balans, styrka och motståndskraft. Interventionen har ålderspassats för högstadiet.

Syftet

Genom en kvasiexperimentell, komparativ design undersöks och jämförs effekterna av SAW utbildningsprogram ca n=130 (experimentalskolan) med ca n=70 (kontroll/referensskolan) högstadieelevers ÅK 6 självskattade välmående, psykisk hälsa, motståndskraft, upplevd stress och ångest, skolnärvaro, förekomst av mobbning och trakasserier samt skolprestationer före och två gånger efter genomgången utbildningsintervention hos interventions- och kontrollgrupp. Vidare undersöks SAWs tillämpbarhet och acceptans bland forskningspersoner kvalitativt.

Frågeställningar

- 1 Ökar SAW skolelevs välbefinnande med genomsnittlig, motståndskraft, psykiska styrkor
- 2 Minskar SAW skolelever upplevde stress och upplevde ångest
- 3 Är SAW tillämpbar och äger den acceptans bl EHT och elever

Metod

Baselinemätning genomförs med enkäter (WHO 5; Resilience scale; Strenght and Difficulties Questionnaire (SDQ). Post-interventionstest I och II av deltagande skollever genomförs direkt efter avslutad intervention med identiska enkäter. Analyseras med statistiska metoder för upprepade mätningar. Kvalitativa fokusgruppsintervjuer med gymnasieelever och andra med EHT (feasibility) analyseras med kvalitativ innehållsanalys

Föräldradeltagande i språkbedömning av barn på klinik

Projektledare:

Mårten Eriksson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Barnlogopederna i Region Gävleborg, kontakt Nina Fältman.

Bakgrund

Barnets tidiga språk är associerat med många framgångsfaktorer senare i livet såsom goda skolresultat, social anpassning, samt anställning och välbefinnande senare i livet. Det är därför angeläget att tidigt upptäcka, diagnosticera och behandla barn med språkstörning.

Syfte

Studiens syfte är att underlätta och förbättra logopedens bedömning av barns språk. Datainsamlingen har blivit försenat pga minskat antal fysiska besök på barnlogopeden under covid-epidemin.

Frågeställningar

1. Har remitterade barn till logopedmottagningen i Gävle, och i synnerhet barn som diagnosticeras med DLD lägre poäng i SCD-III:s skalor än barn i motsvarande ålder från en normalpopulation?
2. Har flerspråkiga barn mer ospecifika diagnoser än enspråkiga barn?
3. Har diagnoserna för flerspråkiga barn förändrats efter det att man börjat använda SCDI-III?
4. Vad är föräldrars (både till enspråkiga och flerspråkiga barn) erfarenhet av att fylla i SCDI-III?
5. Vad är logopeders erfarenheter av att använda SCDI-III?

Metod

Som tillägg till ordinarie bedömning av barns språk vid Logopedmottagningen i Gävle tillfrågas barnens vårdnadshavare att fylla i ett strukturerat instrument om barnets språk, SCDI-III. Instrumentet är normerat för en normal population 30-48 mån. gamla. Förutom svenska kommer SCDI-III erbjudas på arabiska och somaliska.

Nationell populationsstudie om doping, fitness, skönhetsideal och hälsa

Projektledare

Anna Qvarfordt

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Göran Svedsäter, Lena Svennberg, Mikaela Willmer och Lars Westfelt.

Bakgrund

I tidigare beviljat projekt finns 2101 insamlade enkäter och två genomförda gruppintervjuer med 17 ungdomar 16-25 år som analyseras för att presenteras i flera artiklar. I dagens samhälle finns företeelser som bidrar till fokusering på kropp och hälsa, där strävan är kroppslig och utseendemässig perfektionism. Många ungdomar, och även vuxna, försöker nå upp till olika ideal genom att tillgripa prestationshöjande preparat och metoder. Mot bakgrund av detta, har en större befolkningsstudie genomförts för att undersöka individers syn på sin kropp och olika sätt att förändra sitt utseende såsom träning, kosthållning samt användning av kosttillskott och prestationshöjande/utseendekorrigerande substanser/metoder (PIES). Fysisk aktivitet (FA) har samband med positiv kroppsuppfattning, men vissa typer av FA kan innebära en risk för försämrade kroppsuppfattning. Tidigare studier har främst undersökt dessa samband i populationer bestående av elitidrottare eller individer med psykisk ohälsa (tex ätstörningar). Undersökningen skall bidra till bättre kunskap om hur den yngre generationen upplever samhällets ökande fokus på hälsa/fitnesskultur och den därtill hörande hälsoproblematiken. Denna kunskap torde vara till nytta för att förebygga eventuella hälsoproblem samt ge bättre förutsättningar för att analysera om det föreligger ett samband mellan kroppsuppfattning och attityder mot och användande av PIES.

Syfte

Huvudsyftet med projektet är att undersöka eventuella samband mellan kroppsmisnöje och attityder mot PIES bland svenska ungdomar 16-25 år. I tillägg är det aktuellt att undersöka ett, i relation till samhällsutvecklingen ökande fokus på hälsa och fitnesskultur och den därtill hörande hälsoproblematiken.

Frågeställningar

1. Hur ser förekomst och attityder till PIES ut bland svenska ungdomar i åldern 16 till 25 år?
2. Vilka attityder har ungdomar till kropp/utseende?
3. Vilka attityder har ungdomar till utseendekorrigerande åtgärder?
4. Finns det samband mellan kroppsuppfattning och fysisk aktivitet, ätbeteenden samt användning av lagliga/olagliga preparat och tillskott.

Metod

Studien har en tvärsnittsdesign. En webbaserad enkät skickades ut till ett urval bestående av 4650 ungdomar 16-25 år. Svarfrekvensen var 45 % (n= 2101). Data bearbetas med hjälp av deskriptiv statistik, chi2-test och logistisk regressionsanalys. I tillägg genomfördes två gruppintervjuer med 17 individer. Datainsamling genomfördes 4. Kv. 2016 och 1.kv. 2017.

Villkor för deltagande i fysisk aktivitet bland ungdomar med och utan autism i två olika länder

Projektledare
Kajsa Jerlinder

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Lars-Olov Lundqvist, professor, Örebro universitet och Utveckling – och forskningscentrum vid Universitetssjukhuset i Örebro. Susanna Geidne, docent, Örebro universitet. Susann Arnell, doktorand, Utveckling – och forskningscentrum vid Universitetssjukhuset i Örebro. Sonya Girdler, professor, Curtin University, Perth, Australien

Bakgrund

Fysisk inaktivitet är ett av de största hälsoproblemen bland ungdomar idag och det är särskilt framträdande hos ungdomar med autismspektrumtillstånd (AST). Tidigare studier har slagit fast att deras deltagande i fysisk aktivitet är ofta individspecifika och villkorade (Arnell, Jerlinder, Lundqvist 2018; 2020). Detta måste tas hänsyn till när initiativ till ökad FA görs hos ungdomar med AST (Arnell et.al 2018) och de instrument eller metoder som finns idag har inte fungerat optimalt. I en tidigare genomförbarhetsstudie för att identifiera dessa behov har en speciell kartläggningsmetod, Q-sorting, slagit fast att den fungerar för att identifiera ungdomarnas med AST olika syn på vilka förutsättningar som är viktigt för att vilja delta i fysiska aktiviteter (Arnell et.al. manus). Men vi vet inte om detta villkorade deltagande i FA kan variera inom och mellan ungdomar med och utan AST eller om detta varierar mellan olika kulturella sammanhang. Därför är syftet med detta projekt att identifiera mönstret av förutsättningar (viewpoints) för deltagande i fysiska aktiviteter i olika populationer av ungdomar i Australien och i Sverige för att vägleda utvecklingen och förbättringen av fysisk aktivitetshöjande insatser.

Syfte

Syftet med denna studie är att identifiera synpunkter på villkor för deltagande i fysisk aktivitet (FA) bland ungdomar med och utan autism (AST) i två olika kulturer.

Frågeställning

1) Skiljer sig mönster för deltagande i FA mellan ungdomar med eller utan AST och skiljer sig detta mönster mellan länder? 2) Påverkar kulturen eller området där ungdomarna bor deras förutsättningar för deltagande i FA? 3) Hur kan dessa skillnader i upplevda villkor för deltagande förklaras? (om det finns några?) 4) Hur behöver Q-frågorna anpassas utifrån de kulturella sammanhangen?

Metod

Studien har en explorativ design med hjälp av Q-metod i syftet att identifiera individspecifika förutsättningar för deltagande i fysisk aktivitet bland ungdomar (12 till 16 år) med ASD och ungdomar utan ASD i Australien och Sverige. Varje av dessa fyra populationer analyseras var för sig och jämförs sedan. Antalet ungdomar i varje population uppskattas idag till n 40. Upplägget i datainsamlingen följer fyra steg: 1. Identifiering av uppfattningar om förutsättningar för deltagande i fysisk aktivitet som bildar en mallen "concourse", för det fortsatta arbetet. 2. Design av olika påståenden som bildar ett Q-sample. 3. Påståendena i Q-urvalet administrera till studiedeltagarna som sorterar och rangordnar detta i en Q-sort. 4. Utfallet analyseras med inverterad faktoranalys och tolkas med hjälp av bakgrundsinformation (intervjuer) från deltagarna.

Doktorandprojekt: Jag & min familj, betydelsen av ett familjeorienterat och sektionsöverskridande arbetssätt i familjer med missbruk

Doktorand

Ann Lyrberg

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Ulla Forinder

Bakgrund

Tidigare forskning har visat att barns hälsa och utveckling påverkas negativt av att leva i familjer med missbruk (Folkhälsomyndigheten; Velleman 2005; Calabria 2011; Baldwin 2012).

Socialtjänstens organisering av arbetet i problem- och funktionsindelning medför att familjer med missbruk ofta har kontakt med flera specialiserade sektioner samtidigt och att insatser sker utan samordning. Genom ett familjeorienterat sektionsöverskridande arbetssätt kan detta undvikas och en holistisk syn på familjens problem främjas. Licentiatstudien ingår i ett större forskningsprojekt som sedan hösten 2017 drivs i samarbete mellan Högskolan Dalarna och FoU Välfärd Region Gävleborg. Projektet syftar till att utvärdera effekterna av ett familjeorienterat öppenvårdsprogram, Jag & min familj. Sammanlagt deltar 10 kommuner i studien; Uppsala, Gävle, Sandviken, Hudiksvall, Borlänge, Leksand, Falun, Rättvik, Avesta och Huddinge.

Syfte

Syftet är att studera vilken betydelse ett sektionsöverskridande familjeorienterat arbetssätt har för barn och föräldrar, deras upplevelse av hälsa och användbarhet samt de professionellas upplevelse av arbetstillfredsställelse.

Frågeställningar

Delstudie 1: Barns och föräldrars upplevelser och erfarenheter av öppenvårdsprogrammet ”Jag & min familj” Syftet är att undersöka barns och föräldrars upplevelser och erfarenheter av interventionen ”Jag & min familj”. Hur uppfattar barn och föräldrar interventionen? Gör den skillnad för familjen och individen och deras upplevda hälsa? I så fall på vilket sätt? **Delstudie 2:**

Professionellas upplevelser och erfarenheter av att arbeta sektionsöverskridande Delstudie 2 syftar till att undersöka professionellas (utförarnas) erfarenheter och upplevelser av öppenvårdsprogrammet ”Jag & min familj”. Ger det sektionsöverskridande arbetssättet i ”Jag & min familj” något mervärde för de professionellas upplevda hälsa och tillfredsställelse i arbetet? I så fall hur? Bidrar arbetssättet till en förbättrad helhetssyn bland professionella? Hur uppfattar de professionella att arbetssättet svarar mot familjernas behov?

Metod

Delstudie 1: I delstudie 1 inhämtas data genom intervjuer med barn och föräldrar om erfarenheter, hur de uppfattade och eventuell upplevd nytta av programmet. Urvalet görs bland de familjer som deltar i forskningsprojektet. Analys av intervjuerna görs med kvalitativ metod. Intervjuerna förväntas ge svar på hur barn och föräldrar förstått programmet, om det varit till nytta och i så fall på vilket sätt det gjort skillnad. **Delstudie 2:** Datainsamling sker genom ett urval av intervjuer med professionella eller genom fokusgruppsintervjuer. Analys av empirin görs med hjälp av kvalitativ metod. Metoden förväntas ge svar på professionellas upplevelser och erfarenheter av att arbeta sektionsöverskridande i programmet ”Jag & min familj”; hur det påverkat den egna arbetsinsatsen och tillfredsställelsen samt om arbetssättet gör skillnad för familjerna.

Det goda åldrandet

Hållbara arbeten för äldre arbetskraft

Projektledare

Mårten Eriksson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Lars Eriksson, Katrin Lättman

Bakgrund

På grund av en befolkningsstruktur där andelen äldre ökar, ökad livslängd, och en förbättrad hälsa bland äldre, förväntas pensionsåldern öka inom en nära framtid. Projektets syfte är att ge kunskap om arbetsrelaterade faktorer som hämmar respektive främjar ett långt arbetsliv. Arbetskaraktäristik hos olika typer av arbeten ska jämföras och relateras till aktuell pensionsplanering och faktisk pensionsålder hos kvinnor och män. Externa medel kommer att sökas under året när lämplig utlysning uppkommer.

Syfte

Syftet med föreliggande projekt är att undersöka faktorer i arbetet som hämmar respektive främjar ett långt arbetsliv.

Frågeställning (delsyften)

Vilka faktorer i arbetet hämmar ett långt arbetsliv?

Vilka faktorer i arbetet främjar ett långt arbetsliv?

Metod

Datansamling sker via register, enkäter, eller kvalitativa intervjuer.

Analys sker medelst regressionsanalyser och induktiv tematisk analys.

Vården efter utskrivning från sjukhus – äldre personers livskvalitet och funktionsförmåga

Projektledare

Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Britt-Marie Sjölund, Annakarin Olsson

Bakgrund

När en patient bedöms som utskrivningsklar övergår personen, beroende på vårdorsak, rehabiliteringsbehov, stöd och hjälp av formell och informell vårdare, till det egna hemmet, korttidsboende, ordinärt boende eller annan vårdform så som ex. landstings- och kommunalfinansierad rehabilitering. Föreliggande studie ger fördjupad kunskap om vården på sjukhuset, utskrivningen och första tiden i hemmet eller på korttidsboende.

Syfte

Det övergripande syftet med forskningsprojektet är att studera fysisk funktionsförmåga, hälsa och livskvalitet hos personer 65+ som vid utskrivningen var aktuell för vårdplanering för olika vård/omsorgsinsatser samt rehabiliteringsinsatser i hemmet eller vid korttidsboende/rehabiliteringsboende, att beskriva resursutnyttjande i form av formell/informell vård och återinskrivning till sjukhus samt upplevelsen av olika former av insatser.

Metod

Studien har en beskrivande och korrelativ design där data har samlats in vid upprepade tillfällen via intervjuer (validerade instrument samt öppna frågor) vid utskrivning från sjukhuset samt 1,5 och 3 månader efter utskrivningen. Genom konsekutivt urval inkluderades 145 personer vid utskrivningen från sjukhuset, 114 vid första uppföljningen och 104 vid andra uppföljningen. Data från instrumenten bearbetas med deskriptiv och inferensstatistik och data från intervjuerna med innehållsanalys. Materialet förväntas generera flera publikationer, två publicerade 2020-2021, ett inskickat till tidskrift 2021. All data är insamlad, analys och skrivande av ytterligare manus pågår.

Äldre personers hälsa, välbefinnande och vård i Kina

Projektledare

Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Marianne Carlsson, Annakarin Olsson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Ansvarig forskare i Kina Prof Xu Lijuan,

Syfte

Syftet med studierna är att beskriva äldre personers hälsa, välbefinnande och vård i Kina

Metod

Projektet består av flera delstudier. Syftet med **delstudie 1** var att översätta och psykometriskt testa ett livskvalitetsinstrument samt beskriva livskvalitet hos äldre personer som bor på ett äldreboende. Studien är skickad till tidskrift hösten 2021. Syftet med **delstudie 2** var att beskriva hälsa, skörhet och livskvalitet hos äldre personer som bor i eget boende. Studien kommer att skickas till tidskrift december 2021. I delstudie 2 kommer också äldre personer i eget boende att följas över tid vad gäller självskattad hälsa, skörhet, fysisk funktionsförmåga, fysisk aktivitet samt livskvalitet. I **delstudie 3** kommer intervjuer att ske med de allra äldsta relaterat till livskvalitet.

Att leva och arbeta i en mångkulturell miljö på äldreboenden

Projektledare

Elisabet Eriksson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Katarina Hjelm, Inst. för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet.

Bakgrund

Utlandsfödda är överrepresenterade bland dem som blivit smittade i Sverige av Covid-19 och studier behövs för att undersöka om de utlandsfödda nås med in-formation. Det finns ett ökat behov av arbetskraft inom vård och omsorg av äldre och andelen utrikes födda som är sysselsatta inom äldrevård ökar. På äldreboenden uppstår en mångkulturell miljö då både vårdpersonal, äldre och deras anhöriga har olika modersmål, kultur och erfarenheter av hälso- och sjukvård från olika länder. Idag saknas kunskap om hur äldre, anhöriga och personal upplever en mångkulturell omgivning samt kommunikation under besöksförbud.

Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att beskriva hur äldre och anhöriga upplever kommunikationen om covid-19 på äldreboenden, samt hur personal upplever sin arbetssituation under covid-19 pandemin.

Frågeställning

1. Hur upplever äldre kommunikationen om covid-19 och bemötandet med en mångkulturell personalgrupp?
2. Hur upplever anhöriga till äldre på boenden, kommunikationen om covid-19 och bemötandet med en mångkulturell personalgrupp?
3. Hur beskriver personal sin arbetssituation sedan utbrottet av covid-19?

Metod

Design och datainsamlingsmetod: Projektet har en beskrivande design med kvalitativ ansats. Data insamlas via intervjuer, individuellt och i fokus-grupper.

Undersökningsgruppen består av inrikes och utrikes födda äldre på äldreboenden samt deras anhöriga. Rekrytering av deltagare kommer att ske vid äldreboenden inom Uppsala län. Undersökningsgruppen består även av personal vid samma boenden som de äldre rekryteras vid.

Dataanalys Data analyseras med hjälp av olika typer av kvalitativ innehållsanalys och analys föreskriven för fokusgrupper, och fram till den punkt att inget nytt framkommer i dataanalysen.

Att vårdas och vårda med skyddsutrustning – äldre personer och vårdpersonals upplevelser

Projektledare

Annakarin Olsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Ann-Sofi Östlund och Julia Högnelid

Bakgrund

Enligt Patentlagen skall ”hälso- och sjukvården så långt som möjligt utformas och utföras i samråd med patienten”. Om kommunikationen försvåras, som i tillfällen då vårdpersonalen tvingas bära skyddsutrustning, kan förutsättningarna för delaktighet i besluten kring den egna omvårdnaden bli problematisk för äldre personer. Studier som beskriver hur äldre personer och vårdpersonalen upplever att vårdas och vårda för Covid-19 av vårdpersonal som bär skyddsutrustning i sjukhusmiljö är därför nödvändiga och värdefulla, för att kunna identifiera hinder och förutsättningar för en god kommunikation mellan äldre personer och vårdpersonal.

Syfte

Syftet med projektet är att beskriva äldre personers upplevelser av att vårdas inom slutenvården för Covid-19 av vårdpersonal som bär skyddsutrustning (delstudie I). Ytterligare ett syfte är att beskriva vårdpersonalens upplevelser av att vårda äldre patienter med Covid-19 när personalen tvingas bära skyddsutrustning (delstudie II).

Metod

Projektet består av två delstudier, där del I avser individuella intervjuer med äldre personer (över 65 år) som vårdats för Covid-19 av vårdpersonal i skyddsutrustning. Analys av intervjuerna är genomförda, manus påbörjat och inskick till tidskrift planeras till våren 2022. Del II avser intervjuer med vårdpersonal som bär skyddsutrustning vid vård av äldre personer. Datainsamling påbörjas under nov 2021.

Hur kan kyrkan medverka till hälsa och välbefinnande hos äldre? En studie i en församlings öppna verksamheter inom Svenska kyrkan.

Projektledare

Cornelia Wulff Hamrin

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Hanna Li Kusterer

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Svenska kyrkan, Lotta Lundberg

Bakgrund

Situationen för äldre kan många gånger vara problematisk i Sverige. Jämfört med andra länder finns det i Sverige mycket negativa värderingar mot äldre. Äldre har svårt att hålla sig kvar på arbetsmarknaden i Sverige. Det är dock så att de som är 70 idag motsvaras av de som för 50 år sedan fyllde 50 år. Det vill säga äldres hälsa, funktioner och förmågor är mycket bättre långt upp i åldrarna. Många äldre lider av ensamhet och en del även av brist på sysselsättning. Detta påverkar äldres välbefinnande. Det har gjorts projekt där man i projektform skapat aktivitetscentra för äldre för att ge möjligheter till gemenskap och sysselsättning. Svenska Kyrkan är en erkänd välfärdsaktör i Sverige och erbjuder en mängd möjligheter för gemenskap och aktiviteter för t.ex. utsatta människor som äldre. Äldres situation varierar givetvis mellan individer, olika grupper och områden.

Syfte

att undersöka bidragande faktorer för äldres välbefinnande och hur Svenska kyrkans öppna verksamheter kan bidra till de äldres välbefinnande.

Metod

En intervjustudie gjordes bland personer som var på en församlings öppna verksamheter. De som deltog i studien skulle vara 65 år eller äldre. Däremot ställdes inga krav eller frågor om religiös övertygelse. Tretton intervjuer genomfördes med personer under maj-juli 2021 och analyserades med induktiv tematisk analys.

Doktorandprojekt: Faktorer som främjar äldres möjligheter att inkluderas i arbetslivet

Doktorand
Marie Bjuhr

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Britt-Marie Sjölund Bihandledare: Maria Engström
Anna-Karin Welmer: Karolinska institutet och Stockholms Universitet.

Bakgrund

En ökad andel äldre i befolkningen med förbättrad hälsa än tidigare generationer, medför att äldre människors möjlighet att inkluderas i arbetslivet blir en viktig del för välfärden och för äldre individers livstillfredsställelse. Tidigare forskning kring faktorer som inverkar på äldres beslut kring när de önskar påbörja sin pension utgår ofta från specifika yrkesgrupper, är genomförda som tvärsnittsstudier eller studier som baserar sig på registerdata. Genom SNACs individbaserade nationella databas ges möjlighet att vidare undersöka forskningsområdet utifrån en normalpopulation som kan följas longitudinellt.

Syfte

Studera äldres upplevelser av och förändringar inom deltagande i yrkeslivet samt vad som kan vara predicerande för att en person är kvar i yrkeslivet respektive har slutat.

Frågeställning

Hur beskrivs deltagande i yrkeslivsfrågor för personer som är 60, 66 och 72 år vid två olika datainsamlingar 2001-2003 och 2013-2015? Vilka faktorer predicerar att en person är kvar i yrkeslivet respektive avslutar yrkeslivet vid 65 år eller tidigare? Hur beskriver personer sina upplevelser av arbetslivet de sista åren? Vad som upplevts som främjande för att stanna kvar i yrkeslivet efter uppnådd pensionsålder? Vad som bidragit till att avsluta yrkeslivet före uppnådd pensionsålder?

Metod

Delstudie 1 och 2 är kvantitativa studier, baserat på redan insamlad data från SNAC. Undersökningsgruppen är personer som är 60, 66 och 72 år, inklusionskriterie för delstudie 2 är att personerna är yrkesverksamma när de som 60-åringar ingår i SNAC. Deltagande i yrkeslivet samt utbildnings nivå, yrkestillhörighet och förekomst av sjukdomar, självskattad hälsa och arbetsmiljö hos de som deltar i yrkeslivet i studie 1 kommer att analyseras genom deskriptiv, jämförande och regressions statistik. I delstudie 2 analyseras longitudinellt faktorer för att äldre fortfarande är aktiva i yrkeslivet. Uppgifter om hälsotillstånd, självupplevd fysisk funktionsnivå och psykiskt mående, självskattad arbetsmiljö och demografiska faktorer undersöks i delstudie 2 och analyseras med regressionsanalys. Etiskt godkännande är inhämtat genom SNAC. Delstudie 3 och 4 är kvalitativa studier och data inhämtas via intervjuer. Informanter rekryteras till studien genom ändamålsenligt urval (utifrån syfte). Data analyseras troligtvis med innehållsanalys enligt Graneheim och Lundman. Etisk Godkännande från etikprövningsmyndigheten för delstudie 3 och 4 erhöles 2021-09-21.

Doktorandprojekt: Attityder till förlängt arbetsliv – En studie om äldre arbetstagare inom äldreomsorg

Doktorand

Carolina Nordlinder

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare Peter Öberg. Biträdande handledare: Gunnar Bergström, Pia Tham

Bakgrund

En åldrande befolkning innebär även en åldrande arbetskraft. Av detta följer att allt färre yrkesverksamma måste sörja för allt fler. Utvecklingen förväntas leda till arbetskraftbrist generellt sett och framförallt inom vård och omsorg. Ett sätt att motverka förutspådd arbetskraftsbrist är att äldre arbetstagare förlänger arbetslivet. Succesivt höjd åldersgräns för uttag av allmän pension är en statlig åtgärd för att förlänga arbetslivet. En åtgärd som förväntas ge ökade skatteintäkter till välfärdssystemet och färre antal fattigpensionärer men som kritiserar från arbetstagarnas perspektiv då vissa yrkeskategorier, till exempel inom socialtjänstens äldreomsorg, har sämre möjligheter till ett förlängt arbetsliv. Kunskapsluckor finns när det gäller attityder till ett förlängt arbetsliv och diskriminering av äldre arbetstagare inom olika yrkeskategorier, och särskilt inom äldreomsorg.

Syfte

Syftet med projektet är att klargöra sambandet mellan attityder till ett förlängt arbetsliv och strukturella villkor (*familj, arbete och arbetets organisering samt kontextuella faktorer på samhällsnivå*) inom äldreomsorg.

Frågeställning (delsyften)

- 1) Vad visar tidigare forskning om sambandet mellan push- och pullfaktorer för pensioneringsprocessen och attityder till ett förlängt arbetsliv bland äldre arbetstagare?
- 2) Vilka är äldre arbetstagares attityder till ett förlängt respektive förkortat arbetsliv och hur samvarierar det med hälsa?
- 3) Vilka strukturella villkor förlänger respektive förkortar arbetslivet och hur samvarierar det med arbetsmiljöfaktorer?
- 4) Vilka attityder till ett förlängt arbetsliv har chefer (för sig själva och för medarbetare)?

Metod

Avhandlingsprojektet omfattar en systematisk litteraturöversikt med mixed method design (forskningsfråga 1) och tre delstudier som tillämpar en kvantitativ tvärsnittsdesign (forskningsfrågorna 2-4) med slumpmässigt urval (N=10 000). Populationen är äldre arbetstagare (50-70 år) anställda inom äldreomsorgen. Deskriptiv statistik och olika sambandsanalyser som tex. korrelations och regressionsanalyser kommer att användas.

Doktorandprojekt: Emotion regulation and emotional exhaustion in the aging workforce within emotionally demanding professions

Doktorand

Timea Zsuzsanna Popucza,

Huvudhandledare och biträdande handledare

Huvudhandledare: Mårten Eriksson. Biträdande handledare: Lars Eriksson

Bakgrund

Increasing life expectancy makes it necessary, but better overall health makes it possible to postpone retirement. Highlighting how the ageing workforce create value for the labor market is therefore central. Most research on age and psychological work ability focuses on functions that deteriorates with age. One ability that seems to improve with age however is emotion regulation, which is highly relevant in emotionally demanding professions (e.g. health care, education, social work). These occupations are associated with high emotional demands at work and regulating emotions as a part of the job. Workers within these professions are particularly vulnerable to emotional exhaustion, burnout and mental ill-health caused by work-related stress. In addition, younger workers within these professions are in a greater extend affected by mental health problems, compared to their older counterparts. Thus, older employees seem to create a more stable workforce within emotionally demanding professions. However, studies on age, emotional exhaustion and emotion regulation within emotionally demanding professions are limited, and the findings are inconsistent.

Syfte

The overall aim of the thesis project is to study the relationship between age, emotional exhaustion, and emotion regulation within emotionally demanding professions.

Delsyften

- To study how age influence the relationship between emotional demands at work and emotional exhaustion.
- To explore emotion regulation strategies used by nurses at work, in a Nordic context.
- To develop and validate an instrument assessing emotion regulation strategies at work.
- To model the relationship between emotional demands, emotion regulation at work and emotional exhaustion, and the influence of age on these relationships.
- To address gender specificities on the relationship between age, emotional exhaustion, and emotion regulation within emotionally demanding professions.

Frågeställningar

Do older workers handle emotional demands at work better than their younger counterparts? How employees withing emotionally demining jobs regulate their emotions at work? Can individuals' use of emotion regulation strategies be linked to emotional exhaustion within emotionally demanding occupations? Can age related differences in emotion regulation abilities explain age related differences in emotional exhaustion and dealing with emotional demands at work?

Metod

Study 1 has a cross-sectional design and employs an actively working sample population within professions associated with high emotional demands. Data will be used from existing research data and will be analyzed with a multivariate quantitative analysis method. Study 2 has a qualitative design, recruiting actively working nurses and assistant nurses within an emotionally demanding job, e.g., palliative care. Data will be gathered by semi-structured interviews and will be analyzed with a qualitative content analysis. Study 3 has a cross-sectional design using a sample of professional groups of nurses and social workers in various workplaces. Data will be collected through online survey and an instrument will be developed and validated by classical psychometric assessments. Study 4 also has a cross sectional design, employing the same sample population and data as in study 3, and analyzed using structural equation modelling.

Hållbara samhällen och gemenskaper

What happened in Sweden last night – brottsutveckling, etnicitet, kön och social klass i Sverige de senaste 40 åren

Projektledare
Sofia Wikman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Emy Bäcklin, Kristina Jerre, Samuel Nestius, Amir Rostami, Jerzy Sarnecki, Lars Westfelt.

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv
Amber Beckley vid Stockholms universitet, My Lilja Malmö vid universitet och Hernan Mondani vid institutet för Framtidsstudier.

Bakgrund

Den officiella statistiken visar att invandrare är överrepresenterade bland misstänkta och lagförda för brott, i synnerhet våldsbrott. De senaste decennierna har andelen invandrare ökat kraftigt. Trots detta uppvisar utvecklingen av flera brottskategorier ingen påtaglig ökning. Således saknas ett enkelt linjärt samband på makronivå mellan invandring och brott.

Syfte

Syftet är att studera, om och i så fall på vilket sätt, invandring påverkar brottsligheten på individ- och samhällsnivå samt granska de mekanismer som leder till att relationen mellan invandring och brott ser olika ut på individ- och samhällsnivå. Mot bakgrund av att invandrades andel har ökat och att brottsligheten legat stabil eller minskat kan följande hypoteser formuleras:

H1: Brottsutvecklingen i Sverige har påverkats direkt av invandringen och hade varit mer gynnsam om invandringen hade varit lägre. De invandrades högre brottslighet har adderats till övriga befolkningens

H2: Brottsutvecklingen i Sverige har inte påverkats direkt av invandringen utan istället resulterat i en substituering mellan befolkningsgrupper som i sin tur kan relateras till sociala och ekonomiska skillnader.

Frågeställning (delsyften)

1. Hur ser utvecklingen av brottslighet och invandring ut i Sverige och jämförbara länder år 1975-2019?
2. Hur ser utvecklingen av brottslighet och invandring ut i olika län/kommuner i Sverige?
3. Hur förändras sammansättningen av gruppen personer misstänkta/lagförda för olika typer av brott avseende etnicitet, social klass, kön, hälsa och uppväxtförhållanden?
4. Hur ser brottskarriärer och sociala karriärer ut i flera generationer individer som misstänkts/lagförts för brott?
5. Hur tolkar individerna själva sin utveckling med avseende på brottsligheten och andra livsloppshändelser?
6. Hur ser "co-offending" nätverken ut, med avseende på etnicitet och andra sociala faktorer för olika typer av brott?
7. Diskrimineras invandrare i mötet med rättsväsendet?

Metod

Projektet avser undersöka stödet för ovanstående hypoteser i sex delstudier som alla fokuserar på utvecklingen över tid.

Samverkan för samhällsarbete i socialt utsatta bostadsområden

Projektledare

Stefan Sjöberg

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Marie Hansson

Bakgrund

Forskargruppen ska genom att undersöka hur boende i socialt utsatta bostadsområden upplever sin livssituation samt hur samhällsarbete bedrivs i dessa områden bidra till utveckling av samhällsarbete i Gävleborgsregionen. Forskningen syftar till att ge samhällsarbetet en vetenskaplig grund att utgå från och till att vara ett direkt stöd i arbetet. Studien genomförs i fyra kommuner i region Gävleborg. Projektets långsiktiga mål är att bidra till en regional modell som bygger på att kommunernas samverkar och på att forskningsbaserad kunskap används på ett systematiskt och långsiktigt sätt. Projektet utgår från etablerade samarbeten mellan forskarna och uppsökande/förebyggande enheter i kommunerna. Ansatsen är interaktiv, samverkande och inriktad mot processtödjande insatser. Forskare från Högskolan i Gävle och FoU Hälsingland ska samarbeta tvärvetenskapligt och utifrån erfarenheter från en rad studier i utsatta bostadsområden både i regionen, i andra delar av landet och i andra länder. Den tidigare forskningen visar att de sociala problemen med exkludering och marginalisering är av sådan omfattning att det finns ett stort behov av att vidareutveckla det uppsökande och förebyggande samhällsarbetet i utsatta bostadsområden. Projektet genomförs i tre steg: (1) intervjustudier med de boende; (2) interaktiv forskning som följer kommunernas uppsökande och förebyggande områdesarbete och metodutveckling; (3) framtagande av ett förslag till samverkansmodell. Projektet förväntas resultera i ny kunskap om de boendes livsvillkor och förutsättningar för samhällsarbete i utsatta lokalsamhällen.

Syfte

Syftet är att undersöka hur invånare i socialt utsatta bostadsområden i Gävleborg upplever livssituationen i områdena, samt att genomföra interaktiv forskning om kommunernas uppsökande och förebyggande arbetsmetoder för att förbättra levnadsförhållandena i bostadsområdena.

Frågeställningar

1.) Hur upplever invånare i utsatta bostadsområden livssituationen i området och sina möjligheter att påverka situationen? 2.) Vilka är de sociala förhållanden och utmaningar som de uppsökande och förebyggande arbetsmetoderna bör förhindra, hantera och motverka? 3.) Hur kan kunskap om invånarnas livssituation samt en interaktiv forskningsstrategi användas för att utveckla metoderna för uppsökande och förebyggande områdesarbete i Gävleborg? 4.) Vilka mätbara resultat av det uppsökande och förebyggande områdesarbetet kan fastställas över tid?

Metod

De bostadsområden som studien fokuserar på är bostadsområdena Nordost i Gävle, Nya Bruket i Sandviken, Norr i Söderhamn samt glesbygdsorten Nordanstig, vilka uppvisar kännetecken som karaktäriserar social exkludering och marginalisering. Semi-strukturerade intervjuer genomförs med boende i områdena, initialt totalt 32 intervjuer (8 områden). Intervjuernas slutliga antal är beroende av när det bedöms att en mättnad uppnåtts i det insamlade materialet. Urvalet genomförs i form av en purposeful sampling (Patton, 2004), som fokuserar på personer som tillhör de grupper som enligt tidigare studier är de mest utsatta grupperna från 1990-talet och framåt (Kommittén välfärdsbokslut, 2000; Social rapport, 2010). Detta innebär att studiens totala urvalspopulation innefattar: 1. invandrare (non-western immigrants), 2. arbetslösa (ej studenter), 3. unga vuxna 19-24 år, 4. ensamstående kvinnor med barn, 5. föräldrar med barn i grundskoleåldern.

Ensamhet hos kvinnor som varit utsatta för våld av en partner

Projektledare

Ulla Forinder

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Sara Waller Skoog

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Svenska Kyrkan, Gävle

Bakgrund.

Studien kan delvis sägas vara en uppdragsforskning då projektledaren blev kontaktad av Svenska kyrkan i Gävle med en önskan om att göra en studie med koppling ensamhet och kvinnor. Detta då det fanns öronmärkta forskningspengar för en sådan studie. Uppdragsgivaren godkände vårt förslag till studie.

Syfte

Syftet med forskningsprojektet var att undersöka upplevelser av social och existentiell isolering och ensamhet bland kvinnor som utsatts för våld i en partnerrelation. Studien syftade också till att undersöka vilken betydelse kvinnorna beskrev att omgivningens och samhällsaktörers responser hade haft för deras upplevelser av ensamhet i olika skeden. Vidare undersökte studien vilken roll isolering och ensamhet spelade i kvinnornas liv.

Metod

Data har samlats in 20/21 med hjälp av intervjuer med 20 kvinnor som levt med en man som utsatt dem för våld. Intervjuerna har haft en öppen karaktär då vi velat få tillgång till kvinnornas egna berättelser med utgångspunkt i studiens syfte. Det har inneburit att intervjuaren uppmuntrat och stöttat intervju personerna till att berätta om deras egen erfarenhet med utgångspunkt i studiens syfte och enbart ställt frågor som följdfrågor eller om den intervjuade inte belyst något som varit intressant för studien.

Arbetsätt för att förebygga kvinnlig könsstympning och nå fram med stöd och vård

Projektledare

Sara Skoog Waller

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Malin Jordal, Hanna Li Kusterer

Bakgrund

I Sverige antas cirka 38 000 kvinnor och flickor vara könsstympade (Socialstyrelsen, 2015), och ett stort antal flickor är i riskzonen. Utöver omedelbara hälsorisker som infektioner, blödningar och död, kan långvariga hälsokonsekvenser vara både fysiska och psykiska, inklusive obstetriska problem, problem med menstruation och urinering, posttraumatiskt stressyndrom, eller sexuella problem (WHO, 2017). Kunskapen om vad som fungerar för att förhindra kvinnlig könsstympning är begränsad, och kring vad som kan få könsstympade kvinnor med hälsoproblem att söka hjälp.

Syfte

Syftet med projektet är att bidra med kunskap kring på vilka sätt en särskild intervention för att höja kunskap och utveckla arbetsrutiner kan förbättra berörd personals förmåga att upptäcka och hantera ärenden gällande kvinnlig könsstympning.

Frågeställning (delsyften)

Upplevs interventionen ha en kunskapshöjande effekt gällande könsstympning (på kort och längre sikt)?

Leder interventionen till att målgruppen känner sig tryggare och mer kompetenta med att fråga och prata om könsstympning bland flickor och kvinnor?

Leder interventionen till att målgruppen upplever att de vet hur de kan hantera och ta ärenden vidare?

Leder interventionen till att målgruppen i högre grad upplever att de kan bemöta och stötta utsatta på ett bra sätt?

Vilka framgångsfaktorer kan identifieras kopplat till interventionen?

Vilka hinder i arbetet kan identifieras kopplat till interventionen?

Upplevs interventionen bidra till att fler personer i riskzonen för att utsättas för könsstympning kan identifieras och stödjas?

Metod

En baslinjeundersökning har genomförts i form av en enkätundersökning riktad till förskola, skola, MVC, BVC, kvinnoklinik, barnklinik och Socialtjänsten. Därefter har kunskapshöjande insatser inletts inom de olika verksamheterna. Cirka 6 månader efter interventionen påbörjats genomföra en uppföljande enkätundersökning och intervjuer riktade till de deltagande verksamheterna. Kvantitativ data från enkäterna kommer att analyseras genom t ex variansanalys och regressionsanalyser. Kvalitativ data från enkäter och intervjuer kommer att analyseras genom exempelvis kvalitativ innehållsanalys.

Att förebygga hot och våld i arbetslivet.

Projektledare

Sofia Wikman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Jimmy Munobwa, Emy Bäcklin, Kristina Jerre och Monica Skrinjar

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Arbetsmiljöverket.

Bakgrund

Dagens arbetsliv står inför stora förändringar och utmaningar. Fortes nationella program för arbetslivsforskning har en strategisk agenda där inriktning och utmaningar är beskrivna. Agendan lyfter fram tre områden med särskilt prioriterade utmaningar:

1. Att skapa ett hållbart och inkluderande arbetsliv
2. Att främja goda arbetsförhållanden
3. Att åstadkomma ett hälsofrämjande arbetsliv

Dessa områden behöver stärkas framöver och den forskning som redan finns behöver syntetiseras för att underlätta kommunikation av forskningsresultat och tydliggöra vilka områden som behöver ytterligare forskningsresurser framöver.

Syfte

Syftet är att göra en syntes över min tidigare forskning om hur våld i arbetslivet kan förebyggas och tydliggöra vilka områden som behöver ytterligare forskningsresurser framöver.

Frågeställningar

Bidraget till forskningsutveckling ger möjlighet att skapa utrymme för enskilda forskare att färdigställa och syntetisera sin tidigare forskning och relatera den till forskningsfronten inom och utanför den egna disciplinen.

Metod

Forskningsutveckling.

Street Gang Involvement Among Nordic Youth: A comparative study on prevalence and risk factors in Nordic countries

Projektledare

Lars Westfelt

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Amir Rostami, Erik Häggström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Malmö University: Kim Moeller (Danmark), Aalborg University: Christian Klement (Danmark)

University of Akureyri: Margét Valdimarsdóttir (Island), University of Helsinki: Markus Kaakinen (Finland), University of Oslo: Heidi Mork Lomell (Norge)

Bakgrund

Projektet *Street Gang Involvement Among Nordic Youth: A comparative study on prevalence and risk factors in Nordic countries* riktar in sig på frågor om inställning till och erfarenheter av kriminella gäng bland ungdomar i de nordiska länderna. Det är ett nordiskt samarbetsprojekt där forskare från Norge, Danmark, Finland, Island och Sverige ska analysera datamaterial som samlas in i den senaste ISRD-undersökningen. International Self-Report Delinquency Study (ISRD) är ett internationellt forskningsprojekt som studerar ungdomsbrottslighet, utsatthet för brott och drogvanor i ett stort antal länder genom att koordinera genomförandet av jämförbara självrapportstudier i de inkluderade länderna. I den första omgången (1992-1993) deltog 13 länder, i den andra (2005-2007) 31 länder, i den tredje (2012-2015) 35 länder och i den nu aktuella fjärde omgången ska ca 50 länder ingå. Det huvudsakliga syftet med ISRD-projektet är att (1) observera och jämföra skillnader, likheter och trender avseende ungdomsbrott och utsatthet för brott, samt (2) utforska och pröva teoretiska frågor och teorier om ungdomsbrott. I det nordiska projektet kompletteras ISRDs frågeformulär med en extra modul som använder frågor i linje med Eurogang-projektets definition av gängbrottslighet.

Syfte

Det övergripande syftet är att jämföra unga personers erfarenheter av gängbrottslighet, attityder till detsamma och hur detta är relaterat till marginalisering och upplevd diskriminering mellan de studerade länderna.

Frågeställning (delsyften)

RQ1) How common is gang involvement among Nordic young people? RQ2) How common are pro-crime attitudes among Nordic young people? RQ3) Are gang involvement and pro-crime attitudes related to marginalization and perceived discrimination?

Metod

Projektet är en självrapportundersökning vilket innebär att de unga (13-16år) får svara på frågor som rör deras egna brottsliga handlingar, utsatthet för brott, familjesituation, skola, fritidsaktiviteter, attityder mm. Urval sker genom sk. "city-samples" där målet är att Göteborg, Gävle och ev. Uppsala ska ingå. Analysmetoder inkluderar både beskrivande jämförelser och multipla regressionsmodeller.

Renhet, smuts och fara inom idrotten – antidoping i internationell elitidrott

Projektledare

Anna Qvarfordt

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Åsa Bäckström, docent idrottsvetenskap vid Gymnastik- och idrottshögskolan, Stockholm

Bakgrund

Inom idrotten finns ett passionerat förhållande till renhet. Ett rent slag i tennis eller golf är eftersträvarvärt, liksom ett rent skär i skridskoåkning. Idrott och renlevnad har tillika en nära koppling. Arbetet mot doping inom idrotten, såväl det nationella som det internationella, har förankrats i denna sociala och kulturella idé. En lång rad kampanjer för antidoping visar det genom namn som exempelvis ”curl clean”, ”pure for sure”, ”win clean”, ”pure as ice”, ”cool and clean”, ”tough and clean”.

Renhet säger något om de moraliska värden som finns inom idrotten. Antidopingkampanjer kan alltså sägas ge uttryck för idrottens normsystem. Men idén om renhet går bortom idrotten. Renhet och smuts är teman som återfinns i alla samhällen, påpekar Mary Douglas (1966/2002). Just kontrasten mellan renhet och smuts är också det som blir risker att bli problematiskt. Även om de flesta idrottare är rena, finns trots allt idrottare har dopat sig och som därmed är ”smutsiga”. Med smuts framträder skuld, skam och stigma.

Preliminära fynd visar att idrottarna framställer sig själva som renhetens väktare (guardians of purity), men också att deras kroppar blir sköra kärl (vulnerable vessels). Kropparna blir platser där skarpa och tydliga gränser kan dras. Det kvantitativa värdet av särskilda substanser blir mätbara mängder, som antingen är tillåtna eller otillåtna enligt en distinkt gräns. Men gränserna och substanserna är inte statiska, utan snarare godtyckliga i och med en deklarerad lista som WADA (World Antidoping Agency) beslutar om och uppdaterar med jämna mellanrum. I denna studie tar vi teoretiskt spjörn emot Mary Douglas idéer renhet, smuts och fara för att utforska detta gränsland.

Syfte

Syftet är att belysa hur doping och antidopingarbetet kan förklaras i relation föreställningar om avskiljande, renande, avgränsande och bestraffning av överträdelser.

Metod

Datamaterialet i denna studie är kvalitativt och hämtas från projektledarens avhandlingsarbete. Det består dels av intervjudata och dels av svar från öppna frågor i en enkätstudie. Respondenterna är i båda fallen elitidrottare på högsta internationella nivå inom idrotterna friidrott, skidor, basket och volleyboll.

Tematisk analys av materialet utgör grunden för kategorisering och tolkning i relation till en teoriram utgående från Douglas (1966/2002).

Increasing homeless women's access to care - Development of an intervention to target health inequities

Projektledare

Elisabet Mattsson, Ersta Sköndal Bräcke Högskola

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Martin Salzmänn-Erikson

Bakgrund

Homelessness among women is an increasing problem worldwide, associated with drug abuse, mental- and physical illness, sexual violence and premature death. Vulnerable groups avoid seeking health care, interactions with health care providers may be a barrier to homeless women's engagement.

Syfte

To promote inclusion health among homeless women by developing an intervention to address health care inequities. This will be achieved by active engagement of women with lived experience of homelessness, i.e., via patient and public involvement and participatory action research.

Metod

Mixed methods will be used to capitalize on the strength of both qualitative and quantitative methodologies. The project includes two phases. Phase I explores important aspects to promote inclusion health, identified via questionnaires to homeless women and nurses/nursing students. Phase II identifies barriers/facilitators for equal care and important aspects to target in future interventions through focus groups and interviews. Via participatory action research women with lived experience of homelessness and researchers will work together in an interactive process including planning, observations, action, reflection and evaluation to develop the intervention.

Common Capital Accumulation for Urban Commons

Projektledare
Stefan Sjöberg

Bakgrund

Since the beginning of the 1980s, Swedish social development has been characterized by increasing inequality, polarization and reduced public control over society's resources. The public sector share of GDP has decreased from around 60 to 50 percent from 1980 until today (Allelin et al. 2021), while the total wealth share of the richest one percent in Sweden has doubled from around 20 to 40 percent (Credit Suisse Research Institute 2018, p156). Put differently, there has been a significant transfer of resources from public to private sector, where the ownership of capital and resources has become increasingly concentrated (Allelin et.al. 2021). Polarization is most evident in urban areas and has been driven by increasing financialization, where large property values have accrued to certain societal groups, while segregation and marginalization have increased in vulnerable areas. A central part of this capital concentration is land ownership. This urban development entails social problems and negative consequences for public health, welfare and people's living conditions and is thus not socially sustainable. Urban Commons focuses on the conditions for sustainable urban development, with a special focus on social sustainability. Common capital accumulation (CCA) is a strategy to counteract capital concentration and facilitate an increased democratic control over societal resources. CCA can exist in various forms such as employee-, consumer-, user cooperatives, or larger pension-, wage-earner- och citizens wealth funds (Lansley 2017). The latter (e.g. the Alaska Permanent Fund) usually means that the citizens collectively own, among other things, natural resources and urban commons. Looking at the question of land ownership in particular, CCA can take the form of community land trusts (CLT), aimed at achieving a democratic control over land and increasing land values. CLTs and the various fund structures mentioned above are strategies to democratize the influence and ownership of the commons, e.g. land, natural resources, parks, empty plots, so that all citizens are guaranteed access to shared resources and values.

Syfte

The aim is to explore how common capital accumulation and funds (CCAF) can counteract the increasing segregation and polarization of cities and contribute to urban commons for a sustainable urban development.

Frågeställningar

RQ1) How does the urban capital accumulation based on urban land ownership take place today and how is the accumulated capital distributed? RQ2) How can CCAF based on urban land ownership contribute to counteracting the urban capital concentration, so that the city's residents are given increased influence and access to common values and resources?

Metod

The research will be based on a systematic research review of different forms of CCAF relevant to urban conditions. We will use review structure, search protocol and checklist in accordance with the Prisma guidelines (Prisma 2020). The main search database will be Scopus. Web of Science will possibly be used as a complement depending on the outcome from the Scopus search process. The search process will start by focusing on international peer-review articles. After that we will go on to search for organizational policy documents and positions in Sweden and other countries regarding models and concrete examples of CCAF. On the basis of the systematic review we will thematize and analyze previous research articles, reports and policy documents in relation to our research questions. In this process we will use the qualitative data software Atlas.ti.

FAIRTRANS

Projektledare

Programchefer är Thomas Hahn, Stockholms universitet och Stephan Barthel, HiG (SFO-HS)

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Stefan Sjöberg (den enda medverkande forskaren från AHA). Jag är en av totalt 20 forskare från olika lärosäten

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Stockholms universitet (Resilience center), SFO-HS (HiG), Uppsala universitet, ett stort antal representanter för civilsamhället organisationer.

Bakgrund

Mistra har beslutat att under fyra år finansiellt stödja forskningsprogrammet FAIRTRANS. Programmet är ett samarbete mellan Stockholms universitet, Högskolan i Gävle, Uppsala universitet, KTH, IVL Svenska Miljöinstitutet, Lunds universitet, Global Utmaning och andra partners ("Konsortiet"). Utöver Mistra som ges även stöd från Formas som hanteras via Mistra.

Syfte

Det övergripande syftet med programmet FAIRTRANS är att underlätta för och påskynda en grundläggande omställning (transformation) till en rättvis fossilfri framtid.

Programmet förväntas samverka med andra Mistraprogram med liknande inriktning utifrån Mistras tematiska arbetssätt.

Frågeställning (delsyften)

Jag medverkar i WP4 (av 6 WP):

"Fair Digital Transformation and Co-creation for Socially Accepted Climate Action".

1) developing knowledge for ensuring smart digital climate action that is fair, inclusive and fostering democratic values; 2) improving science-based and co-produced knowledge for carbon reducing remote work commons; and 3) improving science-based knowledge about public acceptability of transformation. I denna WP ansvarar jag för att bidra med hur olika former av Urban Commons kan skapas och bidra till ekosocialt hållbar utveckling.

Metod

Kartläggning, forskningsöversikt, enkäter, intervjuer, deltagande observation

RIKEDOM OCH VÄLFÄRD

Projektledare

Stefan Sjöberg

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Markus Kallifatides, docent i nationalekonomi, Handelshögskolan i Stockholm

Bakgrund

Sjöberg och Kallifatides har tidigare tillsammans med Majsja Allelin och Viktor S kyrman bedrivit gemensam forskning som resulterat i två bokkapitel i antologin *Klass i Sverige* (2021).

Katalys har därefter erbjudit Kallifatides och Sjöberg att finansiera uppföljande forskning.

Syfte

Analysera hur fördelningen av kapital, förmögenhet, inkomst och välfärd långsiktigt har utvecklats i Sverige.

Metod

Framtagande, sammanställning och tolkning av kvantitativ empiri i form av statistik från SCB och internationella databaser.

Efter databearbetning ska materialet analyseras med hjälp av ett regleringsteoretiskt ramverk.

SHANAZI HJÄLTAR I GÄVLE

Projektledare

Stefan Sjöberg

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Nessica Nässén och Charlotta Donahue

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Gävle kommun

Bakgrund

Gävle kommun planerar att utvärdera den våldspreventiva metoden/modellen Shanazi hjältar mot hedersrelaterat våld och förtryck (HRV). Metoden har sitt ursprung i Linköping kommun där man använt metoden sedan 2011 men aldrig utvärderat den på ett systematiskt sätt. HRV är ett allvarligt samhällsproblem som kränker och begränsar främst flickors och unga kvinnors, men även pojkars, unga mäns och unga hbtqi-personers, grundläggande fri- och rättigheter. I den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, ingår också att arbeta mot HRV. Strategin beskriver bla åtgärder som motarbetar hederstänkande och har fokus på mäns och pojkars delaktighet för att stoppa våldet. Särskilt angeläget är att utveckla våldsförebyggande insatser vilket beskrivs i strategins målområde 3: Våldsförebyggande arbete (SOU 2015:55).

Syfte

Syftet är att undersöka och utvärdera det första årets implementering av HRV-metoden Shanazi hjältar för att se huruvida utfallet av de utbildningsinsatser och aktiviteter som har genomförts motsvarar projektets målsättning att förebygga och långsiktigt minska HRV.

Frågeställning (delsyften)

1. Vilka var deltagarna när de började i projektet och hur har projektet påverkat deras kunskap, medvetenhet och attityder till jämställdhet, genus och HRV och våld?
2. Hur har deltagarna fungerat som förebilder och ambassadörer mot HRV och hur har arbetet påverkat omgivningen avseende både män och kvinnor i de sociala sammanhang Shanazi hjältar verkat i, tex ungdomsgårdar, skola, vänner, familj?
3. Vilka framgångsfaktorer respektive utmaningar identifieras i projektets arbete för att förebygga och motverka HRV?
4. Vilka nödvändiga förutsättningar kan identifieras för formandet av en samverkansmodell för att förebygga och motverka HRV?

Metod

1. Retrospektiva semistrukturerade intervjuer med projektledare samt deltagarna från första årskullen Shanazi hjältar med syfte att utvärdera hur kunskap, medvetenhet och attityder har utvecklats under första året.
2. Fokusgruppsintervjuer med projektets styrgrupp och arbetsgrupp för att utvärdera hur projektet har implementerats och utvecklats.
3. Enkäter till skolor och fritidsgårdar syftande till att utvärdera deltagande i Shanazi hjältars möten och föredrag samt hur detta har påverkat HRVrelaterade attityder.
4. Påbörjande av följeforskning av den nya årskullen Shanazi hjältar samt uppstarten av Shanazi hjältinnor för att kontinuerligt studera implementeringen av HRVmetoden.

ÖKAD SOCIAL INKLUDERING I SANDVIKEN

Projektledare

Stefan Sjöberg

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Sandvikens kommun, IOGT-NTO, flertal organisationer och föreningar från civilsamhället

Bakgrund

Rapporten Skillnader i livsvillkor och levnadsvanor i Sandvikens kommun (Sandvikens kommun 2018) belyser hur detta kommer till uttryck i industristaden och bruksorten Sandviken (se projektplan). En av slutsatserna är att resurser bör sättas in i de områden som tydligt framträder i kartläggningen vad gäller negativa förutsättningar, där Nya Bruket identifieras som en segregerad och socialt utsatt stadsdel. Rapporten visar att det finns ett behov av att genom utvecklad samverkan arbeta för att öka inkluderingen, minska de samhällsekonomiska kostnaderna och vitalisera föreningslivet. Projektet Ökad social inkludering: utvecklad samverkan mellan Sandvikens kommun, Göranssonska stiftelserna och föreningslivet syftar till att motverka och förebygga social exkludering och verka för ökad social inkludering genom ett utvecklat samverkansarbete mellan aktörer från olika samhällssektorer. Samverkansprojektets fokus är på Nya Bruket med IOGT/NTOs byggnad i området som planerat nav i arbetet. En del i projektet är att genom interaktiv följeforskning följa, understödja och utvärdera detta samverkansprojekt.

Syfte

Det övergripande målet är att generera kunskap som kan ligga till grund för utveckling av verkningsfulla metoder för att åstadkomma ökad social inkludering och en socialt hållbar stadsutveckling.

Frågeställning (delsyften)

1) att undersöka hur boende upplever situationen i området och dess utmaningar, deras syn på hur området kan utvecklas samt hur de själva kan bidra till det. 2) att undersöka och understödja hur olika aktörer samverkar och utvecklar metoder för att motverka och förebygga social exkludering och öka social inkludering i Sandviken. 3) att utvärdera resultat av det samverkande samhällsarbetet.

Metod

Interaktiv följeforskning av inkluderingsprojektets utveckling. Detta innebär en forskning där forskaren inte enbart är en utanförstående observatör. I den interaktiva följeforskningen ger forskaren kontinuerligt återkoppling till involverade aktörer utifrån resultat som framkommer i forskningsprocessen, baserat på tolkningar och analyser med hjälp av tidigare forskning och teori. Den interaktiva följeforskningen syftar till att vara processtödande och att bidra till praktikens strategi- och metodutveckling (Vallström, 2015). Forskningsdesignen relaterar därmed till s.k. Community based participatory research (CBPR, områdesbaserad deltagandeforskning), där forskaren är en observerande deltagare i det områdesbaserade samhällsarbetet (Branom 2012). Designen innebär att detta forskningsprojekt kommer innefatta samskapande (co-creation), där en ömsesidig kunskapsutveckling skapas gemensamt av forskare och involverade aktörer (Johannisson, Gunnarsson & Stjernberg, 2008). Planen är att detta samskapande ska understödjas med hjälp av en s.k. forskningscirkel, där forskaren kontinuerligt återkopplar framkomna resultat som diskuteras tillsammans med aktörerna i inkluderingsprojektets arbetsgrupp (Aagaard Nielsen & Svensson 2006, Bergman 2014). Ett annat möjligt inslag i den interaktiva följeforskningen är dialogseminarier där forskningsresultat presenteras och diskuteras tillsammans med olika intressenter och aktörer som berörs av inkluderingsprojektet. Dialogseminarier kan bl.a. utgöra ett inslag i de medborgardialoger som planeras att genomföras inom projektet.

Integration Gävleborg 2.0 – Intervjustudie om upplevda möjligheter och hinder för arbetsmarknadsetablering för migranter med låg utbildning

Projektledare
Sven Trygged

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Hanna Li Kusterer, Maja Lilja

Bakgrund

Projektet var en delstudie inom ramen för ett större projekt, Integration Gävleborg 2.0, som drivits av Länsstyrelsen i Gävleborg. Projektet finansierades av europeiska Asyl- och migrationsfonden (AMIF) och avslutades i december 2021. Målgruppen för projektet var migranter med kortare utbildningsbakgrund (max 9 års skolgång) som inte kommit i arbete eller reguljära studier. Migranterna var bosatta i Region Gävleborg, en region som relativt andra regioner i Sverige har en hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå, och som har tagit emot ett stort antal nyanlända flyktingar under de senaste åren. Länsstyrelsen har sammanfattat projektets övergripande mål som att skapa en långsiktig hållbar regional samverkan i Gävleborg som underlättar och påskyndar nyanländas integration och etablering. Länsstyrelsen har arbetat med utvecklingsarbete med myndighetssamverkan i fokus, medan HiG:s del avser ett delprojekt med fokus på migranternas egna perspektiv på integrering och möjligheter till etablering.

Syfte

Syftet med detta delprojekt är att ur ett individperspektiv förstå hur relativt nyanlända migranter med låg utbildningsbakgrund resonerar kring sina förutsättningar, förväntningar och möjligheter till etablering på den svenska arbetsmarknaden.

Frågeställning

Vad har individerna för resurser/brist på resurser?

Hur ser individerna på sina möjligheter till sysselsättning?

Vilken hjälp och vilket stöd erbjuder myndigheter, arbetsgivare och civilsamhälle och hur uppfattas det av individerna?

Vilka strukturella hinder i etableringsprocessen beskrivs av de nyanlända?

Metod

Individuella intervjuer har genomförts med samtliga deltagare och en översiktlig analys utifrån de ovan nämnda frågeställningarna har presenterats i en rapport till Länsstyrelsen. Fortsatt arbete innefattar författande av vetenskapliga artiklar med fördjupade analyser av intervjumaterialet

Walkable Urban Neighbourhoods - Freeing up Potential for Sustainable and Active Travel by Improving Walking and its Connections with Public Transport

Projektledare

Katrin Lättman

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Research Institute for Regional and Urban Development (ILS), Dortmund, Tyskland; University College London (UCL); Genova kommun, Italien. Göteborgsregionen (GR); Göteborgs Stad.

Bakgrund

Gång är ett aktivt, billigt, miljövänligt och utsläppsfritt sätt att ta sig fram på, vilket även bidrar till ökat välmående och reducerar negativa effekter av ett stillasittande liv. Ett aktivt färdmedel som gång har potential att i sig självt, eller i kombination med kollektivtrafik, bidra till mindre bilåkande i städerna, vilket i sin tur leder till minskat buller, minskade utsläpp och energibesparingar. För att gång ska kunna utgöra ett realistiskt alternativ till mer miljöpåfrestande alternativ som bilen krävs att våra utemiljöer anpassas och görs attraktiva och inkluderande, men kunskap saknas idag kring hur fotgängarvänliga och inkluderande olika miljöer är för olika grupper i våra samhällen, till exempel arbetspendlare och skolbarn, och tvärvetenskaplig forskning som integrerar fotgängarperspektivet i dagligt resande har inte prioriterats inom EU. Projektet bygger delvis på tidigare forskning kring upplevd tillgänglighet av Katrin Lättman, projektledare vid Hig.

Syfte

Det övergripande syftet är att bidra till kunskap, rekommendationer kring, samt (utveckling av) metoder för att utvärdera fotgängarvänliga miljöer.

Frågeställning

Målet är att nå en bättre förståelse för lokala gångmöjligheter och tillgänglighet i syfte att frigöra potential för möjligheter att ta sig fram till fots (till olika destinationer, till kollektivtrafik, samt i rekreationssyfte), genom att: 1) identifiera nyckelfaktorer som främjar/hindrar gångmöjligheter generellt samt för olika grupper i olika urbana miljöer. 2) utveckla datainsamling och analysmetoder för att undersöka relationer mellan objektiv, subjektiv, och upplevd tillgänglighet.

Metod

State-of-the-art metoder inom kvantitativ och kvalitativ transport- och psykologisk forskning såsom GIS-analyser, gångintervjuer och enkätbaserade utvärderingar planeras och genomförs i samarbete med lokala aktörer. Jämförelser av (objektiv och upplevd) gångvänlighet och tillgänglighet görs såväl inom som mellan 2 olika miljöer i de tre städerna (Genova, Göteborg, Dortmund), för den generella befolkningen (18+), samt utifrån specifika användargrupper (arbetspendlare, skolbarn, äldre, synskadade.). Såväl statistiska analyser (tex. SEM och ANOVA) som innehållsanalys och mixade metoder kommer användas. Projektets resultat kommer att baseras på utvärderingar av såväl befintlig infrastruktur och miljö, som olika användargruppernas upplevelser av dessa miljöer, individuella attityder till olika färdmedel, och lokala gångkulturer.

Doktorandprojekt: Ecosocial work for promoting adolescents' wellbeing and work-life capacities within the context of Sustainable development

Doktorand

Elvi Chang

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Komalsingh Rambaree, biträdande handledare: Päivi Turunen och Stefan Sjöberg

Bakgrund

The lack of natural environment dimension in both social work practice and education is well documented in different countries, including in Sweden. Internationally, there are scientific discussions on ecosocial work, which refer to theories and practices in social work that highlights the interrelation between a broader biophysical and social environments in a way that conjoining the social, ecological, cultural and economic sustainability. In Sweden, there is a lack of both theoretical and empirical studies of ecosocial work and therefore, this doctoral research aims to overcome this gap by connecting to the international discussions with an empirical study on ecosocial work focusing on adolescents, between the ages of 15 and 19.

Syfte

The overall aim of this doctoral research project is to explore and analyze ecosocial work discourses and practices in Gävle within the context of sustainable development in order to create new knowledge and working methods in social work for enhancing the wellbeing and work-life capacities of adolescents.

Frågeställningar

1. What kind of discourses and ecosocial activities with adolescents do currently exist in Gävle?
2. What perspectives and perceptions do adolescents in Gävle have regarding well-being and work-life capacities within the context of sustainable development?
3. How is ecosocial work understood, constructed and discussed by social workers in promoting adolescents' well-being and their work-life capacities within the context of sustainable development in Gävle?

Metod

Three qualitative studies with four articles:

Study 1: A qualitative study applying semi-structured interview. The data will be thematised, interpreted and analysed with the help of qualitative data analysis programme (ATLAS-ti software). **Study 2:** A qualitative study utilising photovoice. The transcribed discussion, notes based on observation taken during the discussion and narratives of the pictures will be thematised, interpreted and analysed with the help of qualitative data analysis programme while making use of the analyse of narrative based on hermeneutic reasoning. **Study 3:** A qualitative study that makes use of focus group discussion. The transcribed discussion and notes based on observation taken during the discussion will be thematised, interpreted and analysed with the help of qualitative data analysis programme while making use of the analyse of narrative based on hermeneutic reasoning. **Article 4:** based on data from study 1, 2, and 3: An article based on qualitative data and desk study.

Doktorandprojekt: Omsorgstagaren i fokus? Om delaktighet, på privata och offentliga äldreboenden

Doktorand
Cecilia Ingard

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Sven Trygged, biträdande handledare: Maria Sjölund

Bakgrund

Denna avhandling skall studera förutsättningar för att arbeta med delaktighet på olika nivåer i organisationerna på särskilda boenden med olika driftformer. Delaktighet skall studeras och problematisera givet de svåra omständigheter det innebär att skydda omsorgstagarna som är i behov av omsorg på boendena (Johansson & Bergman 2014). Då det finns svårigheter att fånga demenssjukas uppfattningar om särskilda boenden (McKeown et al 2009, Jordahl 2013), har denna avhandlingsplan fokuserat på anhörigas uppfattningar om omsorgstagarens möjlighet att vara delaktig. Även personalens förutsättningar att arbeta med delaktighet skall studeras, liksom upphandlingsavtal vilka avspeglar de ambitioner som finns i kommunerna kring omsorgstagarnas möjligheter att vara delaktiga. Delaktighet i val av boende är mindre vanligt bland gruppen äldre på särskilt boende (Dunér et al 2019) och därför skall bara förutsättningar till delaktigheten inom ramen för särskilda boenden studeras. I denna studie benämns den äldre som omsorgstagare på särskilda boenden, där omsorgstagaren behöver ett biståndsbeslut för att få tillträde.

Syfte

Det övergripande syftet i denna avhandling är att studera hur delaktighet och inflytande hanteras, problematiseras och tar sig uttryck vid särskilda boenden med verksamhetsspecialisering mot demenssjukdomar, vilka är privat och offentligt drivna.

Frågeställningar

1. Vad framkommer av tidigare forskning om
  - a. delaktighet vid särskilda boenden med verksamhetsspecialisering mot demenssjukdomar?
  - b. personalens bemötande på särskilda boenden med verksamhetsspecialisering mot demenssjukdomar?
2. Hur beskrivs delaktighet och bemötandefrågor i upphandlingsavtal?
3. Hur upplever anhöriga omsorgstagarens möjligheter att vara delaktig i organisering av den dagliga omsorgen och hur den närstående med omsorgsbehov blir bemött av personal?
4. Hur upplever personalen på särskilda boenden förutsättningarna för att arbeta med omsorgstagarnas delaktighet

Metod

Studie 1 består av en systematisk genomgång av publicerade artiklar gällande särskilda boenden, med fokus på omsorgstagarnas möjligheter att vara delaktiga. **Studie 2** består av granskning av upphandlingsavtal och anbudsfrågningar för särskilda boenden, med avseende på hur dokumenten beskriver omsorgstagarnas möjligheter att vara delaktiga samt bemötande från personalen. **Studie 3** består av en kvalitativ studie med inspiration från metoden brukarrevision. Tio semistrukturerade intervjuer med anhöriga (till omsorgstagare på privata och offentligt drivna boenden) skall göras. **Studie 4** består av fyra fokusgruppsintervjuer som genomförs med personalgrupper på privat och offentligt drivna omsorgsboenden, för att belysa personalens förutsättningar att arbeta med delaktighet och bemötandefrågor.

Doktorandprojekt: Food Insecurity and Health in Mozambican Households: Does Socioeconomic Position Matter?

Doktorand

Elias Militao

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Gloria Macassa Biträdande handledare: Stig Vimberg, MI-UN; Elsa Maria Salvador, UEM; Olalekan Uthman, Warwick Medical School, UK

Bakgrund

Food insecurity (FI) is an urgent public health issue that affects nourishment, health, and human well-being (Lee, 2013; Gundersen & Ziliak, 2015). Mozambique is a low-income food-deficit country with a largely rural population of 28 million. It ranked 181st of 188 countries in the 2016 Human Development Index, 104th of 118 in the 2016 Global Hunger Index and 139 of 157 in the 2015 Gender Inequality Index (FAO (2016), and currently, almost 60% of the population lives in extreme poverty (World Bank, 2016). Globally (in developed/developing countries), food insecurity has been found to be associated to physical and mental health outcomes through the life-course.

Syfte

The main objective of the thesis is to assess the impact of socioeconomic position on food insecurity, physical and psychological health outcomes.

Frågeställningar

- a) What is the prevalence, severity and determinants of food insecurity among paid and unpaid workers across households? (Study I)
- b) Does the interaction between paid and unpaid work and food insecurity relate to self-reported health, self-reported type 2 diabetes and hypertension? (Study II).
- c) Does paid and unpaid work relate to food insecurity, self-reported stress, anxiety and depression within households? (Study III).
- d) What are the experiences and coping strategies used by paid and unpaid household heads in the context of food insecurity? (Study IV).

Metod

Data will be collected in four Mozambican provinces (Nampula, Sofala, Gaza and Maputo) using a cross-sectional design through a questionnaire (quantitative data) and an interview guide (qualitative data). Data analysis for study I, II and III will be performed using descriptive statistics and multilevel regression models (using SPSS software). In these studies, all analysis will be adjusted to potential confounding variables (co-variables). Furthermore, because food insecurity and paid work will be used as main exposures in the analysis of their association with health outcomes (studies II and III), an “interaction variable” will be created using the “Rothman’s model for the analysis of biological interaction or synergism” to assess additivity effects. A theory driven thematic analysis will be used to investigate the experiences (and process) that insecure households use to cope with food insecurity in study IV.

Inkluderande arbetsliv
genom en jämställd
och jämlik arbetsmiljö

Handel 4.0? Arbetsmiljö och ojämlikhet i e-handeln

Projektledare

Jennie Jackson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Svend Erik Mathiassen

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Kristina Johansson and Klara Rydström, Luleå Tekniska Universitet

Bakgrund

Equality at work is a key component in creating a sustainable society. Studies have shown that organizational processes and practices in retail stores may create patterns of inequality, which in turn are associated with differences in working conditions, division of work tasks and physical and psychosocial workloads. E-retail is growing rapidly, and 25% of the new job opportunities in retail are offered in the e-retail sector. However, knowledge is lacking concerning work and equality in e-retail, which likely differs considerably from that in traditional retail stores. While traditional retail stores employ few foreign born workers, there are indications that the numbers are considerably larger in e-retail. How sex and country of birth effect working conditions, division of work tasks and physical and psychosocial workload has not yet been considered.

Syfte

The overall aim is to examine factors at the organisational and individual levels underlying differences in working conditions, work tasks, workloads and musculoskeletal health from the perspective of gender and place of birth.

Frågeställningar (delsyften)

1. Describe the physical and psychosocial workloads of work tasks in e-retail.
2. Determine the extent to which working conditions, work tasks, physical and psychological workloads, and work-related musculoskeletal complaints in e-retail differ between employees with respect to gender and country of birth.
3. Discuss differences by gender and country of birth on employee working conditions, work tasks, physical and psychological workload and work-related musculoskeletal complaints in e-retail, in the context of inequality regimes

Metod

The physical and psychosocial work environment, and patterns of (in)equality will be assessed in five e-retail grocery order packing (food packing) warehouses in Sweden employing approximately 400 full time workers. In addition, technical measurements of body postures and heart rate variability (n = 60) and in-depth group interviews on the organization of work and work environment conditions (n = 150) will be conducted with workers from two of the warehouses. Technical measurements made over three continuous days will be used to quantify the physical exposures associated with e-commerce grocery packing, and we will consider whether differences in physical loads exist between men and women, or Swedish and foreign-born workers. Questionnaire data will be used to quantitatively map employees' experiences of physical and psychosocial workload and stress disorders, and again, we will consider whether differences exist between men and women, or Swedish and foreign-born workers. Interview data will be used to deepen the understanding of employees' experiences as well as organisational practices that can help explain patterns of (in)equality observed in the quantitative analyses.

Increasing return-to-work among people on sick leave due to common mental disorders: A cluster-randomized controlled trial of a problem-solving intervention versus care-as-usual conducted in the Swedish primary health care system (PROSA)

Projektledare
Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv
Forskare från Karolinska Institutet och Göteborgs universitet.

Bakgrund

Common mental disorders affect about one-third of the European working-age population and are one of the leading causes of sick leave in Sweden and other OECD countries. Besides the individual suffering, with its negative impact on well-being and financial circumstances, the costs for society are high. Evidence for effective RTW interventions for people with mental health problems is limited, as most research to date has been done in the context of musculoskeletal disorders. The majority of people affected by CMD seeks care and are treated in the primary health care (PHC), and to increase RTW for persons with CMD the involvement of the workplace is of utmost importance

Syfte

The overall aim of the project is to evaluate the effects of problem-solving therapy as a work-related intervention facilitating RTW in addition to clinical treatment, compared to clinical treatment alone, among a working-age population with CMD in PHC settings.

Metod

The study has a two-armed cluster randomized design in which the participating rehabilitation coordinators are randomized into delivering the intervention or providing care-as-usual. Employees on sick leave due to common mental disorders will be recruited by an independent research assistant. The intervention aims to improve the employee's return-to-work process by identifying problems perceived as hindering return-to-work and finding solutions. The rehabilitation coordinator facilitates a participatory approach, in which the employee and the employer together identify obstacles and solutions in relation to the work situation. The primary outcome is total number of sick leave days during the 18-month follow-up after inclusion. A long-term follow-up at 36 months is planned. Secondary outcomes are short-term sick leave (min. 2 weeks and max. 12 weeks), psychological symptoms, work ability, presenteeism and health related quality of life assessed at baseline, 6 and 12-month follow-up. Intervention fidelity, reach, dose delivered and dose received will be examined in a process evaluation. An economic evaluation will put health-related quality of life and sick leave in relation to costs from the perspectives of society and health care services. A parallel ethical evaluation will focus on the interventions consequences for patient autonomy, privacy, equality, fairness and professional ethos and integrity.

Jämställd arbetshälsa? - Genus, arbetsorganisation och fysisk belastning inom detaljhandeln

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Thomas Rudolfsson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Elin Vidlund (fd. Johansson), Arbetsmiljöverket; Malin Bolin och Gunilla Olofsdotter, Mittuniversitetet i Sundsvall

Bakgrund

I en kunskapsmanställning till Arbetsmiljöverket 2013 visade vi att en sannolikt starkt medverkande orsak till att kvinnor har en sämre arbetshälsa än män, även inom samma yrke, är att arbetsuppgifter fördelas snett, så att kvinnorna har mera av repetitiva arbetsuppgifter och männen har mera av manuell hantering. Forskningen på området var dock i stora delar ålderstigen, och det fanns en brist på svenska data. I detta projekt, som finansierats av Arbetsmiljöverket, studerar vi arbetsvillkor, arbetsuppgifter och arbetsbelastningar inom detaljhandeln i ett genusperspektiv. Branschen är stor i Sverige, och lämpar sig väl för studier som kombinerar ergonomi och genusforskning, i och med att det finns en jämn könsfördelning, att det finns en bredd i de arbetsuppgifter som förekommer, och att tidigare forskning tyder på att t.ex. arbetsfördelningen är genusfärgad.

Syfte

Syftet är att nå en ökad förståelse av jämställdhet (eller brist på densamma) i arbetsroller, arbetsfördelning och arbetsvillkor i detaljhandeln, och i vilken grad den rådande situationen kan förklaras av genusordningen på arbetsplatsen. Studien kan bidra till en insikt i genusordningens betydelse för arbetshälsan som även kan komma till nytta i andra branscher, och är ett viktigt bidrag till området Inkluderande arbetsliv.

Frågeställning

Studien, som påbörjades 2016 och avslutas 2022, ämnar svara på följande frågor:

1. I vilken grad skiljer sig arbetsvillkor, arbetsuppgifter, arbetsbelastningar (fysiska och mentala) och belastningsbesvär mellan kvinnor och män inom en organisation (butik) i detaljhandeln?
2. I vilken grad ändras bemanning, arbetsuppgifter, arbetsbelastningar och besvärsbild över tid?
3. Hur bidrar genusordningen på arbetsplatsen till nämnda förhållanden och dess eventuella förändring över tid?

Metod

Datinsamling har ägt rum i två butiker (A och B) med vardera drygt 50 anställda. Baslinjedata är insamlad i båda butikerna, uppföljningsdata efter 1 år finns för butik A, men inte för butik B på grund av corona. Vi har gjort semi-strukturerade intervjuer med chefer som analyserats med utgångspunkt i teori om ojämlikhetsregimer (artikel under review). Samtliga anställda bjöds in att besvara en enkät med frågor om bl.a. arbetsfördelning, psykosocial arbetsmiljö och hälsa. Enkätresultaten var utgångspunkt för fokusgruppintervjuer med anställda, där data analyseras med tematisk analys för att nå en fördjupad insikt i arbetsroller, arbetsvillkor och arbetsmiljö. Fysiska belastningar dokumenterades i samtliga arbetsuppgifter, dels genom direkta mätningar med accelerometri, dels genom videobaserad observation av arbetet, och initiala analyser bekräftar att arbetet är ojämnt fördelat mellan män och kvinnor, och att detta möjligen kan ha effekter på arbetshälsan. Det som kvarstår i studien är fortsatt vetenskaplig publicering av resultat.

Att arbeta i ett mångkulturellt samhälle: arbetsmiljö och karriärmöjligheter för invandrad vårdpersonal inom den svenska äldreomsorgen

Projektledare
Elisabet Eriksson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Maria Engström, Malin Jordal

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv
Katarina Hjelm, Inst. för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet.

Bakgrund

Forskningsprojektet består av flera delstudier varav två är publicerade som berör framförallt sjuksköterskor och läkare med examen från annat land och som nu arbetar inom svensk hälso-sjukvård. Den ökade invandringen bidrar till att vi har fått en ökad andel utlandsfödda på den svenska arbetsmarknaden inom hälso-sjukvården men även inom äldreomsorgen som den tredje delstudien berör. Inom äldreomsorgen var det vanligaste yrket i Sverige år 2014 undersköterskor, personal inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende, och inom denna grupp var 93% kvinnor. Samma år så var undersköterskor, personal inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende, också det vanligaste yrket för utrikesfödda kvinnor, 21% av alla utrikesfödda kvinnor arbetade inom dessa yrken. Hur invandrad vårdpersonal inom hemsjukvården och äldreården upplever sin arbetsmiljö är mindre studerat. En dansk studie visade att invandrad vårdpersonal hade sämre hälsa än den danska vårdpersonalen men hade ändå lägre antal dagar i sjukfrånvaro jämfört med dansk personal. Resultat från en svensk studie bland vårdpersonal visade att andragenerationens invandrare upplevde kommunikationen på arbetsplatsen svårare än förstagenerationens invandrare. Invandrade kvinnor rekryteras idag till att arbeta inom äldreomsorgen för att möta det ökade behovet av vårdpersonal. Att denna grupp trivs på arbetet, har stor betydelse för att de ska kunna utföra ett professionellt. Ökad kunskap om arbetsmiljön för invandrad vårdpersonal inom äldreomsorgen som denna studie vill bidra med kan förhoppningsvis utgöra en grund för arbetsgivare som behöver rekrytera och tillvarata utländsk kompetens.

Syfte

Syftet med delstudie tre är att via en litteraturstudie beskriva hur invandrad vårdpersonal inom äldreomsorgen upplever sin arbetsmiljö.

Frågeställning

1) Att undersöka erfarenheter och upplevelser av arbetsmiljön hos invandrad vårdpersonal inom äldreomsorgen. 2) Att undersöka hur invandrad vårdpersonal inom äldreomsorgen skattar sitt välbefinnande?

Metod

Forskningsmetod: en litteraturöversikt i form av en ”integrative review”. Tillvägagångssättet kommer att följa processen vid en integrerad litteraturöversikt som den är beskriven av Whittemore och Knafl. Processen består av de fem stegen: 1) Att identifiera ämnet, 2) Litteratursökning, 3) Bedömning av studiernas kvalitet, 4) Dataanalys, 5) Presentation av resultat. Etiskt godkännande är inte aktuellt för denna del av projektet då analysen görs av redan publicerad data. Etiskt godkännande finns för de publicerade studierna.

Vad är det som underlättar inkludering i arbetslivet för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU? - Handedares perspektiv.

Projektledare
Elisabet Eriksson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Maria Engström, Denice Högstedt

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv
Inger Jansson, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa, Sahlgrenska Akademin
Göteborgs Universitet

Bakgrund

Är en del av ett doktorandprojekt vid akademien med titeln: "Vad är det som underlättar inkludering i arbetslivet för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU?" En intervjustudie inom forskargruppen visade att sjuksköterskor med utbildning utanför EU beskrev vägen till legitimation som mycket lång och flera utmaningar framkom. Liknande resultat har även framkommit från internationella studier. Utifrån tidigare forskning från Sverige och internationellt är det av intresse att närmare studera sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU; Vad är det som gör att vissa sjuksköterskor snabbare kommer åter till yrket? Vad kan göras för att underlätta för sjuksköterskor med utländsk utbildning (utanför EU) att börja arbeta som sjuksköterskor igen? En väg för sjuksköterskor med utländsk utbildning är kompletteringsutbildningen som är en ettårig utbildning på högskolenivå. Efter godkänd utbildning söks legitimation hos Socialstyrelsen. Studier från andra länder har visat att sjuksköterskor under integrationsprocessen möter olika hinder innan de hittar ett arbete. För en del blir denna process så lång och krävande att de aldrig söker legitimation som sjuksköterska i det nya landet och istället arbetar inom andra olicensierade yrken. När sjuksköterskor med utländsk utbildning väl har fått ett arbete möter de ofta utmaningar gällande "arbetspråket" som används t.ex. medicinsk terminologi, utmaningar vad gäller kommunikation med patienter och kollegor och utmaningar i att förstå det nya landets hälso- och sjukvårdssystem. Sverige har idag stor efterfrågan på sjuksköterskor och vi behöver ökad kunskap om invandrade sjuksköterskors erfarenhet av att komplettera sin utbildning och deras väg till ett arbete.

Syfte

Syftet är att beskriva handledares erfarenheter och upplevelser av att handleda studenter som genomgår kompletteringsutbildningen eller kunskapsprovet på verksamhetsförlagd utbildning.

Frågeställning

Hur upplever handledare att handleda studenter med utländsk utbildning? Hur beskriver handledare sin kompetens i relation till att handleda studenter med en utländsk utbildning? Vilka positiva och negativa erfarenheter har handledare av att handleda studenter som genomgår kompletteringsutbildningen?

Metod

Urvalsgruppen är handledare till studenter som går kompletteringsutbildningen och kunskapsprovet. Data består av erfarenheter och upplevelser av att handleda. Datainsamlingsmetoden är semi-strukturerade intervjuer.

Hållbart Arbetsliv

Projektledare

Lisbeth Porskrog Kristiansen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Eva Bergsten

Bakgrund

Metoder för att underlätta matchningsprocessen för personer med funktionsnedsättningar alternativt funktionsvariationer har utvecklats. Supported Employment (SE) och Individual placement Support (IPS) är validerade metoder framför allt i USA och England, men har använts i Sverige i över tjugo år och med ganska goda resultat i svenskt kontext. SE/IPS är förespråkad av Arbetsförmedlingen och används rutinmässigt av deras medarbetare. SE har i slutet på 2000-talet används i arbetslivsinriktad rehabilitering och rekommenderas av Socialstyrelsens riktlinjer för psykosociala insatser. Metoden syftar bland annat till att vara en länk mellan arbetssökande och arbetsgivare, men flera arbetsgivare kan dock känna sig pressade av dessa konsulenter och uppleva dem mer som säljare än ett stöd och företrädare för individerna som söker arbete. Som arbetslivsrehabiliteringsinsats har SE/IPS vänt på ordningen och börjar med arbetsplatsvistelse och träning efterföljande. Arbetsgivare efterlyser ett fortsatt handledarstöd efter att individerna övergått i anställning för att minska den ökade belastningen med hjälp och stöd som uppstår på flera sätt än bara i arbetet.

Syfte

Hållbart Arbetsliv studerar och utvärderar implementeringen av projektinsatsen med stöd av modellen RE-AIM med delarna i modellen (reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance) för att utvärdera om metoden har lett till de effekter man önskat uppnå på medarbetarna, invånarna (målgruppen), samverkansparterna involverade i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen samt företagen.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning har invånarna med psykisk ohälsa (målgruppen) deltagit i insatsen?
2. I vilken utsträckning har målgruppen gått vidare i sysselsättning, studier eller anställning samt andel i målgruppen som har försörjningstöd/ej försörjningstöd efter insatsen?
3. Hur upplever målgruppen stödet utifrån den nya metoden?
4. Hur skattar medarbetarna själva utbildningsinterventionen SE/IPS omfattning och relevans?
5. På vilket sätt uppfattar medarbetarna införandet av SE/IPS metoderna som ett naturligt stöd i det professionella arbetet?
6. Hur uppfattar samverkansparterna (primärvården, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, den kommunala socialförvaltningen eller arbetsmarknadsenheten involverade i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen) samverkansprocessen före och efter införandet av SE/IPS som standardmetod?
7. På vilket sätt uppfattar företagen att metoden har gynnat och förbättrat samverkan med socialtjänsten, samverkansparterna och målgruppen?
8. På vilket sätt uppfattar arbetsgivarna skillnader efter insatsen i form av mer stöd från medarbetarna under hela processen?

Metod

En design med upprepade mätningar före och efter implementering av metoden kommer att användas för att jämföra utfallen av interventionen (utbildningen) med hur det såg ut innan gällande självskattat arbetsförmåga och resurser i förhållande till arbetes krav (Work Ability Index- "WAI"). Effekter kommer att mätas på både individ och organisationsnivå. Alla samverkansparter och kommunmedarbetare deltar kvalitativa gruppintervjuer. Det-samma gäller ca 10 ur målgruppen.

Ett hållbart arbetsliv i Hofors

Projektledare

Eva Bergsten

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Lisbeth Porskrog Kristiansen, (tjänstledig)

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Olof Wallin, Arbetsmarknadsenheten, Hofors kommun, Helena Johansson, Arbetsmarknadsenheten, Hofors kommun, Per Lundgren, verksamhetsutvecklare, samordningsförbundet.

Bakgrund

För individer i ett långvarigt utanförskap och med en form av psykisk eller fysisk funktionsnedsättning kan mötet med arbetslivet framstå som oöverstiglig. Forskning har också visat bristande samordning och liten förståelse avseende matchningsprocessen i mötet mellan arbetssökande och arbetsgivare.

Arbetsmarknadsenheten i Hofors skall implementera projektet "Ett hållbart arbetsliv" där metoderna Supported Employment (SE) och Individual placement Support (IPS) implementeras och tillämpas av medarbetarna i syfte att stötta invånare med psykisk ohälsa att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning. Insatsen ska leda till att målgruppen upplever personlig utveckling, ökad motivation och välmående, ökad integrering i samhälls- och arbetslivet samt förbättras samverkan mellan olika arbetslivsrehabiliteringsaktörer som kommun, arbetsförmedling, försäkringskassa, region samt företag. Implementeringsprocessen kommer att följas och utvärderas liksom effekter av insatsen på individ- och organisationsnivå.

Syfte

Utvärdera effekterna av metoden på invånare, medarbetare och organisation samt följa och studera vilken betydelse implementeringsprocessen av utbildningen och arbetsmetoden har för resultaten.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning har målgruppen deltagit i insatsen och gått vidare i sysselsättning, studier eller anställning? 3. På vilket sätt uppfattar medarbetarna metoderna som ett naturligt stöd i det professionella arbetet? 4. Hur upplever invånare med psykisk ohälsa stödet utifrån den nya metoden? 5. Hur uppfattar samverkansparterna i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen samverkansprocessen före och efter införandet av SE/IPS? 6. Hur uppfattar företagen att metoden har gynnat och förbättrat samverkan med socialtjänsten och individerna? 7. På vilket sätt uppfattar arbetsgivarna skillnader efter insatsen?

Metod

I vilken utsträckning man lyckats implementera insatsen som det var tänkt utvärderas med stöd av variablerna reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance.

Medarbetarna: utbildningen utvärderas med frågeformulär. Upplevelser och användning av metoderna undersöks genom att metodanvändarna beskriver sitt arbete skriftligt. **Invånarna:** Data från uppdragsgivarna samlas in för antal/omfattning i arbete/sysselsättning, demografiska data, försörjning, arbetssökande, arbete/studier, avslutsanledning registreras. Frågor om arbetslivserfarenhet, diagnos/er, allmän hälsa, välmående, motivation, smärta, fysisk aktivitet, sömn, WAI besvaras i enkät. Uppfattningar om handledarstödet besvaras i enkät och individuella intervjuer. **Representanter från arbetslivsaktörer** - kommun, arbetsförmedling, försäkringskassa och primärvård besvarar frågor skriftligen. **Företag:** Upplevelser och erfarenheter av samverkan och att anställa individer med psykisk ohälsa besvaras genom intervjuer med företag på plats eller digitalt. Kvalitativa data analyseras med innehållsanalyser. Kvantitativa data analyseras med beskrivande statistik.

Ett hållbart arbetsliv i Ovanåker

Projektledare

Eva Bergsten

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Lisbeth Porskrog Kristiansen, (tjänstledig)

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Stefan Jonsson, Arbetsmarknadsenheten, Ovanåker kommun, Sara Karsbo, Arbetsmarknadsenheten, Ovanåker kommun, Per Lundgren, verksamhetsutvecklare, samordningsförbundet.

Bakgrund

För individer i ett långvarigt utanförskap och med en form av psykisk eller fysisk funktionsnedsättning kan mötet med arbetslivet framstå som oöverstiglig. Forskning har också visat bristande samordning och liten förståelse avseende matchningsprocessen i mötet mellan arbets sökande och arbetsgivare.

Arbetsmarknadsenheten i Ovanåker skall implementera projektet ”Ett hållbart arbetsliv” där metoderna Supported Employment (SE) och Individual placement Support (IPS) implementeras och tillämpas av medarbetarna i syfte att stötta invånare med psykisk ohälsa att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning. Insatsen ska leda till att målgruppen upplever personlig utveckling, ökad motivation och välmående, ökad integrering i samhälls- och arbetslivet samt förbättras samverkan mellan olika arbetslivsrehabiliteringsaktörer som kommun, arbetsförmedling, försäkringskassa, region samt företag. Implementeringsprocessen kommer att följas och utvärderas liksom effekter av insatsen på individ- och organisationsnivå.

Syfte

Utvärdera effekterna av metoden på invånare, medarbetare och organisation samt följa och studera vilken betydelse implementeringsprocessen av utbildningen och arbetsmetoden har för resultaten.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning har målgruppen deltagit i insatsen och gått vidare i sysselsättning, studier eller anställning? 3. På vilket sätt uppfattar medarbetarna metoderna som ett naturligt stöd i det professionella arbetet? 4. Hur upplever invånare med psykisk ohälsa stödet utifrån den nya metoden? 5. Hur uppfattar samverkansparterna i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen samverkansprocessen före och efter införandet av SE/IPS? 6. Hur uppfattar företagen att metoden har gynnat och förbättrat samverkan med socialtjänsten och individerna? 7. På vilket sätt uppfattar arbetsgivarna skillnader efter insatsen?

Metod

I vilken utsträckning man lyckats implementera insatsen som det var tänkt utvärderas med stöd av variablerna reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance.

Medarbetarna: utbildningen utvärderas med frågeformulär. Upplevelser och användning av metoderna undersöks genom fokusgruppintervjuer. **Invånarna:** Data från uppdragsgivarna samlas in för antal/omfattning i arbete/sysselsättning, demografiska data, försörjning, arbets sökande, arbete/studier, avslutsanledning registreras. Frågor om arbetslivserfarenhet, diagnos/er, allmän hälsa, välmående, motivation, smärta, fysisk aktivitet, sömn, WAI besvaras i enkät. Uppfattningar om handledarstödet besvaras i enkät och individuella intervjuer. **Representanter från arbetslivsaktörer:**

Fokusgruppintervjuer (4-6 pers) med kommun, arbetsförmedling, försäkringskassa och primärvård genomförs digitalt. **Företag:** Upplevelser och erfarenheter av samverkan och att anställa individer med psykisk ohälsa besvaras genom intervjuer med företag på plats eller digitalt. Kvalitativa data analyseras med innehållsanalyser. Kvantitativa data analyseras med beskrivande statistik och sambandsanalyser.

Doktorandprojekt: Vad är det som underlättar inkludering i arbetslivet för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU?

Doktorand

Denice Högstedt

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Maria Engström, biträdande handledare: Elisabet Eriksson, Inger Jansson (Göteborgs Universitet) Pernilla Hultberg (Göteborgs Universitet)

Bakgrund

Det är brist på sjuksköterskor i Sverige och samtidigt ökar antalet sjuksköterskor med utländsk examen som söker svensk sjuksköterskelegitimation. Tidigare forskning har visat att sjuksköterskor med utländsk examen kan stöta på utmaningar och svårigheter både längs vägen till en sjuksköterskelegitimation och i arbetet som sjuksköterska i det nya landet. Vi behöver ökad kunskap om vad som underlättar ett inkluderande och hälsofrämjande arbetsliv för invandrande sjuksköterskor.

Syfte

Syfte med projektet är att undersöka vad som underlättar processen för sjuksköterskor med utbildning från länder utanför EU/EES och Schweiz till ett inkluderande och hälsofrämjande arbetsliv i Sverige.

Frågeställningar

Vilka upplevelser har sjuksköterskor med examen från land utanför EU/EES och Schweiz av att genomföra kompletteringsutbildning för att få svensk sjuksköterskelegitimation? Vilka upplevelser har sjuksköterskor av att genomföra kunskapsprov och praktisk tjänstgöring för att få svensk sjuksköterskelegitimation? Finns det några skillnader i självskattad kompetens, utveckling och lärande samt tro på sin egen förmåga/self-efficacy för sjuksköterskor med olika kompletteringsvägar för att få svensk legitimation. Kan sociodemografiska variabler, tidigare utbildning, självskattad kompetens i slutet av utbildningen, tro på sin egen förmåga/self-efficacy och val av kompletteringsväg predicera sjuksköterskornas upplevelse av kompetens, hälsa, välbefinnande och tillfredsställelse med given vård tre månader och ett år efter avslutad utbildning?

Metod

Delstudie I: Intervjustudie. Datainsamlingsmetod: Semistrukturerade intervjuer med 18 sjuksköterskor med utbildning från land utanför EU/EES som genomfört kompletteringsutbildning för att få svensk legitimation. Dataanalys: Kvalitativ innehållsanalys. Delstudie II: Intervjustudie. Datainsamlingsmetod: Semistrukturerade intervjuer med ca 15 sjuksköterskor med utbildning från land utanför EU/EES som genomfört kunskapsprov och praktisk tjänstgöring för att få svensk legitimation. Dataanalys: Kvalitativ innehållsanalys. Delstudie III: Enkätstudie. Datainsamlingsmetod: Datainsamling pågår sedan våren 2019 genom enkätundersökningar med instrument som mäter tro på sin egen förmåga/self-efficacy, självskattad kompetens, samt utveckling och lärande. Fem (samtliga) lärosäten som erbjuder den ettåriga kompletteringsutbildningen deltar i studien. Vid två av lärosätena (ett universitet och en högskola) har även ordinarie sjuksköterskeprogram (studenter) tillfrågats om deltagande. Dataanalys: Inferensstatistik. Delstudie IV: Longitudinell enkätstudie. Datainsamlingsmetod: Samtliga deltagare från delstudie III får uppföljande enkätundersökningar 3 månader och 12 månader efter genomförd kompletterings-utbildning, kunskapsprov eller ordinarie sjuksköterskeutbildning. Enkäten innehåller instrument för variablerna: självskattad kompetens, utveckling och lärande, hälsa, välbefinnande, arbetstillfredsställelse. Dataanalys: Inferensstatistik.

God arbetshälsa i ett digitaliserat arbetsliv

(O)FRIVILLIGT DISTANSARBETE – HUR PÅVERKAR DET ARBETSHÄLSAN?

Projektledare
Marina Heiden

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Gunnar Bergström, David Hallman, Svend Erik Mathiassen, Sven Svensson, Leticia Januario

Bakgrund

Det mesta som vi vet idag om attityder till och effekter av distansarbete baseras på studier där distansarbete är en frivillig arbetsform som erbjuds vissa yrkesgrupper. Under coronapandemin har läget ändrats, och många organisationer har uppmanat de anställda att distansarbeta där det är möjligt för att minska risken för spridning av viruset och för att skydda personer som löper hög risk att bli svårt sjuka av Covid-19. Det betyder att fler anställda arbetar på distans under långa perioder, inte för att de själva vill det utan för att de är tvungna att göra det. En del av dessa anställda har tidigare erfarenhet av att distansarbeta, medan andra inte har det.

När distansarbete inte är frivilligt, så kan det vara svårt att ge rekommendationer om hur det bör tillämpas utifrån tidigare studier. För detta behövs undersökningar av hur stor betydelse det egna valet att distansarbeta har på sambandet mellan mängden distansarbete, hälsa och välbefinnande.

Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att undersöka hur sambandet ser ut mellan distansarbete, hälsa och välbefinnande bland anställda, när de inte själva kan välja var de får arbeta.

Frågeställningar

- 1) Hur skiljer sig fysisk aktivitet och psykofysiologiska reaktioner under distansarbete jämfört med fritid, när distansarbetet inte är frivilligt?
- 2) Hur ser sambandet ut mellan mängden distansarbete, hälsa, välbefinnande, psykosocial arbetsmiljö, produktivitet och balans mellan arbete och fritid när distansarbetet inte är frivilligt?

Metod

Datainsamling genomförs i en privat och en offentlig organisation, som båda har infört rekommendationer om att arbeta hemifrån med anledning av Covid-19. De anställda i organisationerna tillfrågas om att besvara en elektronisk enkät som handlar om hur de praktiserar distansarbete, deras erfarenhet av att distansarbeta, i vilken grad de upplever att de själva kan bestämma var de vill arbeta, och om de är nöjda med sin nuvarande arbetssituation. Därtill ingår frågor om deras hälsa och välbefinnande, psykosociala arbetsmiljö (t.ex. arbetskrav, inflytande, erkännande och förutsägbarhet), produktivitet och balans mellan arbete och fritid. I samband med att de anställda besvarar enkäten tillfrågas de om intresse att delta i mätningar av fysisk aktivitet, belastning och återhämtning under en arbetsvecka. Under veckan görs kontinuerliga pulsmätningar samt accelerometermätningar av rörelsemönster, och deltagarna får fylla i en dagbok över tider då de vaknar, när de arbetar och ifall arbetet utförs på distans eller inte, och när de går och lägger sig. Mätningarna används tillsammans med dagboken för att identifiera mönster av fysisk aktivitet, psykofysiologisk stress och återhämtning under arbete, fritid och sömn.

Cyber nursing – people’s online self-care, -how, why and when?

Projektledare

Martin Salzman-Erikson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Henrik Eriksson, professor i omvårdnad, Högskolan Väst

Bakgrund

The concepts of cyberbullying, virtual rape, and cyber violence are today well-known terms within different academic disciplines, law-making and in the public debate. Less researched and recognized is the phenomenon of “cyber nursing”. Professions are increasingly spreading their reach to the Internet, and just as criminologists, sociologists and educators are building up expertise in and about interactions in the virtual arenas to incorporate this knowledge within the fields of their expertise, nursing researchers also need to explore, define and monitor these cyber realities.

Syfte

The project aims to describe the components that make nursing and caring in virtual environments important healthcare resources for ordinary people in their everyday lives. During the last decade, support in virtual environments for self-treatment has increasingly developed. Self-management in virtual environments is ripe with great opportunities for people to engage in their own health and also has the potential for major effect, both positive as well as negative.

Frågeställning

- What elements, processes, terms, concepts and statements must be considered to promote a broader understanding of health resources, caring and nursing in general and, more specifically, in cyberspace?
- What are the ways in which people’s health, nursing and caring resources in cyberspace can be scientifically captured, described, organized and presented?
- In what specific ways does cyberspace (the use of the Internet) contribute to people’s health, nursing and caring resources?

Metod

1. Work stream A (WS-A) - Conducting netnography
2. Work stream B (WS-B): Developing netnographic nursing research methodology
3. Work stream C (WS-C): Developing cyber nursing by paying close attention to patterns of interactions and interviewing the users.

Doktorandprojekt: Promoting restoration and health in digitalized and flexible work

Doktorand

Johanna Edvinsson

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: David Hallman, Biträdande handledare: Svend Erik Mathiassen; Terry Hartig, Uppsala Universitet

Bakgrund

Modern informations- och kommunikationsteknik medför ökade möjligheter för ett mer flexibelt arbetsliv. Forskningen ger en oklar bild över om flexibelt arbete med hjälp av teknik har en positiv eller negativ inverkan på anställdas återhämtning, hälsa och välbefinnande. Det tycks även saknas kontrollerade interventionsstudier som har utvärderat vilka åtgärder som är effektiva för att främja återhämtning i ett alltmer digitaliserat arbetsliv. Det är således viktigt att öka kunskapen kring hur vi kan främja återhämtning och minska stress för anställda som arbetar flexibelt. Doktorandprojektet ingår i forskningsprojektet ArbFlex på Trafikverket.

Syfte

Syftet är att undersöka betydelsen av flexibelt arbete i relation till återhämtning, samt att undersöka hur förändringar i organisationen kan främja återhämtning hos anställda med flexibelt arbete.

Frågeställningar

- 1) Hur kan flexibelt arbete och återhämtning mätas?
- 2) Hur ser sambandet ut mellan flexibelt arbete och återhämtning hos anställda med flexibelt arbete på Trafikverket?
- 3) Har interventioner med syfte att främja återhämtning positiva effekter på indikatorer för återhämtning?

Metod

Studie I: Valideringsstudie. Enkäter och intervjuer i syfte att validera och utforma ett enkätinstrument för att mäta flexibelt arbete och återhämtning.

Studie II: Tvärsnittsstudie. Enkäter i syfte att undersöka samband mellan flexibelt arbete och återhämtning hos anställda med flexibelt arbete på Trafikverket. Sambandsanalyser.

Studie III och IV: Interventionsstudie. Enkäter och objektiva mätningar i syfte att undersöka hur anställdas återhämtning, stress och sömn förändras efter införandet av interventioner. Analysmetod för upprepade mätningar (baslinjemätning och 2 uppföljningsmätningar).

Doktorandprojekt: Flexibelt arbete: Bestämningfaktorer för anställdas balans mellan arbete och privatliv

Doktorand

Sofie Bjärntoft

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: David Hallman, Biträdande handledare: Svend Erik Mathiassen, Emma Hagqvist, KI

Bakgrund

Arbetslivet har förändrats mot en ökad digitalisering och allt fler arbetsplatser möjliggör flexibelt arbete där de anställda kan bestämma när, var och hur de arbetar. Tidigare studier visar att flexi-belt arbete ökar produktivitet och arbetstillfredsställelse, men risken är dock att gränsen mellan arbete och privatliv suddas ut. Ökad kunskap är därför viktigt för att på sikt nå fram till hur förändringar i arbetsvillkor kan främja balansen mellan arbete-privatliv, hälsa, stress och välbefinnande för anställda som arbetar flexibelt. Doktorandprojektet ingår i forskningsprojektet ArbFlex på Trafikverket.

Syfte

Syftet är att identifiera arbetsrelaterade bestämningfaktorer för balans mellan arbete och privatliv, samt identifiera förbättringsområden för att främja en hållbar hälsa och arbetsmiljö i flexibelt arbete. Ett andra syfte är att undersöka om arbetssätt/arbetsstrategier och den upplevda balansen mellan arbete och privatliv förändras efter en arbetsplatsintervention med fokus på hållbart användande av informations- och kommunikationsteknologi hos kontorsanställda med flexibelt arbete.

Frågeställningar

- 1). Hur ser sambandet ut mellan organisatoriska, psykosociala och individuella faktorer och anställdas balans mellan arbete och privatliv, och i vilken grad kan upplevd flexibilitet (dvs. kontroll över var, när och hur man arbetar) modifiera dessa samband?
- 2). Vilka åtgärder anser anställda på Trafikverket är mest väsentliga för att främja god arbetsmiljö och hälsa i flexibelt arbete?
- 3). I vilken utsträckning förändras arbetsstrategier/arbetssätt hos anställda med flexibelt arbete efter genomförandet av en intervention med fokus på hållbart användande av informations- och kommunikationsteknologi?
- 4). I vilken grad förändras anställdas självskattade balans mellan arbete och privatliv efter genomförandet av en intervention med fokus på hållbart användande av informations- och kommunikationsteknologi?

Metod

Studie I: Tvärsnittsstudie. Enkäter i syfte att kartlägga anställda på Trafikverkets uppfattningar om vilka faktorer i flexibelt arbete som är viktiga för att främja balansen mellan arbete-privatliv.

Regressionsanalyser.

Studie II: Kvalitativ studie. Fokusgrupper i syfte att undersöka vilka åtgärder anställda på Trafikverkets upplever är mest väsentliga för att främja en god arbetsmiljö och hälsa i flexibelt arbete. Innehållsanalys.

Studie III: Interventionsstudie. Enkäter i syfte att undersöka i vilken grad anställda ändrar sitt arbetssätt efter införandet av en intervention. Analysmetod för upprepade mätningar (baslinjemätning och två uppföljningsmätningar).

Studie IV: Interventionsstudie. Enkäter i syfte att undersöka hur anställdas balans mellan arbete-privatliv förändras efter införandet av interventioner. Analysmetod för upprepade mätningar (baslinjemätning och två uppföljningsmätningar).

Doktorandprojekt: Att arbeta på distans – möjligheter och utmaningar för anställdas hälsa och välbefinnande i akademien

Doktorand

Linda Widar

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Birgitta Wiitavaara, biträdande handledare: Marina Heiden och Eva Boman

Bakgrund

I takt med utvecklingen av digitaliserad teknik har flexibiliteten ökat avseende var och när man kan utföra sitt arbete. Möjligheten att kunna utföra sitt arbete på olika platser innebär å ena sidan en större frihet för arbetstagare att styra sitt arbete, men ställer å andra sidan högre krav på dem att avgränsa sitt arbete. Flexibla arbets sätt såsom distansarbete medför även nya förutsättningar och krav för de chefer som leder och fördelar verksamhetens arbete. Universitet- och högskoleanställda är en yrkesgrupp som i allt större utsträckning har möjlighet att arbeta på distans, och nyttjar den möjligheten regelbundet både inom och utanför ordinarie arbetstid. Studier från flera olika länder visar att universitet- och högskoleanställda har en krävande arbetssituation men kan sakna resurser att hantera den, vilket kan bidra till expanderad arbetstid och arbetsrelaterad stress. Trots detta är det få studier som har undersökt hur undervisande och forskande personal inom högskolesektorn påverkas av och upplever distansarbete. Det saknas även studier av akademianställda chefers upplevelser och förutsättningar att leda anställda som arbetar på distans.

Syfte

Syftet är att undersöka sambandet mellan distansarbete och olika aspekter av hälsa och välbefinnande bland undervisande och forskande personal, vilka effekter det får för personal att arbeta på distans, och vad som motiverar dem att göra det. Syftet är även att undersöka första linjens chefers upplevelser av att leda personal som arbetar på distans.

Frågeställningar

- 1) Skiljer sig upplevd hälsa, stress, återhämtning, balans mellan arbete och privatliv, och arbetsmotivation mellan undervisande och forskande personal som i olika omfattning arbetar på distans?
- 2) Skiljer sig psykofysiologisk reaktivitet och fysiska aktivitet mellan dagar då undervisande och forskande personal arbetar på sin ordinarie arbetsplats jämfört med dagar de arbetar på distans?
- 3) Hur upplever undervisande och forskande personal distansarbete i akademien?
- 4) Hur upplever och vilka förutsättningar har akademianställda första linjens chefer att leda anställda som arbetar på distans?

Metod

Urvalsgrupp för studie I-III: undervisande och forskande personal (lektorer, docenter och professorer), för studie IV: universitetsanställda första linjens chefer. I: Web-baserad enkätundersökning av hälsa, stress, återhämtning, balans mellan arbete och privatliv, arbetsmotivation, och förekomst av distansarbete. Analys genom bl.a. multivariat variansanalys. II: Mätningar av rörelse-mönster, hjärtfrekvens och kortisol under en arbetsvecka. Variansanalys för upprepade mätningar kommer bl.a. att användas. III-IV: Semistrukturerade intervjuer, kvalitativ analys genom i bl.a. fenomenografisk ansats.

Doktorandprojekt: Digitala vårdkedjor i Hälso- och sjukvården – en studie av vårdkonsumtion, vårdkvalitet, arbetsmiljö och välbefinnande

Doktorand
Maarit Wirkkala

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Maria Engström, biträdande handledare: Katarina Wijk (RG) Agneta C Larsson (vid Karolinska Institutet)

Bakgrund

Forskning visar demografiska skillnader i nyttjande samt ökad vårdkonsumtion när digitala alternativ erbjuds. Region Gävleborg inför nu en digital plattform (kallad Min Vård Gävleborg; MVG) med mål om bättre tillgänglighet och vårdkvalitet bland annat genom bättre triagering. Idag triageras patienter oftast via telefon vilket inte är felfritt; en studie från Högskolan i Gävle visade att avvikelser inom 1177 bestod till 25% av fel bedömning av vårdnivå (Ernesäter et al. 2010). Digitala triageringsverktyg skulle kunna förbättra triageringen och leda till bättre resursanvändning, men detta är inte beforskat. Den digitala vårdkedjan som ges via plattformen kan ge bättre arbetsmiljö genom flexibla arbetsuppgifter och ökad autonomi men kan också ge sämre kontroll av arbetsmängd och ökad stress. En belastad arbetsmiljö kan leda till sämre patientsäkerhet. Det behövs mer forskning om vårdkonsumtion, vårdkvalitet samt arbetsmiljö i digital vård. Forskningsetiskt godkännande finns för samtliga studier.

Syfte

Att studera digitala vårdkedjor, vårdkonsumtion och vårdkvalitet samt arbetsmiljö och välbefinnande för personal som arbetar digitalt i Region Gävleborg.

Frågeställningar

1. Ändras sökmönster och utfall av vårdkontakter för patienter med svår depression före och efter införandet av MVG? Hur upplever patienterna MVG?
2. Ändras befolkningens sökmönster och nyttjande av sjukvårdens resurser före och efter införandet av MVG? Hur upplever patienterna MVG?
3. Skiljer sig personalens uppfattningar av vårdkvalitet, arbetsmiljö och välbefinnande för när man jobbar i MVG jämfört med tidigare arbetssätt? Finns det samband mellan personalens arbetstid i MVG och skattningar över tid av vårdkvalitet, arbetsmiljö och välbefinnande?
4. Hur upplever vårdpersonal som arbetar i MVG det nya arbetssättet?

Metod

Delstudie 1: Beskrivande och jämförande design. Data insamlas från register och journaler före och efter MVG införts. Sjukskrivning och andel suicid mäts 2 år senare som ett mått på om vården varit effektiv. Data analyseras med beskrivande och komparativ statistik. Studien kompletteras med intervjuer, som analyseras med kvalitativ innehållsanalys. **Delstudie 2:** Mixed method-design. Data över sökmönster och resursanvändning insamlas longitudinellt före och efter MVG införts. Patientnöjdhet mäts via en enkät. Data analyseras med beskrivande och inferensstatistik. Studien kompletteras med intervjuer, som analyseras med kvalitativ innehållsanalys. **Delstudie 3:** Prospektiv jämförande design. Enkätfrågor ges ut före och efter MVG införts. Data analyseras med inferensstatistik. Psykometriska tester av enkäten ska göras. Data kompletteras med Region Gävleborgs årliga arbetsmiljöenkät samt MVGs arbetspassutvärdering. **Delstudie 4:** Beskrivande design. Semistrukturerade intervjuer över arbetsmiljö, välbefinnande och vårdkvalitet görs 2 år efter MVGs start. Data analyseras med kvalitativ analys, troligen innehållsanalys.

Doktorandprojekt: Hållbart distansarbete

Doktorand

Tea Korkeakunnas

Huvudhandledare och biträdande handledare

Huvudhandledare: Marina Heiden, biträdandehandledare: Komalsingh Rambaree, Malin Lohela-Karlsson, forskare vid Uppsala Universitet och HR-strateg (Arbetsmiljö) på Region Västmanland.

Bakgrund

COVID-19 har lett till ett ökat arbete på distans, och därmed förändrat den fysiska och psykosociala arbetsmiljön för många. Flera medarbetare har trivts bra med att arbeta på distans, detta gäller både kvinnor och män. Studier har visat att en tredjedel av medarbetarna i världen, och två tredjedelar i Sverige, vill fortsätta att arbeta på distans. Det stora intresset för distansarbete har bidragit till ett större behov av undersökningar som kan visa distansarbetets för- och nackdelar på längre sikt. Det här doktorandprojektet kommer att fokusera på distansarbete ur såväl individ- som organisationsperspektiv. Vilka konsekvenser kan distansarbete medföra i organisationen? Kan distansarbete förbättra organisationens produktivitet och medarbetarnas välmående? Projektet bygger vidare på studier om distansarbete som pågått och pågår inom AHA.

Syfte

Det övergripande syftet är att öka kunskap om distansarbete som kan hjälpa företag att hitta lösningar på hur det kan implementeras på ett hållbart sätt för både organisation och individ.

Frågeställningar

Föreliggande doktorandprojekt inkluderar fyra delstudier som syftar till att besvara följande frågeställningar:

1. Hur uppfattar chefer distansarbete i relation till arbetsmiljö och organisationens produktivitet?
2. Hur uppfattas distansarbete av chefer respektive medarbetare i samma organisation ?
3. Vilka faktorer relaterade till distansarbete kan bidra till medarbetarnas hälsa och välmående?
4. Vilka faktorer relaterade till distansarbete kan öka organisationens produktivitet?

Metod

Delstudie 1 och 2 är intervjustudier av första linjens chefer och medarbetare om hur de ser på distansarbete ur ett individperspektiv och ett organisatoriskt perspektiv. Delstudie 3 och 4 är prospektiva studier av faktorer relaterade till distansarbete (t.ex. omfattning och förläggning i tid) som har betydelse för medarbetares hälsa och välmående respektive organisationens produktivitet. Exempel på utfall i delstudie 3 och 4 är utmattning, sjukskrivning och graden av uppfyllande av verksamhetsmål. Textmaterialet från intervjuerna kommer att analyseras med t.ex. fenomenografi. Datamaterialet från de prospektiva studierna kommer att analyseras med t.ex. generaliserade linjära regressionsmodeller och flernivåanalys.

Organisation och ledning för hållbar arbetshälsa och produktion

Flexibelt Arbete – Möjlighet och utmaning

Projektledare

Gunnar Bergström

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

David Hallman, Marina Heiden, Sven Svensson, Svend Erik Mathiassen, Birgitta Wiitavaara, Emmanuel Aboagye, Malin Svensson, Nestor Lögdal, Tea Korkeakunnas, Andreas Kjörning

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Arne Fagerström AUE, Jean Claude Mutiganda, AUE

Bakgrund

Flexibla anställnings- och arbetsformer erbjuder en möjlighet för organisationer att öka sin lönsamhet, och för den anställda att anpassa arbetet enligt egna preferenser. Samtidigt utmanas både organisationen och individen att finna sätt att tillämpa flexibelt arbete som säkrar bra arbetsförhållanden och god hälsa. Projektets övergripande mål är att studera flexibla anställnings- och arbetsformer i en kontext av lönsamhet och hållbar hälsa. I Sverige kunde (innan Covid-19 pandemin) en dryg tredjedel av de anställda i olika grad arbeta hemifrån. Detta kan ge möjlighet till bättre balans mellan arbete och fritid men flexibiliteten kan också övergå i gränslöshet och konstant tillgänglighet. För arbetsgivaren kan flexibla arbetsvillkor bl.a. öka attraktiviteten som arbetsgivare. Det finns också nya utmaningar bl.a. kring arbetsmiljöansvar och organisering av arbetet. Kopplat till programmet studeras också arbete hemifrån under pandemin. Cirka 15 % av arbetstagarna i Sverige har tillfälliga anställningar. Knappt 2% har också anställning hos ett bemanningsföretag. Bägge dessa anställningsformer kan innebära flexibilitet för arbetsgivarna och möjlighet att snabbt anpassa sig till förändringar både inom offentlig och privat verksamhet. Sådana anställningar kan även ge ökad flexibilitet för vissa anställda. En traditionell tillsvidareanställning hos en och samma arbetsgivare föredras dock ofta bland anställda med flexibla anställningsformer. Forskningsprogrammet avser att generera ny kunskap som kan stödja organisationer i att stävja negativa och främja positiva drag i flexibelt arbete, samtidigt som att de anställda säkras bra arbetsförhållanden och god hälsa.

Syfte

Att undersöka arbetsorganisation och arbetsmiljö i relation till olika former av flexibla arbets- och anställningsformer, och att undersöka dess konsekvenser i form av ekonomisk lönsamhet på organisationsnivå och hållbar hälsa för individen. Att studera innehållet i, och implementering av, organisatoriska policies och rutiner med koppling till det flexibla arbetet.

Frågeställningar

Frågeställningarna är uppdelade på anställnings- och arbetsformer och berör möjligheter och utmaningar av det flexibla arbetet kopplat till organisatorisk hållbarhet, anställdas hälsa, arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Metod

Forskningsprogrammet omfattar insamling/uppbyggnad av en kohort med fyra mätpunkter som görs i 18-månadersintervall. Parallellt görs också en registerstudie LISA-registret (Statistiska centralbyrån) med data på nationell nivå kopplat till projektets frågeställningar om anställningsformer. Kohortstudien omfattar data om (a) organisatorisk, social och fysisk/ergonomisk arbetsmiljö, (b) de anställdas hälsa, välbefinnande och arbetsförmåga samt (c) ekonomiska data på organisationsnivå. Datainsamlingsmetoder är valida enkäter, tekniska (objektiva) mätningar, intervjuer samt registerdata från organisationerna. Policies från organisationer samlas också in. I nuläget (nov 2022) deltar 8 organisationer med sammanlagt närmare 7000 anställda i Kohorten.

Att förebygga psykisk ohälsa på arbetsplatsen: En implementeringsstudie på organisations-, chefs- och medarbetarnivå

Projektledare

Gunnar Bergström

Bakgrund

Förebyggande av psykosociala risker på arbetsplatsen är en viktig förutsättning för att anställda ska klara av ett längre arbetsliv. Det finns starkt vetenskapligt stöd för att aktivt inkludera den organisatoriska nivån på arbetsplatsen i det förebyggande arbetet med den psykosociala arbetsmiljön. Däremot görs detta sällan och istället är det vanligt att fokus ligger på individinsatser, utan att arbetsplatsen som helhet inkluderats. I september 2015 lanserade vi det första svenska evidensbaserade underlaget för att stödja ett strukturerat och systematiskt förebyggande arbete av psykosociala risker: Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen. Chefer har en central roll i det här förebyggande arbetet. Trots att riktlinjer är ett viktigt led i att uppnå hållbara arbetsmiljöer, har forskning visat att en passiv spridning sällan resulterar i att de används i praktiken. För att nyttiggöra dessa riktlinjer fokuserar föreliggande projekt på tillämpning av dem i praktiken. För att kunna tillämpa riktlinjerna och förebygga psykosociala risker behöver chefer effektiva strategier för att kunna överbygga hinder och att skapa möjligheter för det förebyggande arbetet. Det huvudsakliga syftet är att utveckla och utvärdera implementeringsstrategier för att stödja chefer inom skolor att tillämpa Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen. Lärare och fritidspedagoger står för en hög andel av de långa sjukfallen p.g.a. psykisk ohälsa.

Syfte

Det huvudsakliga syftet är att utveckla och utvärdera implementeringsstrategier för att stödja chefer inom skolor att tillämpa Riktlinjer för psykisk ohälsa på arbetsplatsen.

Projektet har tre delsyften:

1. Att utvärdera effekten av två olika typer av implementeringsstrategier på organisationsnivå (t.ex. i vilken omfattning riktlinjernas arbetsmodell används), skolledarnivå (t.ex. kompetens i det systematiska förebyggandet av psykosociala risker på arbetsplatsen) samt på medarbetarnivå (t.ex. riskfaktorer för psykisk ohälsa, sjukfrånvaro och sjuknärvaro).
2. Att utvärdera genomförbarhet, följsamhet till och andelen som nås av implementeringsstrategierna.
3. Att identifiera vilka hinder och möjliggörande faktorer som kan ha påverkat implementeringsprocessen.

Metod

För att kunna utvärdera effekter av implementeringsstrategier används en randomiserad kontrollerad studiedesign. Detta innebär att vissa skolor randomiseras till att endast få utbildning (jämförelsegrupper) medan andra skolor (interventionsgrupper) får en intervention som består av kombinerade strategier. För att få en jämn fördelning vad gäller socioekonomisk status stratifieras skolorna innan randomisering. Vi kommer att genomföra en effekt- och processutvärdering. Datainsamlingen kommer att ske på organisations-, skolledares- och medarbetarnivå och omfattar såväl kvantitativa som kvalitativa data.

Sjuknärvaro, hälsa och produktivitet. Praktiska, metodologiska och teoretiska utmaningar

Projektledare

Gunnar Bergström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Marijke Keus van de Poll och Emmanuel Aboagye

Bakgrund

Forskningen kring sjuknärvaro, d.v.s. att gå till arbetet trots att hälsotillståndet borde leda till sjuknärvaron, har expanderat kraftigt. Två inriktningar dominerar: sjuknärvarons konsekvenser för hälsa respektive sjuknärvarons betydelse för produktivitet. Ny forskning pekar på behovet av mera metodiskt stringenta studier och ser det som särskilt angeläget med forskning kring relationen mellan sjukfrånvaro och sjuknärvaro liksom studier av om riskerna för framtida ohälsa skiljer för sjuknärvaro vid olika hälsoproblem.

Syfte

Projektet syftar till att fördjupa kunskapen både kring sjuknärvarons hälso- och produktivitetsaspekter.

Frågeställningar

Frågeställningarna är: (1) I vilken grad bestämmer samma faktorer både sjuknärvaro och sjukfrånvaro; (2) Vilken förmåga har sjuknärvaro och sjukfrånvaro var för sig, och sammantaget, att förklara framtida hälsa; (3) Vilken roll spelar anledningen till sjuknärvaro för sjuknärvarons omfattning och bestämningsfaktorer; (4) vilka produktivitetsförluster innebär sjuknärvaron; (5) kan sjuknärvaroför vissa grupper vara hälsofrämjande och (6) prövning av hur ohälsa och arbetsvillkor via hälsoförsämring och motivation kan kopplas till sjuknärvaro och sjukfrånvaro.

Metod

Studien baseras på fem separata undersökningsmaterial från tidsperioden 1989-2015. Två av materialen innehåller både individdata och arbetsplatsdata. Tre material är longitudinella, medan övriga är tvärsnittsstudier. Materialen har flera styrkor då mätningar gjorts av sjuknärvaro både ur produktivitets- och hälsoperspektiv och att hälsoskäl till sjuknärvaro efterfrågats.

Projektet kan generera kunskaper med stor långsiktig betydelse för både samhälle och arbetsliv bl.a. avseende vad som bör följas upp vid utvärdering av miljö- och hälsoinriktade arbetsplatsåtgärder.

Mot ett hållbart arbetsliv inom socialtjänsten - sammanfattning och framåtblick

Projektledare

Pia Tham

Bakgrund

Syftet med projektet är att syntetisera två decenniers forskning som ur olika perspektiv undersökt socialsekreterares arbetsvillkor. Resultaten av fyra forskningsprojekt innehållande sammanlagt 12 delstudier syntetiseras och två påbörjade studier avslutas.

Syfte

To investigate the prevalence of office workers vision problems and the association between these problems and visual comfort, health, and work performance. This study will investigate how common these visual problems are among a population of Swedish office workers. Very few studies have researched the association between CVS/CI-related symptoms and work productivity and no study has done so using validated measurements. It is important not to limit research to only focus on the health effects of insufficient visual ergonomics, but also focus on the productivity aspects. Dul et al. emphasizes that the stakeholders, that is the employers, with power to improve the work environment, will only do so if there are money to be saved in the process.

Frågeställningar

1. Hur har arbetsvillkoren (arbetets innehåll och organisatoriska förutsättningar) för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn och unga utvecklats mellan 2003 och 2018?
2. Hur väl rustade för yrkeslivets utmaningar upplevde sig socionomer som examinerades från två olika lärosäten under åren 2015–2018 vara och hur beskriver de övergången från utbildning till yrkesliv?
3. Hur ser sambandet ut mellan hur den första tiden i yrket upplevts och hur motiv, förväntningar och den egna personligheten beskrevs då dessa studenter antogs respektive examinerades från socionomprogrammet?

Metod

Frågeställning nr 1 besvaras genom analyser av tidigare insamlat enkätmaterial åren 2003, 2014 och 2018, bland sammanlagt drygt 940 yrkesverksamma social-sekreterare.

Frågeställning nr 2 och 3 besvaras genom såväl tidigare insamlat enkätmaterial som genom ny datainsamling.

Sammanställningen innebär att frågan om socialarbetares arbetsvillkor belyses ur nya perspektiv och breddas från att fokusera på hur socialsekreterare upplever arbetets innehåll och de organisatoriska förutsättningarna till att även undersöka vilken betydelse aspekter såsom motiv och förväntningar på yrket, personlighet och hur väl förberedd man upplevde sig vara för de arbetsuppgifter man inledde sin yrkeskarriär med kan ha för hur arbetsvillkoren upplevs.

Forskningssammanställningen relateras till den internationella forskningsfronten och behov av framtida forskning som i förlängningen kan skapa ett hållbart arbetsliv för yrkesgruppen tydliggörs.

Doktorandprojekt: Leadership, Working Environment and Health in Profitable Growth SMEs – a Manager and Subordinate Perspective

Doktorand

Elena Ahmadi

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Gloria Macassa, biträdande handledare: Gunnar Bergström, Daniel Lundqvist (LiU)

Bakgrund

Leadership, work environment and health are interrelated and interact in the creation of organizational health. Systematic reviews identify associations between a) manager's leadership and subordinates' health, b) managers' and subordinates' wellbeing and c) managers' health and leadership. Due to managers' central position managers may influence employees' health directly through leadership behaviours and indirectly through working environment. The link between working environment factors and health is also well established. Managers' health thus is an important occupational determinant of organizational health. Managers' well-being can be a prerequisite that enables a leader to practice health-promoting and effective behaviors and thus have greater implications in the workplace and organization. Health and leadership are phenomena that are embedded in contextual contingencies and needs to be studied in their immediate setting and environment. This thesis explores managers' perceived health, working environment and leadership in a new population of small companies with profitable growth. This context is important since small companies make a large employer and contributor to the economy. There is little knowledge regarding occupational health in small companies as compared to larger businesses.

Syfte

The overall aim of the thesis is to explore managers' experiences and perceptions of their leadership, health and working environment in small companies with profitable growth.

Frågeställningar

a) To explore managers' work and behaviour patterns in profitable growth small and medium-sized Swedish companies. Additionally, to investigate if leadership behaviours, manager and organization characteristics explain the extent and nature of managers' work. b) To explore managers' and subordinates' experiences of the role, that managers' health plays for leadership in small companies with profitable growth. c) To investigate managers' perceived well-being in small companies with profitable growth. d) To explore what organisational factors managers perceive as important for their health in small companies with profitable growth.

Metod

Study I: Quantitative approach, cross-sectional design. Sample: Managers in SMEs nominated for the award (2014-2018). Type of data: managers' time allocation to different activities, total working time, leadership behavior orientation, socio-demographic and situational characteristics. Data collection: done within Framför-project, semi-structured questionnaire. Data analysis: Descriptive statistics and regression models. Study II-IV: Qualitative approach. Sample: small companies with sustained profitable growth, n=9, and small companies with low rates of profitable growth, n=3. Participants: managers (top and lower level), n=20 (study II-IV) and employees, n=19 (study II). Type of data: managers' perceptions of own wellbeing, working environment; organizational factors important for wellbeing and consequences of managers' health on leadership and workplace; employees' perceptions of consequences of managers' health for leadership and workplace. Data collection: Semi-structured qualitative interviews with managers and employees (individual). Data analysis: Qualitative content analysis.

Doktorandprojekt: Staff members' psychosocial work environment, organizational trust, and well-being in different types of nursing home governance

Doktorand

Tomas Lindmark

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Sven Trygged, biträdande handledare: Maria Engström

Bakgrund

Over the past few decades, extensive reforms have taken place within eldercare in Sweden (Szebehely, 2011) and in numerous other countries (Misra, Woodring & Merz, 2006). In Sweden, the numbers of eldercare providers have increased considerably, and alternative ways of organizing eldercare has been established (Szebehely, 2011). The changed composition of structure for nursing home staff has been associated with increased workload and mental fatigue (Stranz, 2013). Therefore, from a sustainable work-health life perspective, it is of importance to investigate the psychosocial work environment and well-being of staff members' and managers within nursing homes. Furthermore, a study by Lambert et al. (2012) found that staff members' trust in management (organizational trust) was associated with reduced turnover and burnout rates, which is something that has not been scrutinized in previous studies regarding nursing homes.

Syfte

The overall aim is to investigate staff members' psychosocial work environment, well-being, and organizational trust in different types of nursing home governance.

Frågeställning

- i) What differences has been found regarding nursing home staff members' psychosocial work environment and well-being in different types of ownership?
- ii) The aim is to explore how the psychosocial work environment of staff and managers' in nursing homes are regulated in procurement and tender documents. Also, how participation and empowerment of the care recipient are described in the documents.
- iii) The aim is to investigate what job demands and job resources that private sector managers consider to be important for their own as well as their staff members' psychosocial work environment, well-being, and organizational trust. Also, their perception of working in different types of nursing home governance.
- iv) The aim is study associations between different types of nursing home governance, staff-assessed job demands, job resources, well-being, and organizational trust.

Metod

Study 1: a systematic review concerning nursing home staff. The method is based on PRISMA guidelines for writing systematic reviews (Liberati et al., 2009). **Study 2** will have a descriptive qualitative approach. Municipalities from three Swedish regions will be contacted regarding nursing home procurements and tender documents. Approximately 10 recent procurements collected and analyzed. **Study 3** will also have a qualitative approach. Interviews will be conducted with approximately 10-20 nursing home managers with experience from both public and private homes. The study will be based on stratified purposive sampling from three municipalities in Sweden. **Study 4** will be a quantitative survey using cross-sectional correlative design, with foundation in the job-demands and resource model (JD-R) (Bakker & Demerouti, 2017). Data from stratified sample of staff members in private and public nursing homes from three municipalities in Sweden will be included.

Doktorandprojekt: Hired Relations - a Critical Study of Temporary Labour Within the Swedish Manufacturing Industry

Doktorand

Andreas Kjörling

Huvudhandledare och biträdande handledare

Huvudhandledare Gunnar Bergström, biträdande handledare Sven Svensson, Anna Jansson, Luleå Tekniska Högskola

Bakgrund

As business organisations have become more flexible, renting staff rather than hiring 1st hand employees, through what is known as Temporary Work Agencies (TWA), is increasingly common. In terms of renting staff, the predominant Swedish industry is the manufacturing industry (SMI) growing steady annually. This implies a three-part relation, where TAWs are caught in dual relationship between, on the one hand, the TWA, and on the other hand the Client organisations, thus making TAW both product and producer simultaneously, and equally not being subject to either or, thus falling in between.

Syfte

The purpose of the proposed research is to gain both general and a specific knowledge of the field comprising well-being among BC-TAW with the SMI, and their perceived ability to interfere, affect and improve their situation.

Frågeställning (delsyften)

1st; Producer or Commodity? - Structural Views on Temporary Agency Workers in the Swedish Manufacturing Industry: (a) How do TWA managers, and Client organisation managers view, and describe BC-TAW? (b) How can the position of BC-TAW being both product and producer be understood in terms of BC-TAW volition and preconditions of BC-TAW well being?

2nd; Hierarchical Relations and Temporary Agency Workers' well being in the Swedish Manufacturing Industry: (a) How do BC-TAW describe interaction with TWA managers and Client managers on client site? (b) What role do the duration of a BC-TAW residence on client site play in terms of psycho-social health? (c) How do social support from TWA managers, and Client Managers relate to BC-TAW psycho-social health?

3rd; Lateral Relations and Temporary Agency Workers' well being in the Swedish Manufacturing Industry: (a) What role do social support from co-workers (1st hand employees and other BC-TAW) play in terms of BC-TAW's well being? (b) How do social support from co-workers relate to participation in occupational, safety, and health practises? (c) How do a combination of social support, and occupational, safety, and health (OSH) practises relate to well being and health among BC-TAW?

4th; Being, Feeling, Doing - Phenomenology of a Temporary Agency Worker in the Swedish Manufacturing Industry : (a) How do BC-TAW identify with temporary labour within SMI? (b) How do BC-TAW perceive their role in future TWA's work-life within SMI?

Metod

Data will be collected through interviews, and observations will be conducted within temporal proximity of above mentioned measurements. This will then be triangulated with the COPSOQ questionnaire. Therefore, no research question can be specifically connected to a single method, rather, the proposed research questions are subject to findings through a combination of methods.

Doktorandprojekt: Occupational physical demands and health in personal care workers with non-standard employment

Doktorand

Nestor Lögdal

Huvudhandledare och biträdande handledare

Huvudhandledare: David Hallman. Biträdande handledare: Sven Svensson, Jennie Jackson

Bakgrund

Icke-traditionella anställningar, såsom visstidsanställningar och tillfälliga anställningar, blir allt vanligare på många håll. De erbjuder en flexibilitet för både arbetsgivaren och arbetstagaren, men har också kopplats till en rad negativa hälsoutfall för anställda. Dock finns det ett bekymmer i att mycket av den tidigare forskningen enbart har kategoriserat anställningsformer som antingen traditionella anställningar, definierat som arbete på heltid för en och samma organisation utan slutdatum, och icke-traditionella, definierat som allt som avviker från den traditionella anställningen. En sådan indelning riskerar att skapa en heterogen grupp där samband mellan ohälsa och mer specifika anställningstyper lätt kan förbises. Inom vård och omsorg är det relativt vanligt med icke-traditionella anställningsformer, det är också ett område där många uppger att de upplever negativa hälsoutfall kopplade till sitt yrke. Dock har den mesta tidigare genomförda forskningen fokuserat på självrapporterade utfall av både exponering för fysisk arbetsbelastning och hälsa, vilket gör studier som använder mer objektiva metoder nödvändiga. Mycket utav detta projekt kommer därför att kretsa kring accelerometer- och pulsmätningar för att få en mer objektiv bild av hur det fysiska arbetskravet ser ut hos traditionellt, och icke-traditionellt, anställda inom vård och omsorg. Projektet kommer också att fokusera på att separera ut olika typer utav icke-traditionella anställningsformer och se huruvida den fysiska belastningen på arbetet, och kopplingen till hälsoutfall, skiljer sig mellan dessa sub-grupper.

Syfte

Syftet är att beskriva och jämföra de fysiska kraven anställda inom vård och omsorg exponeras för på arbetet. Vidare syftar projektet till att undersöka huruvida de fysiska kraven på arbetet och kopplingen till hälsa skiljer sig mellan anställda som har olika typer utav icke-traditionella anställningar.

Frågeställningar

1) Vad är hittills känt om de fysiska kraven på arbetet och hur det kopplas till olika hälsoutfall hos traditionellt- och icke-traditionellt anställda inom vård och omsorg? 2) Till vilken grad skiljer sig de fysiska kraven på arbetet mellan traditionellt- och icke-traditionellt anställda inom vård och omsorg? 3) Till vilken grad är de fysiska kraven på arbetet kopplade hälso-relaterade utfall hos anställda med olika typer utav icke-traditionella anställningar? 4) I vilken utsträckning beror sambandet mellan de fysiska kraven på arbetet och hälsa på huruvida en icke-traditionell anställning är frivillig?

Metod

Delstudie I. Systematiskt översikt om vad som hittills är känt om de fysiska kraven på arbetet hos personer inom vård och omsorg. **Delstudie II.** Tvärsnittsstudie där fysiska krav på arbetet uppskattas med accelerometrar och pulsmätning, samt enkäter, hos vikarier och fast personal inom vård och omsorg. **Delstudie III.** Tvärsnittsstudie där fysiska krav på arbetet och hälsa uppskattas med accelerometrar och pulsmätning, samt enkäter, hos vikarier med olika typer utav anställningar **Delstudie IV.** Tvärsnittsstudie där fysiska krav på arbetet och hälsa uppskattas med accelerometrar och pulsmätning, samt enkäter, hos vikarier. De anställda grupperas sedan efter huruvida de frivilligt har valt att vara vikarier eller inte och krav samt hälsoutfall jämförs mellan grupperna.

Arbete och återhämtning –
fysiskt och mentalt arbete
för ökad hälsa, prestation
och produktivitet

Betydelsen av psykosociala förhållanden i arbetsmiljön för fysisk belastning, smärta och sjukfrånvaro i äldreomsorgen

Projektledare

David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Svend Erik Mathiassen, Leticia Januario, Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

National Research Centre for the Working Environment (NFA), Copenhagen, Denmark: Andreas Holtermann, Matthew Stevens, Reiner Rugulies, Kristina Karstad

Bakgrund

Äldreomsorgen är en kvinnodominerad bransch med höga fysiska och psykosociala krav i arbetet, vilket bidrar till muskuloskeletala besvär (MSD) och sjukfrånvaro. Ökad kunskap om samspelet mellan psykosocial och fysisk arbetsmiljö i äldreomsorgen kan vara av särskild betydelse för att utveckla konkreta riktlinjer för hur arbetsmiljön kan utformas för att förebygga besvär.

Syfte

Syftet med detta AFA-finansierade projekt är att ta fram kunskap om vilka specifika psykosociala faktorer på olika nivåer i organisationen som bör beaktas för att förebygga MSD hos anställda inom äldreomsorgen.

Frågeställningar

- 1) Vilka psykosociala faktorer i arbetsmiljön har ett direkt samband med fysisk belastning hos anställda inom äldreomsorgen, inklusive användningen av hjälpmedel, och bör därför beaktas för att minska risker i arbetet?
- 2) Vilka psykosociala faktorer i arbetsmiljön har ett samband med förekomst av MSD (smärta i nacke-skuldra och ländrygg) och smärtrelaterad sjukfrånvaro, och bör därför beaktas för att minska dessa utfall?

Metod

Projektet bygger på omfattande data från en longitudinell kohortstudie (DOSES 2013-16). Materialet består av 550 medarbetare inom äldreomsorgen kopplade till 1500 brukare, 20 arbetsplatser, 17 chefer, 42 avdelningschefer och 126 avdelningar. Studien innefattar ingående information om psykosocial arbetsmiljö hos chefer och medarbetare. Observationer och objektiva tekniska mätningar av fysisk arbetsbelastning i fält (t.ex. lyft och vändningar, användning av hjälp-medel, arbetsställningar och fysisk aktivitet) och täta uppföljningar av belastning, MSD och smärtrelaterad sjukfrånvaro över 1 år. Rekommendationer om åtgärder i arbetsmiljön kommer att tas fram och kommuniceras till verksamheter, medarbetare och fackliga organisationer.

Arbetsrotation för bättre arbetsmiljö och ökad jämlikhet

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jennie Jackson, Leticia Januario

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Marianne Sund, Berendsen tvätterier, Ockelbo

Bakgrund

Tillräcklig fysisk och mental variation anses av både forskare och praktiker vara en förutsättning för att ett arbete kan vara hälsofrämjande. Arbetsmiljöverkets ergonomiföreskrift (2012:2) pekar på arbetsutvidgning (arbetsrotation) som ett av flera sätt att skapa variation. Samtidigt har både vi själva och andra visat att den befintliga kunskapen om effekten av arbetsrotation är mager och motsägelsefull. Det finns få studier som använt gedigna metoder för att bedöma i vilken grad en arbetsrotation kan påverka den fysiska och psykosociala arbetsmiljön och de anställdas hälsa, och då alldeles särskilt i en kontext av jämlikhet och social rättvisa. Den här studien äger rum på tvätteriet Elis i Ockelbo, där ungefär 15 ton sjukhus-, restaurang- och hotelltvätt tas emot varje dag, sorteras, tvättas, manglas, paketeras och skickas tillbaka till kund av ungefär 60 anställda. Arbetsuppgifterna är till en stor del enahanda, men det förekommer även tyngre manuell hantering. Både fack och arbetsgivare oroades av betydande belastningsbesvär, av att de anställda hade kompetens endast för någon enstaka arbetsuppgift, och av att uppgifterna var ojämnt fördelade, särskilt mellan svensk- och utrikesfödda. Vi har gemensamt med företaget utvecklat arbetsrotationen och identifierat variabler som kan beskriva både innan- och efterläget för arbetsmiljö, produktion och jämlikhet. Själva rotationen drogs igång 2020, men försenades sedan av coronapandemin. Den fullföljs i början av 2022.

Syfte

Syftet med studien är att utvärdera en arbetsrotation, som företaget utvecklat i samarbete med forskarna. Arbetsrotationen har, i sin tur, som mål att förbättra den fysiska och psykosociala arbetsmiljön genom ökad variation, främja jämlikhet och jämställdhet i arbetsvillkor, och öka personalens engagemang. Dessa mål ska uppnås utan att produktionen påverkas negativt.

Frågeställning

Studien kommer att besvara följande frågor:

- Hur ser fysiska och psykosociala arbetsförhållanden ut på tvätterier, med särskilt avseende på jämlikhet i fördelning av arbetet mellan anställda?
- I vilken grad leder en ändrad arbetsfördelning (en arbetsrotation) till bättre fysiska och psykosociala arbetsvillkor för den enskilde, och till ökad jämlikhet och jämställdhet inom organisationen?

Metod

Vi har 2019-2020 samlat in baslinjedata innan arbetsrotationen drog igång, och kommer att samla in motsvarande data när väl rotationen etablerats. Samtliga anställda kommer vid båda tillfällena att uppmanas besvara enkäter om bl.a. arbetsroller, arbetsmiljö och hälsa. Vi mäter arbetsställningar och muskelaktivitet i samtliga arbetsuppgifter, och kan genom att detta kombineras med data om arbetsfördelning mellan anställda uppskatta belastningsnivå och -variation i samtliga anställdas jobb, både före och efter att rotationen genomförts. Effekter av rotationen kommer att utvärderas med sedvanliga statistiska metoder. Vi kommer dessutom att använda fokusgrupper för att förstå kompletterande orsaker till resultaten, utöver det som kan förklaras av arbetsrotationen i sig.

The effects of an external crisis on work environment, health and social equality among Swedish- and foreign-born workers: a case study at a laundromat

Projektledare

Jennie Jackson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Leticia Januario, Eva Bergsten, Thomas Rudolfsson, Svend Erik Mathiassen, Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Therese Hellman, Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet. Marianne Sund, Elis tvätteri.

Bakgrund

To date, little research has been conducted regarding working conditions, work environment and health experiences of immigrant workers, particularly in Sweden, let alone how experiences may differ between Swedish- and foreign born workers during crisis times. In spring, 2018, we began a research project (*Rotovation*) in collaboration with, and initiated by, the commercial laundromat, Elis (former Berendsen), in Ockelbo. The COVID-19 pandemic has severely affected the laundromat, which serves hospitals in both Gästrikland and Jämtland and thus provides essential support for the health care system. Employees face risks both in the actual work performed, since they are tasked with handling Corona-contaminated goods requiring special handling and double washing procedures, as well as through contact with other employees, since their work cannot be done from home, nor can recommendations for physical distancing always be strictly observed when performing work tasks. The pandemic has also caused a drastic shift in the balance and type of work performed at the laundromat and resulted in constantly changing volumes of work and altered work tasks. Finally, the pandemic has also resulted in economic pressures on the employees as the decrease in goods has led to furloughing of approximately 50% of the full-time employees, fluctuations in working hours, and layoffs for all temporary workers.

Syfte

The aim is to document the actions of management and the changes in physical and psychosocial work environment and employee health in response to the COVID-19 pandemic, with an emphasis of assessing social and gender equality in managerial decisions and employee response.

Frågeställningar

1) To describe organisational changes in the work and work environment, as a result of the COVID-19 pandemic. 2) To evaluate the extent to which physical and mental workload changed as a result of the pandemic, as compared to the situation immediately prior to the pandemic. 3) To evaluate worker compliance with and trust of company initiatives to minimize the risk of infection. 4) To assess the impact of the pandemic on the psychosocial work environment, including social support from co-workers and trust in management. 5) To document the extent to which organisational crisis response and work environment changes are perceived by workers to be equal for male and female, foreign- and Swedish-born workers.

Metod

A mixed-methods approach employing quantitative and qualitative methods will be used to construct an understanding of the organisational changes occurring as a result of the pandemic, and the subsequent effects on physical and psychosocial aspects of work and the work environment in a context of social equality.

Egenvård vid narkolepsi

Projektledare

Kajsa Jerlinder

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Sven Blomqvist

Bakgrund

Narkolepsi är en kronisk och komplex neurologisk sjukdom där hjärnans funktion som styr vakenhet och sömn är skadat. I sjukdomen finns det ger betydande inskränkningar på funktionsförmågan och livskvalitetssänkningar, samtidigt som den idag innebär ett s.k. dolt funktionshinder.

Det finns ingen botande behandling för narkolepsi, så det är viktigt med god symtomlindrande behandling (NAG 2021¹). Den ges i form av medicinering tillsammans med livsstilsråd. Medicineringen ger dock varken komplett eller fullgod effekt på alla symtom som är associerade med narkolepsi, samt att olika mediciner ger kraftfulla och oönskade bieffekter. Därför blir också livsstilsförändringar såsom fysisk aktivitet och kost viktiga i behandlingen (NAG 2021).

Dessa livsstilsförändringar utgår dock inte från riktade och evidensbaserade rekommendationer för varken duration, intensitet, typ av aktivitet eller eventuellt stöd och uppföljning kring fysisk aktivitet. Likaså ges generella kostförändringsråd. En samlad rekommendation för fysisk aktivitet och förändrad kost för personer med narkolepsi saknas därmed i dagsläget, trots att detta förordas som behandlingsinsats. Det här forskningsprojektet vill hjälpa till att ge ett bättre behandlingsstöd och i det långa loppet öka funktionen och förbättra livskvaliteten vid långvarig ohälsa hos personer med narkolepsi.

Syfte

Syftet är att kartlägga forskningsläget vad gäller fysisk aktivitet och kost vid narkolepsi och rekommendationerna på intensitet, duration etc. kring fysisk aktivitet, respektive riktade kostråd för målgruppen.

Metod

Litteraturoversikt utifrån systematisk sökning i ett antal elektroniska databaser utifrån utvalda nyckelord och MeSH termer i söksträngar som kombineras med boolska operatörer.

Inkluderingskriterier kommer nogsamt att utarbetas. Granskningsprogrammet Rayyan kommer att användas för att samla och administrera artiklarna som kommer ut från sökningen. Sorteringen av relevanta artiklar efter sökningen sker sedan dubbelblint av två av projektmedlemmarna utifrån de uppsatta inkluderings- och exkluderingskriterierna. Kvalitetsbedömningen av artiklarna bedöms genom för projektet relevant uppsatta kriterier. Utfallet av resultatextraheringen av de inkluderade artiklar som håller kvalitetsmåten presenteras i översiktliga tabeller.

---

¹ NAG (2021). Riktlinje för behandling av narkolepsi hos barn och vuxna, Kunskapsstöd nervsystemets sjukdomar. Nationellt system för kunskapsstyrning Hälsa- och sjukvård. Sveriges regioner i samverkan. Remissunderlag.

Hälsa och produktivitets konsekvenser av visuellt krävande närarbete

Projektledare

Hans Richter

Bakgrund

Previous academic research within the realm of visual ergonomics has been focused on eye/neck health, and comfort and visual wellbeing, as related to the quality of visually displayed work: for example, the visibility of alphanumerical characters displayed on a computer monitor, or workspace design and lighting. Although some evidence exists that lighting conditions can enhance individual performance, very little research identifies or explains other underlying causes of reduced visual task performance, its impact on productivity, or the relationship between visual ergonomic conditions and visual performance in the workplace. Several scientists have produced models to explain how the physical working environment, performance levels, and well-being might relate to each other: nevertheless, these relationships are not fully understood. Consequently, there have been calls for focused research investigating the relationships among work performance and the technical and social science aspects of the workplace. Visual ergonomics is a critical part of the modern office environment. Against this background, the goal of this FoU project is to investigate the association between visual symptoms and self-assessed productivity loss in an office environment.

Syfte

To investigate the prevalence of office workers vision problems and the association between these problems and visual comfort, health, and work performance.

Frågeställningar

1. What is the prevalence of CVS and CI-related symptoms in the study population?
2. Is there an association between CVS and/or CI-related symptoms and self-assessed productivity loss?

Metod

The cross-sectional epidemiological survey will include self-assessed measures of prevalence of near work visual problems via the Convergence Insufficiency Symptom Survey (CISS) (sensitivity: 97%; specificity: 87%) and the Computer Vision Syndrome Questionnaire (CVS-Q) (sensitivity and specificity: 70%). Academic performance will be measured via the WLQ - Work Limitations Questionnaire (*License 238832*). Participants will be recruited from a population of Swedish office workers. Questions related to demographic data, such as age, gender, and earlier eye/vision diagnosis, along with possible confounding factors will be included in the survey. Participants will also assess their general health, via SF-36. A control question concerning sleep quality from the Swedish version of the Karolinska Sleep Questionnaire (KSQ) will be included. Multiple regression analyses will be conducted using WLQ scale scores converted into self-assessed productivity loss and then used as the dependent variable.

Konsekvenser av samtidiga samsynsproblem och närarbete studerad med HJÄRNAVBILDNING (NIRS) och arbetsminnestester

Projektledare

Hans Richter

En optimal synhälsa och synkomfort är av stor vikt för alla som regelbundet måste läsa igenom, förstå och agera på skriftlig information presenterad på nära läsavstånd. Hur samsynsproblem tillsammans med bristande synergonomi påverkar arbetstagarnas hälsa och prestation, under sådana arbetsförhållanden, är idag förhållandevis okänt. Projektet har, mot denna bakgrund, som mål att undersöka effekterna av samtidiga mentala och ögonmotoriska belastningar på arbetsminneskapacitet och hjärnaktivitet i pre-frontala barken. I dagsläget behövs fler studier som beskriver hur och varför ögon och syn besvär, under vissa förhållanden, samvarierar med samtidiga kognitiva prestationer.

Bakgrund

Visual fatigue, a condition of improper or reduced visual function is believed to result from the use or overuse of the eyes and has attracted and puzzled researchers from many different fields (Franco & Franco, 2001; Cai et al., 2017). A sense of eye strain, eye weakness, or eye fatigue (i.e., asthenopia, Hofstetter et al., 2000), in combination with musculoskeletal symptoms from the neck and shoulder region, has been widely acknowledged as being associated with occupational near work since the 1980s (Gobba et al., 1988; Piccoli & ICOH Scientific Committee, 2003; Blehm et al., 2005). None of the existing scientific, clinical, and applied research carried out thus far has focused exclusively on the specific involvement of the central nervous system, and particularly supervisory (i.e., pre-frontal) processes, in the development of visual fatigue.

Syfte

The specific purpose of this study is to continue to identify hemodynamic changes over the prefrontal cortex during the additional convergence load under conflicting stimulus-to-accommodation and stimulus-to-vergence eye-movements, with and without added cognitive load.

Frågeställningar

A pertinent long-term research aim of our visual neuroergonomic research agenda is to deliver novel information relating to the extent to which both young and old brains work to meet contemporary visual physical/mental work demands.

Metod

For a detailed description of the general methods and statistical procedure for data analysis, see Richter et al., (2018).

Tidsmönster av fysisk belastning, prestation och muskuloskeletala besvär – en studie av manliga och kvinnliga stråkmusiker

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Jennie Jackson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Teresia Nyman och Peter Palm, Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet; Mikael Forsman, KTH

Bakgrund

Variation i fysisk belastning anses vara en effektiv åtgärd mot belastningsbesvär, men kunskapen är bristfällig om vilka initiativ i arbetet som faktiskt kan skapa variation och hur en god balans mellan fysisk belastning och återhämtning bör se ut. För stråkmusiker innebär musicerandet repetitiva arm- och handrörelser, höga precisionskrav och till synes begränsade möjligheter till fysisk variation, samtidigt som att man måste prestera med god spelkvalitet. Fysiska och mentala belastningar varierar påtagligt under året, och en kartläggning av mönstret av belastning och besvär kräver därför att båda mäts upprepade gånger över en längre period. I en orkester utför dessutom kvinnor och män inom en instrumentkategori identiska arbetsuppgifter vilket ger förutsättningar att undersöka könsskillnader i rörelsemönster, upplevd stress och muskuloskeletala besvär. Projektet finansieras genom projektanslag från Forte, och har sin hemvist vid Arbets- och miljömedicin på Uppsala universitet. HiG:s bidrag i projektet är att medverka vid insamling, analys och dokumentation av data.

Syfte

Syftet är att, genom ett inledande kontrollerat experiment och därpå mätningar på violinister i fält under 12 månader, studera betydelsen av variation i fysisk belastning, dvs. tidsmönstret av arbetsbelastning och återhämtning, för välbefinnande, prestation och muskuloskeletala besvär. Syftet inkluderar att undersöka om belastning, utfall och samband dem emellan är olika för kvinnor och män.

Frågeställning

Tre delstudier (se nedan) besvarar tillsammans följande frågor: I vilken grad skiljer sig den fysiska belastningen mellan olika individer, samt mellan kvinnor och män, som spelar samma standardiserade musikstycken av olika svårighetsgrader? Hur står sig violinisters belastning och belastningsbesvär jämfört med andra yrkesgrupper? I vilken grad finns det samband mellan, å ena sidan fysisk belastning – med särskilt beaktande av belastningens variation – och, å den andra, prestation, välbefinnande och muskuloskeletala besvär i nacke, skuldror, arm och hand?

Metod

I delstudie 1 deltar tjugo violinister, där datainsamling kommer att ske i laboratoriemiljö med tekniska mätningar, observation, samt frågor om fysisk ansträngning. I delstudie 2 kommer fysisk arbetsbelastning under en arbetsdag i fält att undersökas med hjälp av tekniska mätningar på tio violinister. Även förekomst av eventuella symtom från nacke, skuldror, arm och hand kommer att identifieras genom att försökspersonerna genomgår en klinisk (fysioterapeutisk) undersökning. I delstudie 3 kommer ett antal violinister att följas med upprepade mätningar i fält. Datainsamling kommer att ske med tekniska mätningar (rörelsemätare kopplad till instrumentet), och enkätfrågor om arbetsmiljö, fysisk trötthet, prestation samt besvär relaterade till arbetet.

Guldlocksprincipen: bättre hälsa och fysisk kapacitet genom produktivt arbete

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Andreas Holtermann m.fl., Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København; Leon Straker, Curtin University, Perth; Skender Redzovic, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Trondheim

Bakgrund

I traditionell ergonomi har en central princip för att förebygga besvär varit att reducera belastningar, 'less is better'. Det kan fungera i tunga jobb, men i många yrken har belastningen i dag blivit så pass låg att det i sig leder till hälsoproblem och dålig fysisk kapacitet. En åtgärd kan vara träning på arbetstid, men idén begränsas av att den anställda då inte är produktiv. Med inspiration från träningsfysiologi har Holtermann, Straker och Mathiassen argumenterat för ett nytt paradigm, Guldlocksprincipen, som uttalar att ett arbete bör läggas upp som en kombination av tyngre och lättare uppgifter i ett tidsmönster som ger en "träningseffekt", samtidigt som att den anställde är produktiv (<https://nfa.dk/GoldilocksWork>). Guldlocksprincipen har tagits mycket väl emot i arbetslivet, men det krävs en omfattande forskningsinsats för att utröna i vilka yrken det är möjligt att skapa kombinationer av arbetsuppgifter enligt Guldlocksprincipen, hur principen praktiseras av företagen och de anställda, vilka fysiska, mentala och produktionsrelaterade resultat man kan nå i Guldlocksarbete, och i vilken mån det går att sprida paradigmet inom t.ex. Företagshälsan. Med finansiering från danska Arbejdsmiljøforskningsfonden genomförs nu ett projekt i København, där forskarna inlett en långsiktig forskningsinsats genom att i två yrkessektorer – industrin och förskolan – undersöka om det är möjligt att skapa om arbetsuppgifter och arbetsdagar till att vara mera "Guldlocks-trogna", och om dessa förändringar verkligen leder till önskat resultat, dvs. arbetsdagar som bokstavligen kan förbättra anställdas hälsa och fysiska kapacitet. Ett likartat projekt genomförs inom hemtjänsten i Trondheim, med finansiering av Försäkringskassan i Norge (NAV).

Syfte

Detta ramprogram vill genom ett antal enskilda projekt ta fram evidens som kan förklara i vilka yrken, på vilka sätt och med vilken framgång Guldlocksprincipen kan förverkligas i arbetslivet.

Frågeställning

I den aktuella, tidiga fasen av ramprogrammet ställs forskningsfrågorna: I vilken grad är det möjligt att modifiera arbetsuppgifter i industri, förskola och hemtjänst så att de lever upp till Guldlocksprincipen? I vilken grad och med vilken framgång kan dessa arbetsuppgifter introduceras som en del av arbetet? I vilken grad leder de modifierade uppgifter till önskade effekter på fysisk belastning och trötthet?

Metod

Studier i industrin och i förskolan har visat att förekomsten av arbete som kan ge positiv effekt på fysisk kapacitet är mycket begränsad. I en participativ process kommer anställda därför att omforma de befintliga arbetsuppgifter som bedöms – av både anställda och forskare – att erbjuda en potential för ökad kardiorespiratorisk belastning. Sedan läggs de nya arbetsuppgifterna in i en arbetsdag. Fysisk aktivitet (accelerometri), belastning (pulsregistrering), ansträngning, trötthet och smärta kommer sedan att jämföras mellan vanliga dagar och Guldlocksdagar.

I ett nästa steg genomförs interventionsstudier på större grupper av anställda över längre tid, för att se i vilken grad Guldlocksuppgifterna accepteras på sikt, och faktiskt leder till bättre kapacitet och hälsa.

Doktorandprojekt: Tidigt utvecklande av nacksmärta: en prospektiv kohortstudie

Doktorand

Tina Rönnlund Borg

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Fredrik Hellström, biträdande handledare Martin Björklund (Umeå Univeristet)

Bakgrund

Tandläkare och tandhygienister är yrken som karaktäriseras av hög fysisk belastning i arbetet på grund av ansträngande arbetsställningar. Prevalensen för nackbesvär är hög inom yrket (26-73 % för tandläkare, 54-83 % för tandhygienister) samt för studenter under utbildning (20-57 % för tandläkarstudenter och 28-69 % för tandhygieniststudenter). Besvären uppträder ofta när studenterna påbörjar sin kliniska praktik då de utför liknande arbetsuppgifter som yrkesverksamma. Sammantaget gör den höga fysiska belastningen och den höga förekomsten av nackbesvär att tandläkar- och tandhygieniststudenter är lämpliga för studier av orsakssamband mellan exponering och besvär samt utveckling av arbetsrelaterade nackbesvär. Metoderna som används i projektet bygger på tidigare forskning från AHA.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka samband mellan nackfunktion, exponering för belastningsergonomiska riskfaktorer, upplevd spänning och utvecklandet av nackbesvär.

Frågeställningar

- Är nedsatta rörelsefunktioner i nacken prediktorer för besvärsutveckling eller är de konsekvenser av utveckling av nackbesvär?
- Har nivå, frekvens och duration av arbetsställningar och arbetsrörelser i armar och nacken ett prospektivt samband med uppkomst av nackbesvär?
- Hur varierar smärtintensiteten över tid för individer som utvecklar nackbesvär? Hur ser sambandet ut mellan upplevd muskulär anspänning och uppkomst av nackbesvär? Är upplevd muskulär anspänning och smärta associerat över tid?

Metod

Doktorandprojektet ingår i ett större övergripande projekt, TandBes. Det bygger på en prospektiv longitudinell observationsstudie där två grupper följs under tre terminer med avseende på exponering för fysisk belastning och utveckling av nackbesvär: besvärsfria tandläkar- och tandhygieniststudenter (studiegrupp) och besvärsfria universitetsstudenter på teoretiska program (kontrollgrupp). Samtliga försökspersoner börjar följas upp på höstterminen i samband med att tandläkar- och tandhygieniststudenterna startar sin kliniska praktik. Varje månad besvarar samtliga försökspersoner en webbenkät gällande besvär från nacken. Vid studiens start, om de utvecklar nackbesvär samt vid studiens avslut besvarar försökspersonerna enkäter, nackfunktion mäts samt en klinisk undersökning utförs. Under perioden utförs även mätningar av arbetsställningar för studiegruppen (6 tillfällen) samt för kontrollgruppen (2 tillfällen) vid klinisk praktik respektive föreläsning. Tre omgångar (årskullar) av studenter har bjudits in till deltagande. Projektet har genomgått etikprövning.

Effektiva redskap för
att bedöma och
utveckla arbetsmiljö
och arbetshälsa

Problemlösningbaserade samtal mellan medarbetare och chef: kan insatsen minska sjukfrånvaro?

Projektledare

Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Projektet leds av forskare vid Karolinska Institutet

Bakgrund

Psykisk ohälsa innebär en förhöjd risk att bli långvarigt sjukskriven, vilket i sin tur genererar omfattande lidande och kostnader. Det är mycket angeläget att finna interventioner som minskar risk för sjukskrivning vid psykisk ohälsa. Det är också viktigt att få kunskap om samspelet mellan krav och resurser i arbetssituationen och medarbetarens totala livssituation. Tidigare studier har genomförts där insatsen har givits av företagshälsa. Föreliggande program har däremot arbetsplatsen som huvudaktör, vilket är unikt.

Syfte

Att utvärdera en problemlösningbaserad intervention avseende dess effekter på sjukfrånvaro bland medarbetare som är i riskzon för sjukskrivning i samband med psykisk ohälsa, få kunskap om implementeringsprocessen och de organisatoriska förutsättningar för att arbeta stressförebyggande samt hur medarbetarens livssituation kan inverka på resultat av insatsen

Syfte 1: Att utvärdera en problemlösningbaserad intervention för medarbetare i riskzon för sjukskrivning vid psykisk ohälsa avseende interventionens effekt på registrerad sjukfrånvaro.

Syfte 2: Att i en processutvärdering studera följsamheten till interventionen bland berörda chefer, innehållet i sedvanlig insats som ges till kontrollgruppen, samt möjliggörande och hindrande faktorer av betydelse för hur insatsen ges av chefer och mottas av medarbetare.

Syfte 3: Att undersöka betydelsen av (a) de organisatoriska förutsättningarna och (b) den anställdes hemsituation i form av balans arbete/privatliv för resultatet av insatsen.

Metod

Kluster-randomiserad design. Programmet kommer genomföras på företag inom privat sektor med randomisering på chefsnivå. Två stora arbetsgivare har ställt sig positiva till medverkan i programmet.

Population: kollektivanställda, 18-59 år som med hjälp av screening identifieras vara i riskzon för sjukskrivning vid psykisk ohälsa

Intervention: problemlösningbaserade samtal mellan medarbetare och chef

Kontroll: sedvanlig insats som erbjuds av arbetsgivaren

Primärt utfall: andelen med registrerad sjukfrånvaro minst 20 dagar (inkl 14 dagarsperioden som ersätts av arbetsgivaren) under uppföljningstiden 12 mån

40 chefer och 120 medarbetare inkluderas. Data insamlas med mixade metoder för att på bästa sätt belysa komplexa samband. Studien kan generera viktiga kunskaper för kollektivanställda och arbetsgivare.

IMMPACT-Well

Projektledare

Birgitta Wiitavaara

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annika Nilsson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Dag Rissén, Forskningshandledare, Centrum för Forskning och Utveckling, Uppsala universitet/Region Gävleborg.

Bakgrund

Projektet bygger vidare på data insamlad inom FAS-center program E "Diagnos och rehabilitering av belastningsbesvär", projektet IMMPACT-PHC. Fokus är relationen mellan välbefinnande och olika bakgrundsfaktorer bland personer som deltar i multimodal rehabilitering för muskuloskeletal besvär. Tanken är att söka kunskap som har betydelse för en hälsofrämjande ansats i rehabilitering och prevention, snarare än en behandlande som oftast är fallet idag.

IMMPACT bedriver ett fortgående internationellt utvecklingsarbete vad gäller utfallsmått inom området kliniska smärtstudier. De rekommenderar fyra domäner som bör ingå; smärtintensitet, fysisk funktion, emotionell funktion och generell förbättring. I projektet har data samlats in med en rad frågeformulär som täcker bland annat de tre första punkterna. Bland dessa finns WAI (Work Ability Index) för att mäta arbetsförmåga, RPWS (Ryff Psychological Wellbeing Scale) för att mäta välbefinnande, MADRS-S (Montgomery-Åsberg Depression Rating Scale) för att mäta depression, MPI (Multidimensional Pain Inventory) för att mäta smärta, besvär, funktionsnedsättning och omgivningens respons, samt en rad bakgrundsfrågor kring hemförhållanden, arbete, sjukskrivning m.m. Baserat på dessa avser vi göra analyser med fokus på positiva, hälsofrämjande aspekter, välbefinnande och arbetsförmåga. Att fokusera på de hälsofrämjande aspekterna kan förhoppningsvis ge ett användbart bidrag till promotion och hälsofrämjande för ett tillstånd där inget direkt botemedel eller effektiv specifik behandlingsstrategi finns till hands.

Frågeställning

1. To what extent can low or high wellbeing be related to pain intensity, sleep, physical and mental health and limitations in daily life among working-aged men and women undergoing rehabilitation for non-specific musculoskeletal disorders?
2. (Preliminärt) To what extent can low or high workability be related to pain intensity, sleep, physical and mental health and limitations in daily life among working-aged men and women undergoing rehabilitation for non-specific musculoskeletal disorders?

Metod

Studiedeltagare; 120 män och kvinnor 18-67 år med långvariga (>3 månader) ospecifika muskuloskeletal besvär, vilka genomgår multimodalt rehabiliteringsprogram. Rekrytering konsekutivt från primärvården Gävleborgs län, Specialistrehab i Gävleborg, och Rygginstitutet Sundsvall. Utfallsmått är smärtintensitet, fysisk- och emotionell funktion, generell hälsa, arbetsförmåga samt sjukskrivning vilket mäts med Numeric Rating Scale (NRS), Multidimensional Pain Inventory (MPI-S), Montgomery Åsberg Depression Scale (MADRS-S), Ryff's Psychological Well-being Scale (RPWS), SF-36, WAI samt kompletterande frågor. Statistiska analyser planeras preliminärt att bli multipel regression. Etiskt godkännande finns och data är redan insamlad.

Visst vill jag vara chef! En studie av unga chefer ur ett individ- och organisationsperspektiv

Projektledare

Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Projektet leds av forskare vid Karolinska Institutet, övriga samarbetspartners är handelshögskolan och försvarshögskolan

Bakgrund

Ungas ovilja att ta på sig ett chefsuppdrag har rapporterats i olika undersökningar. Även Ledarnas framtidsbarometer visade att intresset för individer under 35 att leda minskade mellan åren 2001–2012. Dock tycks viljan ha ökat under de senaste åren, vilket tidningen Chef presenterat i en nyligt utgiven upplaga där en undersökning visade att 56 procent av unga män och 45 procent av unga kvinnor var positivt inställda till att ta på sig ett ledaruppdrag. Detta har också andra undersökningar kunnat påvisa. Ett generationsskifte håller på att ske på arbetsmarknaden. När den äldre generationen går i pension skall viktiga chefspositioner fyllas av den yngre generationen. Trots att trenden vänt något gällande viljan att ta på sig ett ledarskap finns det indikationer på att yngre generationer anser att de krav och förväntningar som organisationer ställer på dagens chefer inte är eftersträvansvärda.

För att fördjupa och utveckla kunskapen kring unga chefer kommer denna studie fokusera både på individuella faktorer och på organisatoriska faktorer. I studien kommer även könsperspektivet att beaktas.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka unga chefer ur ett individ- och organisationsperspektiv. Denna kunskap kommer sedan att bidra till utveckling av åtgärdsförslag för att organisationer skall kunna vara en attraktiv arbetsgivare för unga chefer. Samtliga av frågor nedan kommer att analyseras utifrån ett könsperspektiv samt frågeställningar kring arbetsmiljön och självskattat ledarskap kommer att kunna jämföras med chefer över 35 år med redan insamlade data

Frågeställningar

1. Vad är det som får unga att ta på sig en chefsroll?
2. Vilka föreställningar har de om chefskap?
3. Hur skattar unga chefer sitt egna ledarskap?
4. Hur ser unga chefers hälsa ut?
5. Vilka faktorer är de främsta riskfaktorerna i unga chefers arbetssituation/arbetsmiljö?
6. Vilka faktorer är det främst som får unga att utvecklas och välja att fortsätta i chefsuppdrag (främjande faktorer)?
7. Vad är en attraktiv arbetsplats för unga chefer?
8. Vilket stöd får unga chefer av organisationen?
9. Hur ser de unga cheferna på organisationens engagemang för deras arbetsmiljö och hälsa?

Metod

Denna studie kommer att bestå av tre delar. I den första delen består av kvantitativa studier där redan insamlade data finns. Vi kommer också att samla in nya data kommer där vi kommer att vända oss till chefer med övre gränsen är 35 år. När det gäller den kvantitativa delen finns redan insamlade data kring arbetsmiljö och hälsa från 4 000 chefer inom olika branscher inom den privata sektorn där ca 10% består av chefer med övre gränsen 35 år. Kvantitativa och kvalitativa metoder kommer att användas i analyserna.

Hälsofrämjande fysisk (in)aktivitet 24/7

Projektledare

David Hallman, Svend Erik Mathiassen, Marina Heiden

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Leticia Januario

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet; Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, København; Federal University of São Carlos, Brasilien

Bakgrund

Man är allmänt överens om att fysisk aktivitet på fritiden är hälsofrämjande, och att för mycket stillasittande är av ondo. Detta speglas i både nationella (t.ex. Kanada, Australien) och internationella (t.ex. WHO) riktlinjer för ”rätt” fysisk aktivitet, som med eftertryck för fram budskapet ”sit less, move more”, även då det gäller aktiviteten under hela dygnet, 24/7. Ur en arbetshälsovetenskaplig synpunkt är detta både överraskande och olyckligt, eftersom budskapet inte tar någon hänsyn alls till att stora delar av befolkningen har arbeten 8 timmar varje dag som är fysiskt tungt belastande, och som – tvärtemot självstyrd fysisk aktivitet under fritiden – ger negativa effekter på hälsa och välbefinnande. Kanske borde budskapet till dessa grupper, åtminstone under arbetstid, vara ”move less, sit more”. Vår grupp och flera andra inom arbetshälsa har pekat på, att det är nödvändigt att förstå fysisk (in)aktivitet både på arbetet och på fritiden, inklusive sömn, och förena dessa domäner i en holistisk 24/7-syn på hur de påverkar varandra och interagerar i att skapa förutsättningar för en god hälsa, med hänsyn tagen till individens kön, ålder och livssituation. Mot den bakgrunden kan man bygga organisatoriska interventioner i arbetslivet som främjar hälsan. I det här paraplyprojektet sammanför vi ett antal studier med detta 24/7 perspektiv som vi bedriver i samarbete med andra grupper. Det rör sig då både om studier som utgår från HiG och studier där vi är samarbetspart. Större enskilda projekt i vår forskningsportfölj med en närliggande inriktning beskrivs i separata projektbeskrivningar.

Syfte

Det övergripande syftet med vår forskning inom området är att bidra till utveckling av rättvisande riktlinjer för hälsofrämjande, som integrerar evidens om effekten av fysisk (in)aktivitet på arbete och i fritiden, 24/7.

Frågeställning

Under 2022 kommer studier att äga rum med följande inriktningar:

- Balanserad fysisk (in)aktivitet på arbete och fritid i arbetaryrken: betydelsen för återhämtning och hälsa.
- Betydelsen av Covid-föranlett hemarbete för fysisk (in)aktivitet bland kontorsarbetare.
- Interventioner för minskat sittande och ökad fysisk aktivitet bland kontorsarbetare: effekter på arbetet och i fritiden.
- Vidareutveckling av metoder för att korrekt redovisa och analysera 24/7 data

Metod

Studierna bygger genomgående på data om fysisk (in)aktivitet som samlats in under många dagar för varje deltagare genom accelerometri och pulsregistrering. Accelerometridata analyseras med moderna metoder som dokumenterar tid i olika aktiviteter (t.ex. sova, sitta, stå, gå, springa), som utifrån dagböcker hänförs till arbete, fritid och sömn. Pulsdata delas upp på samma sätt, och analyseras i termer av intensitet (pulsnivå) och autonom aktivitet (heart rate variability). Detta ger underlag för att jämföra (in)aktivitetsmönster t.ex. mellan kön och mellan yrkesgrupper, liksom för att ta fram samband mellan (in)aktivitet och relevanta hälsoutfall.

Kostnadseffektiv mätning av fysisk belastning i arbetslivet

Projektledare

Svend Erik Mathiassen

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Marina Heiden

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Annika Strömberg, Avdelningen för ekonomi, AUE, Högskolan i Gävle

Bakgrund

Tillförlitlig information om fysisk belastning är ett viktigt behov i studier som dokumenterar eller intervenerar i arbetsmiljön. Under senare år har en dramatisk utveckling skett i utvecklingen av instrument för att objektivt mäta belastning, medan mindre uppmärksamhet har ägnats åt hur dessa mätningar kan läggas upp så att de ger tillförlitliga resultat. Den forskning som finns – varav en del från vår egen grupp – har ägnats åt riktlinjer för effektiva datainsamlingsstrategier, som tar hänsyn till spridningen i belastning inom och mellan individer, och till själva mätinstrumentets egenskaper.

Men både forskare och praktiker verkar inom ramar som sätts av den budget som tilldelats datainsamlingen. Det räcker alltså inte att veta hur väl en mätstrategi presterar i en statistisk mening, utan behovet av prestanda måste vägas mot den kostnad som datainsamlingen betingar; man behöver bedöma kostnadseffektiviteten. Utmaningen blir då att använda budgeten så smart som möjligt: få en så tillförlitlig information som möjligt för den budget som står till buds, eller – omvänt – skaffa information av den kvalitet man önskar så billigt som möjligt.

Vi har forskat i aspekter av denna fråga under flera år med fina framgångar. Men många frågor återstår, särskilt i fråga om vilken kostnadseffektivitet som olika mätinstrument erbjuder i olika typer av arbete, och då man gör en gedigen bokföring av alla de kostnader som datainsamlingen innebär.

Syfte

Det övergripande syftet med den långsiktiga forskningen inom detta område är att utveckla evidensbaserade riktlinjer för kostnadseffektiv registrering av data om fysisk belastning, som på ett optimalt sätt, anpassat till yrke, population och mätmetod, kombinerar krav på tillförlitlighet med ekonomiska hänsyn.

Frågeställning

Den här specifika studien, som ingår i den långsiktiga satsningen, riktar sig mot att i praxisrelevanta scenarier beskriva och jämföra kostnadseffektiviteten då arbetsställningar mäts för armar och rygg, antingen genom videoobservation eller med mätinstrument (inklinometri). Båda metoder används av forskare och praktiker, men i dagsläget vet vi inte säkert vilken som är mest kostnadseffektiv.

Metod

Projektet bygger på data från en tidigare studie av arbetsmiljön på ett pappersbruk. Vi registrerade arbetsställningar för armar och rygg, både genom videoobservation och inklinometri, och vi noterade samtliga kostnader för studiens alla delar, inklusive t ex rekrytering av deltagare, datainsamling på plats, bearbetning av data, och administrativ overhead. De ergonomiska resultaten har publicerats internationellt, likaså kostnadsberäkningarna för de två mätmetoderna. I den här studien kommer vi att föra samman dessa data genom att räkna fram förhållandet mellan statistisk prestanda och kostnad för ett antal mätstrategier för observation, respektive inklinometri. Strategierna varierar med avseende på antal arbetare, antal skift per arbetare och (för observation) antal observatörer. På så sätt kan vi avgöra vilken strategi som ger bäst prestanda vid en viss kostnad, eller är billigast vid ett visst krav på prestanda.

Doktorandprojekt: Välfärdsteknik i äldreomsorgen – möjligheter och konsekvenser för personal och brukare

Doktorand

Andreas Örnebag

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Peter Öberg, biträdande handledare: Annakarin Olsson

Bakgrund

Utifrån ett personal- och brukarperspektiv få kunskap om vad det kan innebära att implementera välfärdsteknik inom äldreomsorgen. Även få kunskap om attityder till de förändringar välfärdstekniken kan medföra – före och efter implementeringen, samt även att få kunskap om vilka konsekvenserna kan vara för personalens hälsa, välbefinnande och trivsel på arbetet. Deltagarna som ingår i undersökningarna har varierande kunskap och erfarenheter utifrån sin yrkeskompetens om praktisk användning av välfärdsteknik. Detta är av vikt att ta tillvara för att skapa en förståelse för hur implementeringen kan genomföras. De teoretiska utgångspunkterna ger även tillämpningsmöjligheter för framtida interventioner för att kunna uttala sig om betydelsen av personalens och brukarnas delaktighet i förändringsprocessen. I avhandlingsarbetet undersöks personalens och brukarnas egna föreställningar för att skapa en förståelse för användarnas perspektiv på välfärdsteknikens implementering. Regeringen har i ett kommittédirektiv 2018 fått i uppdrag att lämna förslag på åtgärder som kan främja införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen och hur verksamheterna bättre kan ta tillvara potentialen i att använda välfärdsteknik. Därför är det i avhandlingsarbetet av vikt att bidra med kunskap till politiker, beslutsfattare i övrigt den offentliga sektorn inom vård- och omsorg för att förbättra möjligheterna att i framtiden implementera välfärdsteknik i verksamheten. Avhandlingsarbetet förväntas generera ny kunskap om vilka möjligheter och konsekvenser välfärdstekniken har för att minska ohälsa för undersköterskor/vårdbiträden inom vård- och omsorg, men även vilka konsekvenserna för brukarna kan vara.

Syfte

Det övergripande syftet är att studera hur välfärdsteknik kan implementeras i äldreomsorgen och vilka möjligheter och konsekvenser implementeringen har för personal och brukare. Genom att i första hand kartlägga personalens och i andra hand brukarnas upplevelser och erfarenheter skapas möjligheter till att analysera hur processen går till, samt vilka hinder och möjligheter som finns i implementeringsprocessen.

Frågeställningar

1. Vilken välfärdsteknik har implementerats i äldreomsorgen och hur har implementeringsprocessen inverkat på personal och brukare?
2. Hur implementeras välfärdsteknik i äldreomsorgen?
3. Vilka konsekvenser har implementeringen av välfärdsteknik för personal i äldreomsorgen, och hur påverkas deras hälsa och välbefinnande?
4. Vilka konsekvenser har implementeringen av välfärdsteknik för brukare i äldreomsorgen?

Metod

Studie 1: Systematisk litteraturstudie. **Studie 2:** En etnografisk studie med en explorativ/deskriptiv design. **Studie 3:** Deskriptiv design med en kvalitativ ansats. **Studie 4:** Deskriptiv design med en kvalitativ ansats.

Leva med långvarig ohälsa

Prevention and Management of TIA and Stroke in primary healthcare – A Complex Intervention

Projektledare

Annika Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Marja-Leena Kristofferzon, Magnus Lindberg, Maria Wejåker, Emelie Mälstam.

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Kontaktperson i förhållande till personuppgiftsbiträdesavtalet Ann-Helen Patomella, docent, Karolinska Institutet, Institutionen för neurobiologi, Vårdvetenskap och Samhälle (NVS), sektionen för arbetsterapi, Huddinge:

Bakgrund

Stroke och transitorisk ischemisk attack (TIA) är ett stort folkhälsoproblem. Risken för stroke har minskat i den äldre befolkningen men bland kvinnor och män 35–44 år har stroke ökat med 21% respektive 15% sedan mitten av nittiotalet. Konsekvenserna för de drabbade och deras närstående blir ofta förödande eftersom de flesta arbetar och har familjer som påverkas. Genom att tidigt identifiera personer som löper ökad risk att insjukna i stroke kan hälso- och sjukvården erbjuda förebyggande insatser. Detta kan bidra till ökad livstillfredsställelse samt minska samhällskostnader som är förenade med stroke. Karolinska Institutet (KI) och Stockholms Läns landsting har under 2019 genomfört en pilotstudie med ett nyligen utvecklat preventionsprogram för att främja hälsosamma aktivitetsmönster i vardagslivet med hjälp av ICT-applikationer och eHälsa-koncept för personer med risk för stroke. I Stockholmsregionen har KI genomfört intervjuer med personer med risk för stroke eller som fått TIA och önskar nu ett samarbete för att genomföra intervjuer i Gävleborgs vårdkontext, som karaktäriseras av mellanstora och små städer, samt landsbygd. Ambition och potential finns för att även utveckla program och metoder för prevention och promotion i primärvården.

Syfte

Övergripande syfte med projektet är att utveckla en förebyggande och hälsofrämjande intervention i primärvården för personer i arbetsför ålder som är i riskzonen att drabbas av tia och stroke.

Frågeställningar

Vilka erfarenheter och åsikter har personer med TIA eller andra riskfaktorer för stroke kring riskscreening och strokeförebyggande insatser?

Vad kännetecknar det interprofessionella teamets kliniska resonemang kring riskscreening och preventiva insatser för att förebygga stroke i primärvården?

Metod

Om pandemin tillåter kommer under våren 2022 två intervjustudier att genomföras: en studie med 15 till 20 personer/patienter med risk för stroke eller som fått en TIA och en studie med 15 till 20 hälso- och sjukvårdspersonal inom primärvården. Intervjuerna kommer att belysa om engagerade aktiviteter kan användas som utgångspunkt för att långsiktigt förändra levnadsvanor i vardagen för personer med TIA som har en ökad risk att insjukna i stroke. Data kommer att bearbetas med kvalitativ innehållsanalys..

Effekten av akupunktur och vårdgivarens kommunikation vid cytotostatikainducerat illamående och kräkningar: en randomiserad shamkontrollerad studie

Projektledare

Anna Efverman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Ylva Widgren, Magnus Lindberg, Marit Silén.

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Hansén, Region Västernorrland; Carina Eliasson, Region Västernorrland; Erling Englund, Region Västernorrland; Anna Burgi, Region Kalmar; Anna Gothlin, Region Dalarna; Per Fransson, Umeå Universitet.

Bakgrund

Illamående och kräkningar, emesis, sänker ofta livskvaliteten och arbetsförmågan under cytotostatikabehandling och svår emesis kan äventyra terapins genomförande. Det är inte känt om en potentiell effekt av akupunktur mot cytotostatikautlöst emesis beror på akupunkturen i sig, eller om effekten är relaterad till vårdpersonalens kommunikation och till patientens förväntan att erhålla positiva effekter.

Syfte

Syftet är att utforska betydelsen av ospecifika behandlingsfaktorer i vårdmötet i relation till vårdpersonals arbetstillfredsställelse och patienters behandlingseffekter på emesis, livskvalitet och arbetsförmåga.

Frågeställningar

- Om behandlingseffekter så som emesis, livskvalitet och arbetsförmåga skiljer sig mellan patienter med cancer som under cytotostatikabehandling erhåller ordinarie vård med läkemedel mot emesis jämfört med patienter som i tillägg till ordinarie vård får simulerad eller genuin antiemetisk akupunktur av vårdpersonal som betonar de förväntade positiva antiemetiska effekterna jämfört med en vårdpersonal som kommunicerar neutralt?
- Vilka sociodemografiska, kliniska, emesisrelaterade, funktionella och individuella faktorer (så som livskvalitet, ångest och nedstämdhet) som är relaterade till patienters arbetsförmåga under och efter cytotostatikabehandling mot cancer?

Metod

Studien har en randomiserad, kontrollerad faktoriell design. Patienter (n=198) som vid cytotostatikabehandling på onkologiklinik randomiseras till att under cytotostatikabehandlingen få: A) ordinarie vård; inga förändringar, dvs läkemedel mot emesis enl ordinarie rutin, jämfört med patienter som i tillägg till ordinarie vård får B) simulerad akupunktur med en teleskopisk trubbig "placebo"-nål eller C) genuin akupunktur omedelbart före och efter cytotostatikainfusionen. Patienterna inom respektive behandlingstyp randomiserats till att erhålla behandlingarna till en av två kommunikationsstilar 1. En vårdpersonal som betonar de förväntade positiva emesislindrande effekterna jämfört med en vårdpersonal som inte betonar de positiva effekterna. Patienterna registrerar dagligen illamående och kräkningar och skattar sin livskvalitet och aktivitet (inklusive sjukskrivningsgrad) med frågeformulär. Huvudsakligt utvärderingsmått är medelintensiteten av illamående under dag 1-5, dvs cytotostatikabehandlingsdagen och de fyra efterföljande dagarna.

Akupunktur mot neurotoxiska biverkningar av cytostatikabehandling: symptom, neurologisk funktion, aktivitetsförmåga och livskvalitet

Projektledare
Anna Efverman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Magnus Lindberg

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv
Susanne Börjeson, Linköpings universitet (LiU), Håkan Olausson, LiU och Region Östergötland (RÖ),
Salvador Amezcua, LiU, RÖ, Emma Abou-Zeid Moback, RÖ, Katja Junge, Physiolum.

Bakgrund

Det är vanligt och besvärande med neurotoxiska biverkningar efter cytostatikabehandling, vilka kan tänkas nedsätta neurologisk funktion, aktivitetsförmåga inklusive arbetsförmåga, och livskvalitet.

Akupunktur har lyfts som ett behandlingsalternativ, men effekterna är ännu okända. En shamkontrollerad studie som systematiskt med såväl patientrapporterade som objektiva mätmetoder utvärderar om akupunktur är en fördelaktig och kostnadseffektiv behandling vid neurotoxiska biverkningar, skulle bidra till att den behandling som bedrivs hos canceröverlevare med denna biverkan vilar på vetenskaplig evidens.

Syfte

Att utvärdera om NTS, neurologisk funktion, livskvalitet (QoL) och aktivitetsförmåga hos individer med kvarstående NTS ett till tre år efter avslutad cytostatikabehandling för kolorektal eller bröstcancer skiljer sig mellan patienter som erhåller: a) genuin (traditionell penetrerande) akupunktur eller b) simulerad akupunktur, samt jämfört med c) innan behandlingen, när de enbart erhållit standardvård.

Metod

Vi randomiserade blindade canceröverlevare (n cirka 150) 3-36 månader efter neurotoxisk cytostatikabehandling för kolorektal eller bröstcancer till behandling med genuin, penetrerande akupunktur eller icke-penetrerande simulerad akupunktur med teleskopiska sham-nålar 2 gånger/vecka i fem veckor, dvs 10 gånger. Deltagarna dokumenterade dagligen under behandlingsperioden neuropatisymtom och besvarade oxaliplatin associated neurotoxicity questionnaire, OANQ, varje vecka. Primär endpoint var QANO-score efter fem veckor. Utvärdering sker med deskriptiv och jämförande statistiska analyser.

Symptom, aktivitet, kinesiofobi och förmåga i vardag och arbete under cancerbehandling

Projektledare

Anna Efverman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Kristina Tödt, Maria Engström, Marina Heiden, Sven Blomqvist, Kerstin Stake-Nilsson, Tove Bylund Grenklo.

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Studiekoordinatorer/forskningssjuksköterskor från fyra berörda onkologiska kliniker; samt Silje Gustafsson, Luleå tekniska universitet; Per Fransson, Umeå universitet; Magnus Ekström, Lunds universitet; Tina Eriksson, Region Kronoberg.

Bakgrund

Allt fler överlever cancersjukdom idag, men ofta med konsekvenser av cancerbehandlingen i form av olika symptom, nedsatt funktion, aktivitet i vardag och arbete och livskvalitet. Hur canceröverlevare kan stödjas till ett gott liv under och bortom cancersjukdom, med återupptagen aktivitetsnivå och arbetsförmåga i vardag och arbete har därav vuxit fram som en viktig fråga. Efter att i en tidigare studie samlat in data under cancerbehandling finns behov av en uppföljning efter cancerbehandling, för att bidra med kunskap om vad som bidrar till god aktivitetsnivå och arbetsförmåga och hur cancervården kan identifiera individer som riskerar tappa mycket funktion och arbetsförmåga under och efter sin cancersjukdom på grund av symptom och inaktivitet.

Syfte

Syftet är att studera arbetsförmåga, vardaglig och fysisk aktivitet, kinesiofobi ("överdriven" rörelserädsla), symptom, egenvård och livskvalitet ut under och efter cancerbehandling.

Frågeställningar

- Hur ser arbetsförmåga, vardaglig och fysisk aktivitet, kinesiofobi ("överdriven" rörelserädsla), symptom, egenvård och livskvalitet ut under och efter cancerbehandling?
- Vilka sociodemografiska, kliniska och individuella faktorer är relaterade till arbetsförmåga, vardaglig och fysisk aktivitet, kinesiofobi ("överdriven" rörelserädsla), symptom, egenvård och livskvalitet under respektive vid uppföljning efter cancerbehandling och till grad av förändring efter jämfört med under cancerbehandlingen?

Metod

Under sin pågående cancerbehandling svarade 457 patienter på ett frågeformulär. Patienterna fick sin cancerbehandling på en av fyra onkologiska kliniker som deltog i studien. Canceröverlevare planeras nu få svara på frågeformuläret igen fem år efter sin cancerbehandling. Arbetsförmågan, vardaglig och fysisk aktivitet, kinesiofobi, symptom, egenvård och livskvalitet efter cancerbehandlingen jämförs med under cancerbehandlingen, för att följa upp kvarstående symptom och nedsättningar i förmågan i vardag och arbete, fysisk aktivitetsnivå och livskvalitet. Canceröverlevare jämförs också med ålders- och könsmatchad referensgrupp bestående av personer överlag, från generella befolkningen.

Utvärdering av huvudvärksskola för patienter med svår migrän – med fokus på kunskap och egenbehandling

Projektledare

Kerstin Hedborg

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Birgitta Helmerson Ackelman, Leg sjukgymnast, Sjukgymnastikkliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge.

Anna Sundholm, Neurolog, Neurologiska kliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge. *Elisabet Waldenlind*, Docent, Neurologiska kliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge. *Ingela Nilsson*

Remahl, Docent, överläkare Neurologiska kliniken, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge.

Marie Kierkegaard, Leg sjukgymnast, Med Dr, Sjukgymnastikliniken A6: U1, Karolinska Universitetssjukhuset.

Bakgrund

Migrän är en vanlig neurologisk sjukdom med anfallsvisa symtom som leder till betydande funktionsnedsättning och lidande för individen. Migrän är en vanlig orsak till sjukfrånvaro. Sjukdomen är kopplad till stress där stress anges som den viktigaste utlösande faktorn för migränanfall. Sjukdomen har ofta betydande negativa konsekvenser för arbete, familjeliv och fritidsaktiviteter. Det är inte ovanligt att individer med migrän avstår från sociala kontakter och från att planera fritidsaktiviteter av rädsla att deras migrän skall drabba omgivningen. Cirka 13 procent av den vuxna befolkningen i Sverige har migrän; 17 % av kvinnorna och 10 % av männen.

Syfte

Att utvärdera en huvudvärksskola för patienter med svår migrän med fokus på kunskap och egenbehandling.

Frågeställning (delsyften)

Primära frågeställningar:

Kan huvudvärksskolan mildra de livsbegränsningar som svår migrän medför? Ger den ett ökat medvetande om livsstilsfaktorernas betydelse och medför detta livsstilsförändringar? Påverkas migränsituationen?

Metod

Experimentell studie med single-subject design, där individen är sin egen kontroll. Delmomenten utgörs av: A (baslinje), B (intervention), samt två uppföljningsperioder: 1-4, respektive 9-12 veckor efter avslutad intervention (se figur nedan). Designen är avpassad för att testa och utvärdera effekten och genomförbarheten av beteendeorienterade behandlingar. Med denna design kan man få indikationer på effekten av en intervention med relativt få deltagare. Designen ger även möjlighet till detaljerad information om varje deltagare, vilket inte ges vid en gruppdesign (Barlow, Nock, & Hersen, 2008). För en djupare analys kommer även en kvalitativ ansats tillämpas, i form av fokusgruppintervjuer. På så sätt belyses resultatet ur olika perspektiv - s.k. ”triangulering”.

Antidoping och Parasport

Projektledare

Anna Qvarfordt

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Sven Blomqvist, Göran Svedsäter

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Anna Bjerkefors, Gymnastik och Idrottshögskolan, Stockholm, Kristina Fagher, Lunds universitet

Bakgrund

Idrottens globala antidopningsarbete, styrt av WADA (World Anti-Doping Agency), är ett omfattande verksamhet som påverkar idrottares vardag. Elitidrottare runt om i världen anpassar sina liv i enlighet med antidopningsregler och gränserna för deras privatliv utmanas, exempelvis genom dopingkontroller och rapporteringsskyldigheter. Olympiska idrottare har visat sig stödja principen att doping ska vara förbjudet inom idrotten men samtidigt uppstår negativa konsekvenser när antidopningsregler ska genomföras i praktiken. Det finns dock inga studier om Paralympiska idrottares uppfattningar av antidopningssystemet. Idrottare med fysisk, intellektuell eller visuell funktionsvariation kan antas ha särskilda förutsättningar och behov vad gäller t.ex. dopingkontroller och vistelserapportering. För att utforma regler som ses som rättvisa, effektiva och i förlängningen legitima av idrottarna, måste deras perspektiv belysas. Uppfattningarna om hur reglerna fungerar på utövarnas nivå kan komma att påverka efterlevnaden. Studien kan därigenom också ge underlag för ett mer välfungerande antidopningssystem som tar hänsyn till alla idrottares olika förutsättningar.

Syfte

Syftet med denna studie är att öka förståelsen för Paraidrottarens upplevelser och uppfattningar om policy och praktik i antidopningsarbetet samt att analysera legitimiteten för antidopningssystemet ur idrottarens perspektiv.

Frågeställningar

1. Hur uppfattar Paraidrottare antidopningsarbetets princip och policy?
2. Hur upplever och uppfattar Paraidrottare procedurer inom antidopningssystemet: dopningskontroller, vistelserapporteringssystemet, dopinglistan och medicinska dispenser?
3. Vilka uppfattningar har Paraidrottare om antidopningssystemets rättvisa och effektivitet i syfte att nå en dopingfri idrott?
4. Hur uppfattar Paraidrottare sitt eget inflytande över utformningen av antidopningsregler?
5. Hur ser Paraidrottare på nyttan av ny teknik och innovation som ett verktyg i antidopningssystemet?
6. Hur kan legitimiteten för antidopningssystemet tolkas i förhållande till Paraidrottarnas uppfattningar?

Metod

Data från ett brett spektrum av elitidrottare, nationellt och internationellt, i ett antal Parasporter kommer att samlas in via en etablerad webbaserad enkät samt genom intervjuer. I fas 1 kommer en nationell studie att genomföras. Denna kommer också att fungera som en pilotstudie för den planerade internationella studien i fas 2. Legitimiteten för antidopningssystemet kommer att analyseras utifrån en etablerad teoretisk tolkningsram.

Att fråga om våld och ta hand om svaret: Möjligheter och hinder för arbetslivsrelaterad rehabilitering vid långtidssjukskrivning kopplad till våldsutsatthet

Projektledare

Hanna Li Kusterer

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Sara Skoog Waller, Ulla Forinder, Forskningsassistent

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Samordningsförbundet Gävleborg och Trisam (genom Anna-Karin Hainsworth). Ytterligare samverkanskontakter vid Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och NNS.

Bakgrund

Våld i nära relationer (VINR) och mäns våld mot kvinnor är ett utbrett samhällsproblem med allvarliga konsekvenser för såväl samhälle som individ. Det tydliga sambandet mellan våldsutsatthet, ohälsa och sjukskrivning, i kombination med brister i upptäckt och kartläggning av VINR hos myndigheter har föranlett regeringsuppdrag kring att samordna insatser för att upptäcka VINR och stödinsatser till våldsutsatta. Arbetet bedrivs genom Nationella nätverket för samordningsförbund (NNS). Så många som 90% av långtidssjukskrivna kan ha erfarenhet av våldsutsatthet, enligt NNS pilotstudie, och den övervägande majoriteten av dessa är kvinnor som utsatts för våld av en manlig närstående. Att vara delaktig i arbetslivet är angeläget både för samhälle och individ, särskilt som våldsutsatt.

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande projekt är att undersöka hur långtidssjukskrivna personer med erfarenhet av våldsutsatthet kan komma närmare arbetslivet. En ny, samlad rehabiliteringsinsats inom Trisam Gävleborg studeras och personer som deltar i denna jämförs med personer som inte erbjudits en samlad rehabilitering.

Frågeställning

1) Hur arbetar myndighetspersoner med att fråga om våld, kartlägga tidigare och pågående våld i nära relationer och sexuellt våld? Vilka är deras upplevelser av uppdraget kring våld? Vilken roll spelar information om våldsutsatthet för stöd, insatser och rehabilitering som erbjuds? 2) Hur upplever personer som utsatts för våld att utsattheten hänger ihop med deras nuvarande hälsa och arbetsförmåga? Vilken betydelse har olika aspekter av våldet för hälsa och arbetsförmåga, så som våldets uttryck, upprepning, varaktighet, samt under vilken period i livet (barndom, vuxenliv) det skett? 3) Hur påverkas deltagarnas upplevda anställningsbarhet, arbetsförmåga och kompetens, samt hälsa och välbefinnande av en arbetslivsinriktad rehabilitering, med beaktande av våldsutsatthet respektive typ av rehabilitering? 4) Vad upplever personer i arbetslivsinriktad rehabilitering som väsentligt för att komma närmare arbetslivet? Vilka hinder och svårigheter respektive möjligheter med nuvarande rehabiliteringsaktiviteter finns? Skiljer sig detta mellan personer som varit utsatta för våld och de som inte varit det?

Metod

En kombination av kvalitativa intervjuer och kvantitativa enkäter kommer att användas.

Forskningsfrågorna i punkt 1 undersöks genom cirka 15 kvalitativa djupintervjuer. Forskningsfrågorna i punkt 2 och 3 undersöks genom kvantitativa enkäter. För att undersöka forskningsfrågorna i punkt 4 används svar från de kvantitativa enkäterna men framför allt kvalitativa intervjuer.

Doktorandprojekt: Vägen tillbaka– kvinnors föreställning om att återgå i arbete samt deras hälsa och psykiska välbefinnande efter en långtidssjukskrivning för psykiskohälsa

Doktorand

Åsa Hedlund

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Annika Nilsson, biträdande handledare: Eva Boman, Marja-Leena Kristofferzon

Bakgrund

Långtidssjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa har ökat sedan 2009, där kvinnor som arbetar inom vård, skola och omsorg är en speciellt sårbar grupp. Det är därför viktigt att belysa vilka faktorer som bidrar till att kvinnor som är långtidssjukskrivna för psykisk ohälsa kan återgå i arbete. Yttre faktorer som arbetsmiljöns och ledarskapets betydelse är relativt väl belysta, men forskning saknas som de egna föreställningarnas betydelse. I föreliggande projekt kommer kvinnor med förstämningssyndrom och neurotiska stressrelaterade besvär samt somatoforna syndrom att delta. Projektet utgår från Teorin om Planerat Beteende (TPB) – som är en användbar modell för att undersöka föreställningar om ett beteende och förutsäga beteendeförändring. Beteendet som avses i föreliggande projekt är återgång i arbete.

Syfte

Det övergripande syftet med avhandlingsarbetet är att undersöka föreställningar om kvinnors återgång i arbete samt deras hälsa och psykiska välbefinnande efter en långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa.

Frågeställningar

1. Beskriva utvecklandet och psykometriska egenskaper för ”RTW Beliefs Questionnaire”, som avser att mäta kvinnors föreställningar om att återgå i arbete efter en långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa, baserat på Theory of Planned Behaviour.
2. Att identifiera samband mellan föreställningar om att återgå i arbete, psykiskt välbefinnande, hälsa och intention att återgå i arbete, hos kvinnor under en långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa.
3. Att undersöka om föreställningar att återgå i arbete och hälsa är prediktorer för återgång i arbete hos kvinnor efter en långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa, samt om föreställningar om att återgå i arbete och hälsa är prediktorer för psykiskt välbefinnande.
4. Beskriva hälsa och välbefinnande vid återgång till arbete efter långtidssjukskrivning för psykisk ohälsa från chefers och anställda kvinnors och perspektiv.

Metod

Design: Tre tvärsnittsstudier (Studie 1, 2 och 4, studie 4 är kval.) och en prospektiv studie (Studie 3). Undersökningsgrupp: kvinnor sjukskrivna för psykisk ohälsa >2 månader. i varierande grad inom bestämda diagnosgrupper (F30-F48) har via Försäkringskassan Gävleborg och Dalarna tillfrågats om deltagande (Studie 1-3). Kvinnorna var över 18 år och förstod svenska språket. I studie 4 skulle kvinnorna ha varit sjukskrivna mellan 2-12 månader för psykisk ohälsa samt ha återgått i arbete för 3-6 månader sedan. Exklusionskriterier för samtliga studier: arbetslöshet, heltidsstudier, föräldraledig heltid eller planerad pension inom kort. *Datainsamlingsmetod:* Enkäter (Studie 1, 2, 3) och individuella- samt fokusgruppsintervjuer (Studie 4). *Dataanalys:* Psykometriska tester med klassisk testteori (Studie 1), multipel och logistisk regressionsanalys (Studie 2, 3), och Tematisk analys (Studie 4). Etisk ansökan är godkänd för studie 1-3.

Doktorandprojekt: Aktivare vardag - ett personcentrerad, digitalt, preventionsprogram med syfte att stödja ett hälsosamt aktivitetsmönster hos personer med risk för Stroke

Doktorand
Emelie Mälstam

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Ann-Helen Patomella (KI)

Bakgrund

Hjärt- och kärlsjukdomar så som stroke är en av våra största folksjukdomar och årligen drabbas i Sverige ca 25 000. Medelåldern för insjuknande i stroke är 75 år, men stroke ökar i den yngre populationen. De kvarvarande effekterna av stroke påverkar hälsa och livskvalitet negativt för personer som drabbats och deras familjer, samt är mycket kostsamt samhällsekoniskt. Tidigt förebyggande arbete är därför mycket angeläget. Högt blodtryck och livsstilsfaktorer (t ex övervikt, rökning och fysisk inaktivitet) har stor inverkan på risken för stroke och andra hjärt- och kärlsjukdomar. Tidigare forskning har visat att förändringar av levnadsvanor och aktivitetsmönster genom nyttjandet av personcentrerade, meningsfulla och engagerade vardagsaktiviteter har positiva effekter på äldre friska personers hälsa. Preventionsprogrammet utforskar därför hur dessa typer av aktiviteter kan stödja en förändringsprocess gällande levnadsvanor och aktivitetsmönster. I projektet används en mobiltelefon hälsoapp, som ett sätt att tillgängliggöra information och vård och för att understödja förändringsprocesser i relation till levnadsvanor. Primärvården har en potential att utveckla sina digitala tjänster och preventionsarbete, specifikt i relation till förebyggande av hjärt- och kärlsjukdomar så som stroke. I preventionsprogrammet Make My Day kombineras därför mHälsa och ett fysiskt preventionsprogram i grupp som bygger upplevelsebaserade metoder, gruppdynamik, och interaktivt vuxenlärande.

Syfte

Det övergripande syftet med forskningsprojektet är att: 1) Generera kunskap om hur hållbara och hälsosamma levnadsvanor och aktivitetsmönster kan inorporeras i vardagslivet bland personer med stroke risk som deltar i preventionsprogrammet Make My Day. 2) Utvärdera genomförbarheten av preventionsprogrammet Make My Day i svensk primärvård och bland personer med ökad risk för stroke.

Frågeställningar

1) Vad kännetecknar förändringsprocessen av att inorporera och vidmakthålla nya vanor och rutiner i vardagen hos personer med ökad risk för stroke som deltar i ett stroke preventionsprogram? 2) Hur kan mHälsoappar vara ett stöd i förändring av levnadsvanor för personer med risk för stroke som deltagit i ett stroke preventionsprogram? 3) Vad är genomförbarheten av ett person-centrerat och digitalt stroke preventionsprogram med fokus på hållbara och hälsosamma aktivitetsmönster för personer med risk för stroke?

Metod

Avhandlingen bygger främst på en randomiserad kontrollerad pilotstudie där rekrytering av deltagare till preventionsprogrammet Aktivare vardag sker via primärvården. 30 deltagare i åldrarna 45-70 år har rekryterats vid 2 primärvårdsenheter. Blockrandomisering allokerade hälften av deltagarna till preventionsprogrammet och kontrollgruppen. Före och efter tester genomfördes vid baslinje, 11 veckor, 6 och 12 månader med kvantitativa mått, tex: stroke risk (Stroke Risk Scorecard), antropometriska mätningar (tex vikt, BMI), levnadsvanor (Levnadsvaneenkäten), aktivitetsmönster (PPPR profilen) och livstillfredsställelse (LiSat-11). Kvalitativa studier studerar deltagarnas erfarenheter av programmet och den digitala applikationen, levnadsvanor och aktivitetsmönster, samt förändringsprocessen i relation till livsstil och stroke risker. Studeras med kvalitativ intervju, intervjuer och observationer (studie 3) och analyseras bland annat med konstruktiv grundad teori och konstant jämförande metod.

Doktorandprojekt: Betydelsen av ospecifika behandlingsfaktorer i vårdmötet för patienters behandlingseffekter på emesis, livskvalitet och arbetsförmåga i cancervård

Doktorand

Linda Eklund

Huvudhandledare och biträdande handledare

Huvudhandledare Anna Efverman, biträdande handledare Maria Engström Ulrika Bejerholm, Lunds universitet, Angela de Boer, University of Amsterdam

Bakgrund

Omkring fyra av tio svenskar får någon gång cancer och av dessa insjuknar fyra av tio under arbetslivet. Den ökande överlevnaden ökar dramatiskt behovet av att stödja canceröverlevare att kunna arbeta och erfara ett hälsofrämjande arbetsliv.

Syfte

Att studera förutsättningar för att arbeta arbetslivet ut och att utveckla och undersöka tillämpbarheten och effekten av en individualiserad arbetslivsinriktad intervention hos canceröverlevare.

Frågeställning

Delarbete I: Studera canceröverlevares egna beskrivningar av sin arbetsförmåga och hälsa på arbetet, om hindrande och faciliterande faktorer för att stanna kvar och återgå i arbete och att erfara hälsa på arbetet, samt deras uppfattningar om hur stöd i att vara kvar och återgå till arbete och erfara ett hälsofrämjande arbetsliv bör utformas.

Delarbete II: Studera vilka hindrande och faciliterande faktorer arbetslivets intressenter i form av vårdpersonal, arbetsgivare, försäkringskassehandläggare och arbetsförmedlare erfar kring canceröverlevares arbetsinriktade rehabilitering och möjlighet att stanna kvar och återgå i arbete, samt deras uppfattningar om hur stöd i att vara kvar och återgå till arbete och erfara ett hälsofrämjande arbetsliv bör utformas.

Delarbete III: Utveckla och anpassa en intervention för individualiserad arbetslivsinriktad rehabilitering för canceröverlevare, till svenska behov och förutsättningar: CAN-Work-S, samt testa dess tillämpbarhet gällande följsamhet till interventionen och uppfattad nytta hos canceröverlevare och arbetslivets intressenter.

Delarbete IV: Utvärdera effekten av interventionen CAN-Work-S på sjukfrånvaro, olika aspekter av arbetsförmåga*, hälsa på arbetet, livskvalitet och hälsa.

Metod

En intervjustudie med kvalitativa individuella intervjuer, en intervjustudie med fokusgruppsintervjuer, en utveckling- och tillämpbarhetsstudie, samt en randomiserad kontrollerad komplex interventionsstudie genomförs.

Doktorandprojekt: Betydelsen av ospecifika behandlingsfaktorer i vårdmötet för patienters behandlingseffekter på emesis, livskvalitet och arbetsförmåga i cancervård

Doktorand
Kristina Tödt

Huvudhandledare och biträdande handledare
Huvudhandledare Anna Efverman. Biträdande handledare Maria Engström, Magnus Ekström, Blekinge sjukhus och Lunds universitet

Bakgrund

Såväl Kroniskt Obstruktiv Lungsjukdom (KOL) som cancer är ökande folksjukdomar. Fatigue är ett av de vanligaste symptomen vid dessa sjukdomar och kan tänkas nedsätta hälsorelaterad livskvalitet, vardaglig och fysisk aktivitet och arbetsförmåga.

Syfte

Att studera relationen mellan fatigue och fysisk funktion, hälsorelaterad livskvalitet och arbetsförmåga vid KOL och cancer, med målet att inhämta kunskap som i förlängningen kan bidra till att dessa patientgrupper kan stödjas i minskad fatigue, bevarad livskvalitet och fysisk funktion samt, arbetsförmåga för de i arbetsför ålder.

Frågeställning

Syftets delar som berör KOL har redan behandlats i en licentiatavhandling med delstudie 1-2. Delar som berör cancer behandlas i det pågående arbetet med delstudie 3-4 och studerar:

- Subgrupper där fler erfar fatigue än i andra grupper och skillnader mellan patienter med och utan fatigue gällande hälsorelaterad livskvalitet, vardaglig och fysisk aktivitet, samt arbetsförmåga (delstudie 3)
- Fatigue omkring fem år efter cancerbehandling jämfört med under cancerbehandlingen och jämfört med hos personer från generella befolkningen, samt vilka faktorer som samvarierar med arbetsförmåga (delstudie 4)

Metod

En tvärsnittsstudie med frågeformulärs- och journaldata (n=457), samt en longitudinell kohortstudie med frågeformulärs- och tidigare insamlade journaldata genomförs

Doktorandprojekt: Betydelsen av ospecifika behandlingsfaktorer i vårdmötet för patienters behandlingseffekter på emesis, livskvalitet och arbetsförmåga i cancervård

Doktorand
Ylva Widgren

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv
Huvudhandledare Anna Efverman. Biträdande handledare; Magnus Lindberg och Marit Silén

Bakgrund

Ökad kunskap om effekten av och erfarenheter kring ospecifika behandlingsfaktorer kan tänkas underlätta maximeringen av betydelsefulla ospecifika behandlingsfaktorer i vården, för ökade behandlingseffekter, vilket i förlängningen kan tänkas bidra till ett mer hälsofrämjande arbetsliv och förbättrad vårdkvalitet.

Syfte

Att studera betydelsen av emesis för livskvalitet (QoL) och arbetsförmåga, samt betydelsen av de ospecifika behandlingsfaktorerna kommunikation och behandlingsförväntningar i vårdmötet i relation till patienters behandlingseffekter på emesis, QoL och arbetsförmåga.

Frågeställning

Att studera:

- Användning, intresse och tilltro till akupunktur hos patienter med cancer;
- Vilka sociodemografiska, kliniska, individuella och funktionella kännetecken, så som till exempel patientens arbetsförmåga*, som är relaterade till behandlingsförväntningar i form av tilltro till akupunktur (DELSTUDIE 1)
- Hur patienter med cancer erfar betydelsen av emesis för QoL och arbetsförmåga, samt betydelsen av de ospecifika behandlingsfaktorerna kommunikation och behandlingsförväntningar i vårdmötet för behandlingseffekter på till exempel emesis, QoL och arbetsförmåga (DELSTUDIE 2)
- Om behandlingseffekter så som emesis, QoL och arbetsförmåga* skiljer sig mellan patienter med cancer som under cytostatikabehandling erhåller ordinarie vård med läkemedel mot emesis jämfört med patienter som i tillägg till ordinarie vård får simulerad eller genuin antiemetisk akupunktur av vårdpersonal som betonar de förväntade positiva antiemetiska effekterna jämfört med en vårdpersonal som kommunicerar neutralt (DELSTUDIE 3)
- Vilka sociodemografiska, kliniska, emesisrelaterade, funktionella och individuella faktorer (så som QoL, ångest och nedstämdhet) som är relaterade till patienters arbetsförmåga* under och efter cytostatikabehandling mot cancer (DELSTUDIE 4)

Metod

En tvärsnittsstudie med frågeformulärs- och journaldata (n=457), en intervjustudie med kvalitativa individuella intervjudata (n=15) och en randomiserad kontrollerad studie (n≈200) med frågeformulärs-, journal- och objektiva uppmätta data genomförs..

Personalens arbetsmiljö, lärande och ledarskap

Sjuksköterskestudenters upplevelse av kompetens, lärande och välbefinnande

Projektledare

Maria Engström

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman, Bernice Skytt, Mikaela Willmer, Annakarin Olsson.

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Delstudie 1-6 flera forskare vid Lishui University. Delstudie 4, metodartikel Prof Jan Nilsson Karlstads universitet samt en forskare från ytterligare ett universitet i Kina.

Syfte

Att beskriva sjuksköterskestudenters upplevelse av sin kompetens, lärande och välbefinnande

Metod

Projektet består av flera delprojekt som genomförs i Kina i samverkan mellan Högskolan i Gävle och Lishui University. I **delstudie 1** har data samlats in via enkäter för att beskriva kinesiska sjuksköterskestudenters "self-regulated-learning". Studien är publicerad 2019. I **delstudie 2** har en kvasiexperimentell studie genomförts med en experiment- och en kontrollgrupp. Syftet var att beskriva effekter av "flipped classroom". Studien är publicerad 2020. I **delstudie 3** var syftet att beskriva sjuksköterskestudenters upplevelser av att vid sidan om studierna arbeta med omsorg i livets slutskede. Studien är publicerad 2019. I **delstudie 4** är syftet att beskriva sjuksköterskestudenters upplevelse av sin kompetens och sitt välbefinnande. Studien har en longitudinell design och följer studenterna ut i arbetslivet. Två datainsamlingar är genomförda, en i slutet av sista terminen och en uppföljning efter ett år. Ett manus är publicerat 2021 (en metodartikel; instrument för att mäta sjuksköterskors självskattade kompetens). Ett manus som jämför den reguljära utbildningen och den samverkansutbildning som vi har med Lishui University förväntas skickas till tidskrift våren 2022. I **delstudie 5** är syftet att beskriva patienters upplevelser av "bedside handover". Varje delstudie har forskningsetiskt godkännande i Kina. I **delstudie 6** är syftet studera manliga sjuksköterskestudenters erfarenheter, professionell kompetens, professionell identitet, självkänsla, och välbefinnande under deras utbildning. Insamling kommer ske genom individuella- och fokusgruppsintervjuer samt via instrument.

Omvårdnad, patientsäkerhet och kvalitet i dialysvården

Projektledare

Magnus Lindberg

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Hans Furuland, Jan Melin, Jenny Stenberg, Uppsala universitet, David Keen Leeds Teaching Hospital
NHS Jytte Pauhus VIA college silkeborg & Mette Spliid Ludvigsen Regionshospitalet Randers Århus universitet

Bakgrund

För en säker vård krävs att vårdens resurser nyttjas på ett ändamålsenligt och klokt sätt i förhållande till vårdens uppdrag. Prioriteringar inom vården sker till stor del utan att vara kunskapsbaserade och diskuteras sällan i relation till verksamhetens mål. Enligt världshälsoorganisationen finns det behov av att genomföra flera olika typer av forskningsstudier för att bygga en kunskapsbas gällande kvalitetsförbättringar i vården. Nationella kvalitetsregister, såsom Svenskt njurregister, utgör en unik möjlighet att mäta och följa om vården tillgodoser patientens behov av en trygg och säker vård och behandling. De nationella kvalitetsregistren saknar i stor utsträckning emellertid forskningsbaserade omvårdnadsvariabler/kvalitetsindikatorer och därmed försvåras möjligheten till förbättringsarbete inom omvårdnad.

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande forskningsprogram är att generera kunskap som på sikt kan förbättra det kliniska omhändertagandet inom dialysvården.

Frågeställningar

Föreliggande forskningsprogram inkluderar flera olika delprojekt varav några är inriktade på följande frågeställningar:

Vilka forskningsbaserade omvårdnadsvariabler och kvalitetsindikatorer för omvårdnad inom dialysvården kan identifieras och valideras?

Kan ett beslutsstöd för subjektiv bedömning av vätskestatus bidra till förbättring av kvalitet i omhändertagandet av patient som genomgår hemodialys?

Vilka likheter och skillnader i omvårdnadsrutiner finns mellan dialysenheter och vilken relation finns mellan vald rutin och kvalitetsutfall?

Metod

Genom litteraturstudier samt empiriska undersökningar (enkäter/intervjuer/registerdata) insamlas fakta för att besvara frågeställningar i en mängd olika delprojekt.

Team- att leda och ledas

Projektledare

Bernice Skytt

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Engström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Annika Strömberg, Johan Larsson

Bakgrund

Att skapa en god arbetsmiljö där medarbetarna har en god hälsa och producerar med en hög effektivitet är helt centralt på en modern arbetsplats. Chefen leder och fördelar arbetet på arbetsplatsen och har därigenom stor möjlighet att påverka både direkt via sina beteenden och indirekt via de förutsättningar (exempelvis kraven i arbetet, medarbetarnas egenkontroll och det sociala stödet) som chefen ger sina medarbetare. Att studera chefers ledarskap och dess förutsättningar är utifrån detta prioriterat för att skapa bra arbetsmiljöer. Inom ett sjukhus finns dels linjeledarskapet som utövas av de formella cheferna men även det kliniska ledarskapet som utövas med bas i lagstiftning och professionskunskap.

Syfte

Det övergripande syftet är att studera ledarskap och styrning inom en klinik för att beskriva vad olika chefer, professioner och befattningar anser är hälsofrämjande och effektiva ledarskapsbeteenden.

Frågeställning

Hur beskriver chefer på varierande hierarkiska nivåer samt de olika professionerna och befattningarna inom en medicinklinik hälsofrämjande och effektivt ledarskap utifrån chefers linjeledarskap?

Hur beskriver chefer på varierande hierarkiska nivåer samt de olika professionerna och befattningarna inom en medicinklinik hälsofrämjande och effektivt ledarskap utifrån det kliniska ledarskapet?

Metod

Tjugotvå intervjuer har genomförts där samtliga chefer från Verksamhetschef (VC) och nedåt samt alla professioner och befattningar vid en medicinavdelning har inkluderats utifrån ett både styrt och slumpmässigt urvalsförfarande.

Nationellt samordnad sjukvårdsrådgivning – telefonsjuksköterskors arbetsmiljö

Projektledare
Annica Björkman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv
Maria Engström

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv
Anna Carin Wahlberg, KI

Bakgrund

1177 är befolkningens första kontakt med sjukvården. Sjuksköterskorna där arbetar i ett call-center, framför en dator med ett headset. Telefonsjuksköterskorna har beskrivit hur de upplever en konflikt mellan omvårdnadskulturen där varje patient ska få ett individuellt omhändertagande och arbetsgivarens krav på effektivitet med korta svarstider och korta samtal. För att kunna ge god och säker omvårdnad behöver sjuksköterskor återkoppling och feedback på sitt arbete, något som sker dagligen inom den traditionella vården där vårdkontakten varar längre. Inom 1177 saknas denna återkoppling helt då telefonsjuksköterskorna aldrig får följa patienten. Telefon-sjuksköterskorna har ett mycket komplext och krävande arbete, under en begränsad tid ska de göra bedömningar av uppringarens vårdbehov enbart på kommunikativa strategier. Komplexiteten i uppringarens problem/behov varierar avsevärt från enklare symtom som förkylning till livs-avgörande symtom som t.ex. vid stroke, sepsis och hjärtinfarkt. Arbetsmiljön inom 1177 är typiskt för call-centerkulturen då samtliga telefonsjuksköterskors samtalstid, antal samtal besvarade per timme och aktuell kö tid för inkommande samtal registreras, monitoreras och utvärderas. Idag saknas helt förståelse och kunskap om den arbetsmiljö och de strukturella förutsättningar telefonsjuksköterskorna arbetar i. Tidigare genomförda studier inom 1177 har påvisat potentiella brister inom samtliga dessa områden, dock har inte fenomenen studerats specifikt, det har snarare varit bifynd vid andra frågeställningar.

Syfte

Det övergripande syftet med föreliggande forskningsprojekt är att studera telefonsjuksköterskors (1177) arbetsmiljö och välbefinnande samt att genom en fallstudie undersöka om återkoppling av genomförda samtal kan bidra till förbättrad upplevelse av arbetsmiljö och välbefinnande.

Frågeställning

Studien syftar till att studera samband mellan strukturella förutsättningar (organisatoriska likväl som individens skattning av strukturella förutsättningar), arbetstillfredsställelse, fysisk och psykisk hälsa, sjukskrivning samt personalomsättning. Förekomst av kontextspecifika stressorer, hämmande och främjande faktorer (individrelaterade likväl som strukturella förutsättningar i organisationen) som framkommer i studie I kommer också att ingå. Datainsamling är genomförd..

Metod

Studien använder en korrelativ design. Data har samlats in från samtliga anställda telefonsjuksköterskor inom 1177 via validerade instrument tillsammans med det kontextbundna instrument som har utvecklats i tidigare studie. Därtill kommer verksamhetsspecifika mått som t.ex. antal anställda på centrat, belastning i form av antal samtal, kötid, samtalslängd mm för de samtal som hanteras vid respektive centra analyseras via multivariata analyser.

Personlig assistent i en annans hem – utbildning, självskattad kompetens, arbetsmiljö och välbefinnande

Projektledare

Annika Nilsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Engström, Malin Söderberg, Marina Heiden

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Humana Assistans

Bakgrund

I ett avslutat projekt, ValidX, som föreliggande projekt baseras på, anordnades våren 2019 workshops med representanter från arbetsgivare, anställda, fackliga företrädare, brukarorganisationer, arbetsförmedling och utbildningssamordnare i Region Gävleborg, för att arbeta fram ett utkast till en kompetensbeskrivning för personliga assistenter. Utkastet innehöll ett antal delområden med tillhörande baskompetenser och för att nå nationell giltighet skickades en webbenkät ut till arbetsgivare/intressenter inom personlig assistans i Sverige. De kompetenser som mer än 80 procent av arbetsgivare/intressenter värderade som mycket viktiga (6 eller 7 på en 7-gradig skala) sammanställdes. I föreliggandet projekt kommer de framtagna baskompetenserna att ingå i en webbenkät som ska skickas ut till personliga assistenter inom Humana som är en av Sveriges största privata arbetsgivare inom personlig assistans. Inom Humana arbetar idag ca 10 270 personer som PA där många av assistenterna saknar formell utbildning inom omsorg. Utbildningar erbjuds inom organisationen men få genomför dem. I aktuellt projekt kommer den personlige assistenten få skatta sin kompetens inom olika delområden med tillhörande baskompetenser och utifrån resultatet ska det kunna användas av verksamheten för kartläggning av personalens självskattade kompetens och behov av utbildning vilket i förläggningen förhoppningsvis ska kunna leda till tryggare personal, ökat välbefinnande och mindre sjukskrivningar. I webbenkäten ingår frågor om arbetsmiljö och välbefinnande för att kunna fördjupa forskningen om samband mellan utbildning, skattad kompetens, arbetsmiljö och välbefinnande. Tidigare forskning inom forskargruppen har visat att personal som saknar formell kompetens inom omsorg upplevde högre grad av arbetsbelastning och lågt välbefinnande.

Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att undersöka sambandet mellan personliga assistenters utbildning, självskattad kompetens, arbetsmiljö och välbefinnande.

Frågeställning

Hur ser sambandet ut mellan personliga assistenters utbildning, självskattade kompetens, arbetsmiljö och välbefinnande?

Metod

Studien är en tvärsnittsstudie. En webbenkät kommer att skickas ut för att samla in data om utbildning, självskattad kompetens, arbetsmiljö och välbefinnande. Målgruppen är kvinnor och män i arbetsför ålder som arbetar som personlig assistent inom Humana assistans. Primärt kommer regressionsmodellering att användas för att besvara frågeställningen. Därutöver kommer psykometriska analysmetoder som faktoranalys och test-retest reliabilitet att användas för att testa formuläret som är utvecklat utifrån framtagna baskompetenser för personliga assistenter.

Digitaliseringens baksida inom primärvården – inklivare påverkar den psykosociala arbetsmiljön

Projektledare

Martin Salzmänn-Erikson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Annica Björkman, docent i vårdvetenskap

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Henrik Eriksson, professor i omvårdnad, Högskolan Väst

Bakgrund

Offentlighetsprincipen och svenska allemansrätten är exempel svensk öppenhet som i internationell kontext ter sig unik. Många samhällsliga instanser inför, eller diskuterar att införa, restriktioner i den svenska öppenheten på grund av risk för hot och våld. Exempel på detta kan ses på skolor, socialtjänster och Försäkringskassan. En annan offentlig verksamhet är primärvården vars kontaktytor mot medborgare är ett viktigt gränssnitt för öppenhet i samhället. Att fritt kunna söka vård och behandling vid upplevd ohälsa är något som uppfattas som en medborgerlig rättighet och en viktig jämlikhetsaspekt i det svenska samhället. Majoriteten av de vårdsökande visar följsamhet till de digitaliserade systemen och inväntar sin tur. På grund av lidande, rädsla, oförmåga att förstå tekniken, språkförobistring eller dylikt är det dock alltid en del vårdsökande som åker direkt till vårdenheten för att framföra sina besvär och kräver vård. Dessa individer kallar vi i det här projektet för ”inklivare”. En inklivare är ett välkänt fenomen bland personal som arbetar inom hälso- och sjukvården. Mest vanligt förekommande är inklivare i verksamheter som tar emot oplanerade besök, ex. akutmottagningar – där man har en beredskap inklivare. De flesta mottagningar har däremot inte en beredskap eller förutsättningar att möta oplanerade besök av en inklivare. Att som personal möta personer som agerar utanför givna ramar kan vara en grogrund till stress, frustration, rädsla och otrygghet i den psykosociala arbetsmiljön. På plats tvingas personalen att hantera situationerna – samtidigt saknas kunskap om såväl omfattning, som strategier att hantera inklivare i verksamheter som bygger på planerade besök.

Syfte

Projektet syftar till att beskriva och uppskatta förekomst av så kallade inklivningar inom primärvården. Vidare är syftet att beskriva karaktäristika som kan kopplas till dessa situationer. Utöver detta är syftet att beskriva risker i den psykosociala arbetsmiljön för personal i samband med inklivningar samt att utarbeta metoder och/eller strategier för att hantera inklivningar.

Metod

Både kvantitativa och kvalitativa metoder kommer att användas. Först kommer vi att göra en nationell undersökning av förekomsten av inklivningar för att få en uppfattning om problemet. Critical incident technique används sedan för att samla beskrivningar av inklivningssituationer. Genom fokusgrupper vill vi inhämta erfarenhetsbaserad kunskap om hur personalen agerar i situationer. Genom självrapportering ska vi också undersöka hur situationer där hot, hot om våld eller utövat våld har förekommit påverkar personalens psykosociala arbetsmiljö.

Working conditions among social workers in child protection in the Nordic countries – a comparative study

Projektledare

Pia Tham

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Michael Christensen (Denmark) Ph D., center of Social Work and Administration, University College Absalon, Denmark *Andreas Baldschun*, Ph D, University of Eastern Finland. *Steinunn Hrafnisdóttir*, professor, Faculty of Social Work, School of Social Sciences, University of Iceland. *Alf Roger Djupvik*, professor, Political Science, Volda University College, Norway *Roar Stokken*, associate professor, Department for Social Work, Volda University College, Norway

Bakgrund

Strenuous working conditions among social workers have in decades been reported from countries all over the world. More lately, these reports have also been more frequent from the Nordic countries (see for example COWI, 2018; NFA, 2018; Tham, 2016, 2018, 2021; Baldschun et al., 2019; Hrafnisdóttir & Snorraddóttir, 2019; Djupvik et al., 2021). These harsh working conditions might also lead to the situation that social workers - who often since they were enrolled to the education have been very dedicated to their work and eager to ‘make a difference’ in clients’ lives - early after entering the profession end up in sick-leaves and/or even leaving the profession (Salo et al., 2016). *In sum*, there is – and has for many years been – a strong need for finding ways to improve the working conditions for social workers and to make it possible for social workers to stay in this important profession. Many social workers, and especially those employed in well- functioning organisations, describe their work as very meaningful and developing, feeling that their efforts are making a difference for the families, young people and children in need that they meet.

Syfte

The aim of this collaborative research project is to compare the psycho-social working conditions of social workers the five Nordic countries for making it possible to learn from each other and in the longer run find ways for improvements of the working conditions across these countries.

Frågeställning (delsyften)

The research questions involve questions on a national, organisational and individual level. 1). Which are the common challenges social workers face when it comes to psycho-social working conditions and which are the differences? 2). What factors leads to higher versus lower job satisfaction? 3). Are there good examples to learn from? What characterises workplaces where social workers are more satisfied with their working conditions?

Metod

Sampling: A web- questionnaire will be administrated to social workers in all the five Nordic countries through the membership register of the unions (Dansk Socialrådgiverforening in Denmark, “Talentia” in Finland, Félagsráðgjafafélag Íslands (FÍ) in Iceland, Fellesorganisasjonen (FO) in Norway, Akademikerförbundet SSR in Sweden). We will work out a smooth and secure way to merge the data to one file. *The questionnaire – QPS Nordic*: The questionnaire will be based on the QPS Nordic which was developed in collaboration by researchers from the Nordic countries for measuring psychosocial conditions at the workplace (Dallner, 2000; Lindström, 1999). The original version of QPS Nordic contains 21 scales and around 40 single items why we in order to receive a high response rate will shorten the questionnaire and include the questions that have shown to be most important in previous studies analyses (Tham, 2007a, b, 2016, 2018).

Att utveckla nyckelkompetens för socionomer med hjälp av virtuell samtalsträning och artificiell intelligens

Projektledare

Pia Tham

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Åsa Vidman, Maria Sjölund, Pär Grell, Bo Söderqvist

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Jörgen Holmberg, Claes Westelius, AUE, Ewa Lönn, Sandvikens kommun

Bakgrund

Socionomer har en viktig och komplex uppgift i samhället där det ofta handlar om att kunna ge stöd och hjälp till människor i utsatta livssituationer (Swärd & Edebalk, 2021). Att möta och samtala med barn, unga och vuxna i olika krissituationer är en central arbetsuppgift och brukar beskrivas som kärnverksamheten i socialt arbete (Börjeson & Börjeson, 2015). För att kunna erbjuda professionella samtal krävs därför både utbildning och praktisk träning. Samtidigt har forskning under många år visat att nyexaminerade socionomer ofta upplever sig sakna tillräckliga kunskaper i mer praktiska färdigheter som i att bemöta klienter som befinner sig i krissituationer och i att hålla svåra samtal (Frost et al., 2013; Tham & Lynch, 2014, 2019, 2020).

Att övergången från utbildning till yrkesliv inom socialt arbete ofta är problematisk har under senare år alltmer uppmärksammats (Carpenter et al., 2015; Frost et al., 2013; Tham & Lynch, 2014; 2019). Ett flertal studier har pekat på behovet av stöd och fortgående lärande efter examen (Tham & Lynch, 2014, 2019; Beddoe et al. 2018; Battaglia & Flynn, 2020).

Sammanfattningsvis blir det tydligt att arbetsintegrerat lärande med fokus på färdigheter i professionella samtal behövs för socionomstudenter för att bättre förbereda dem för de krav som ställs i yrkesrollen. Det framstår angeläget att på detta sätt förebygga och motverka de inom forskningen- och på arbetsmarknaden uppmärksammade problemen med att inte vara tillräckligt beredd för centrala arbetsuppgifter, något som leder till ohälsa, personalflykt och i förlängningen till bristande kvalitet i det sociala arbetet.

Syfte

Syftet med projektet är att i samverkan med yrkesverksamma utveckla, genomföra och utvärdera lärandeaktiviteter för socionomer genom samtalsträning i virtuella miljöer och AI-driven samtalsanalys

Experiences of work-related identity, justice and uncertainty in the context of an organizational change

Projektledare

Ola Nordhall

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Igor Knez

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Jula Hörvallius & Mathilda Nedelius (f.d. studenter på PA-programmet, HIG)

Bakgrund

A business area within a company will be separated from the remaining company group and form its own limited company. This organizational change will mean a new management system, a new market label and a new company name.

Organizational change may be met with resistance, especially by those who appraise the change as a threat to the organization's core identity or to their own organizational identity (Fugate et al., 2012; van Dick, Drzensky, & Heinz, 2016). Resistance to organizational change may also occur due to uncertainties related to an individual, groups and/or the organization. However, organizational change may also be appraised as a positive challenge, triggering general positive change orientations, such as a strong sense of confidence, eagerness and hopefulness (see Fugate, 2013 for an overview). One factor of importance in understanding employees' reactions to organizational change is their work-identity (Fugate & Kinicki, 2008; Yue, 2021), namely, how individuals define and categorize themselves in terms of individual and social attributes in relation to their occupational work, i.e., who they are at work (Ashforth & Mael, 1989; Hogg, 2012; Knez, 2016; Nordhall et al., 2018). Also, experiences of organizational justice and uncertainty may be of significant importance in understanding employees' reactions to organizational change. Organizational change may be met with resistance when employees feel that the procedure and process behind the decision of organizational change have been unfair. However, if the employee experience the decision procedures of organizational change as fair, experiences of uncertainty may be reduced, This may foster less resistance to the organizational change (Elovainio et al., 2005; Oreg & van Dam, 2009).

Syfte

The aim of the project is to investigate employees' experiences of work-identity, organizational justice and uncertainty in the context of an organizational change.

Frågeställningar

How do employees experience personal and collective work-identity in the context of an organizational change? How do employees experience organizational procedural justice and uncertainty in the context of an organizational change?

Metod

The present study includes a total of seven participants, including four white and three blue collar workers. They are employees in the business area of the company in the middle part of Sweden that undergoes an organizational change. Three of the participants are women and four men, 39-61 years old. They have worked 5-36 years in the present organization.

A thematic, theory-driven method, including predetermined deductive themes, based on semi-structured interviews is chosen to investigate respondents' experiences of personal and collective work-identity, procedural justice and uncertainty in the context of an organizational change.

Förebyggande av smittspridning inom hälso- och sjukvården – reflekterande förhållningssätt och adekvata beteenden

Projektledare

Maria Lindberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Bernice Skytt, Magnus Lindberg

Bakgrund

Patientsäker vård är en ständigt pågående utmaning i arbetet att utforma och leverera god hälso- och sjukvård. Internationellt sett drabbas omkring en av tio patienter som vårdas inom slutna vård av någon form av vårdrelaterad infektion (VRI), det vill säga infektion som uppkommer hos person under slutna vård eller till följd av åtgärd i form av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg, eller infektion som personal inom vård och omsorg ådrar sig till följd av sin yrkesutövning. Förebyggande av smittspridning kräver ett multifaktoriellt angreppssätt som inkluderar aspekter av vårdpersonals kunskaper och beteende. Nödvändiga kunskaper och färdigheter för att kunna utföra ett arbete beskrivs som en individs kompetens, vilket föregås av hur individen förstår sitt arbete. Eftersom individer utvecklar egen förståelse för det arbete som ska utföras är ett ”interpretativt perspektiv” i ledarskapet nödvändigt för att förstå den totala kompetensen inom en organisation. Detta perspektiv innebär bland annat att kollegor kontinuerligt för en gemensam dialog och reflekterar i vardagen för samsyn i arbetet. En ökad insikt i vårdpersonals och chefers förståelse för följsamhet till hygienrutiner och aseptiskt handhavande är angeläget för ett helhetsgrepp i att förebygga smittspridning. Omkring var femte VRI har länge ansetts vara möjlig att förebygga genom följsamhet till basala hygienrutiner, inkluderas följsamhet till andra vårdrutiner som t.ex. för urinavledande kateter och centrala infarter beräknas ända upp till 70 % av VRI vara möjligt att förebygga. Detta innebär att många patienter utsätts för onödigt lidande och att sjukvården belastas med onödiga extrakostnader.

Syfte

Syftet är att beskriva sjuksköterskors reflektioner om sitt eget handlande i relation till aseptik samt vårdenhetschefers reflektioner om förståelse för patientsäkerhet, ansvar för aseptik samt arbetsmiljö. Vidare är syftet att validera ett nytt frågeformulär.

Metod

Avseende sjuksköterskor tillämpas ett ändamålsenligt urval för att rekrytera tre personer med funktionen huvudhandledare för sjuksköterskestudenter som är yrkesverksamma inom kirurgisk eller ortopedisk verksamhet inom en region. Datainsamling sker genom att tre gånger filma omvårdningsmomentet ”inläggning av perifer ven kateter” samt genomföra en individuell intervju med respektive sjuksköterska. Respektive intervju beräknas pågå 45-60 min och genomförs med inspelade filmer som reflektionsunderlag tillsammans med studiespecifik intervjuguide. Huvudansvarig forskare planerar in tillfällena för filmning och intervju med de sjuksköterskor som tackar ja till medverkan i studien. Avseende vårdenhetschefer tillämpas ett bekvämlighetsurval för att rekrytera 6-10 vårdenhetschefer vid kirurgiska eller ortopediska vårdavdelningar inom en region. Data samlas in via två fokusgruppsintervjuer med tre-fem deltagare per tillfälle. Respektive fokusgruppsintervju beräknas pågå 60 min. Studiespecifik intervjuguide används med inspelade filmer som diskussionsunderlag. Tid och plats för intervju bestäms med vårdenhetschefer som tackar ja till medverkan i studien. De transkriberade intervjuerna kommer att bearbetas med manifest kvalitativ innehållsanalys.

Behovsanpassad intervention om patientsäkerhetsengagemang i somatisk specialistvård - Förutsättningar för implementering mot en säkrare vård

Projektledare
Maria Lindberg

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv
Katarina Wijk, Eva Sving, Region Gävleborg

Bakgrund

Patientsäker vård är en ständigt pågående utmaning i arbetet att utforma och leverera god hälso- och sjukvård. I varje verksamhet finns det någon form av säkerhetsengagemang bland personalen vilket är av intresse att studera, för att på sikt förstå om det kan ha effekt på det patientutfall som erhålls. Att patienter drabbas av vårdskador, som till exempel vårdrelaterade infektioner (VRI), är delvis en konsekvens av osäker vård vilket kan leda till ökad sjuklighet och dödlighet och onödigt lidande. Implementering handlar om tillvägagångssätt i samband med ett förändringsarbete, en så kallad intervention, i detta fall en kvalitetsförbättringsinsats. En väl genomtänkt implementering är en förutsättning för att genomföra lyckade förändringar på arbetsplatser, där t.ex. starkt stöd från chefer har betydelse för att lyckas, medan brist på resurser är identifierat som ett hinder. I det vårdorienterade ramverket för implementering, Promoting Action on Research Implementation in Health Services (PARiHS), beskrivs tre komponenter ha en inverkan på förutsättningar för lyckad implementering. Dessa tre komponenter är; Facilitering, Kontext och Evidens. Genom en ökad insikt i chefers och vårdpersonals säkerhetsengagemang och förutsättningar för att ge patient säkrare vård, såsom ovanstående beskrivna komponenter, kan åtgärder för att minska andel patienter som drabbas av VRI implementeras inom Hälso- och sjukvården.

Syfte

Syftet är att bland anställda inom vårdverksamhet undersöka arbetet med patientsäker vård med inriktning på vårdrelaterade infektioner samt undersöka implementeringsprocess och utfall av ett förändringsarbete med ökad patientsäkerhet som mål.

Frågeställningar

Vilket patientsäkerhetsengagemang råder på arbetsplatsen över tid och hur påverkar den implementering och utfall av ett förändringsarbete med ökad patientsäkerhet som mål? Vilka uppfattningar finns hos chefer och medarbetare om patientsäkerhetsarbete och faktorer som påverkar det arbetet?

Metod

Data samlas in före, under och efter förändringsarbetets genomförande via frågeformulär. Efter förändringsarbetets genomförande samlas data in via semistrukturerade individuella intervjuer med chefer och via gruppintervjuer med hygienombud. Datainsamling sker även via avidentifierade data från interna system för ekonomi och verksamhetsuppföljning gällande bemanningsläge, beläggningsgrad och andel VRI. Det frågeformulär som används är framtaget och validerat av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Data från interna system samt från frågeformulär analyseras med beskrivande och jämförande statistik. Intervjuguiden innefattar fyra frågeområden: 1) Uppfattning av processen att implementera förändring av patientsäkerhetsarbete, 2) Möjliggörande och hindrande faktorer för implementering med utgångspunkt i PARiHS tre komponenter kontext, evidens och facilitering, 3) Uppfattning av innebörden av patientsäker vård samt 4) Beskrivning av arbetsplatsens patientsäkerhetsarbete och mognadsgrad. Intervjudata analyseras med manifest och latent innehållsanalys.

Fitness assistant, EQF 3: certifiering med fokus intellektuell funktionsnedsättning

Projektledare
Sven Blomqvist

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv
Bollnäs Friidrottsklubb, Parasportförbundet i Gävleborg, FUB Gävleborg och Hälsinglands utbildningsförbund

Bakgrund

Den certifiering som idag sker av personliga tränare (PT) regleras av den internationella organisationen EuropeActive/EREPS (www.europeactive.eu). I Sverige finns ett fåtal utbildare som ackrediterats av denna organisation. Höghammargymnasiet och dess huvudman, Hälsinglands utbildningsförbund, är den enda offentliga organisationen i Sverige som erhållit denna ackreditering. Inom Europeactive pågår ett utvecklingsarbete vad gäller ny certifieringsnivå. Traditionell PT certifieras på EQF nivå 4 (EQF, European Qualification Framework), är en nivåbestämning av kvalifikationer för att underlätta jämförelser mellan olika utbildningssystem och för att underlätta validering. EQF innehåller nivå 1-8 där nivå 4 motsvarar svensk gymnasieexamen och där nivå 6 motsvarar högskolans kandidatnivå alternativt särskilt kvalificerad yrkeskompetens men nu utvecklas en certifiering motsvarande nivå 2. Europeactive har beskrivit denna kompetensnivå inom friskvård och hälsa som motsvarande ”PT assistent” det vill säga en person som har tillräcklig kompetens för att fungera som ett stöd för den person som är certifierad PT. Utveckling av ”PT grund-sär” är följaktligen i linje med detta och kan förhoppningsvis ge värdefull draghjälp och innebära att intellektuellt funktionsnedsatta uppmärksammas och blir en viktig målgrupp för denna certifiering.

Syfte

Projektet syftar till att öka intellektuellt funktionsnedsattas (IF) fysiska hälsa och välbefinnande med hjälp av en ny certifiering ”PT grund-sär”, en anpassad utbildningsväg för att erhålla denna certifiering och en handledarutbildning för mentorer som ska ge aktivt stöd till IF under utbildningen. Syftet är även att ska bättre inkludering av IF i lokalsamhället och i det lokala idrottslivet genom att bygga upp en samverkan mellan idrottsförening och gymnasiesärskola och ackrediterad utbildningsorganisation inom PT.

Metod

Steg 1: Utveckling av handledarutbildning samt utveckling av utbildning och PT grund-sär certifiering. Dvs. att bygga upp en adekvat handledarutbildning för mentorer. Denna handledarutbildning kommer att genomföras under tre veckor, 10 kurstillfällen, och även innehålla studieuppgifter och kommunikation via webbaserade lösningar. Denna certifiering bygger på den traditionella PT certifiering som sker enligt EUROPEACTIVES riktlinjer, men är fokuserad på kompetens kopplad till egen fysik och egen fysisk aktivitet. Utbildningen som PT grund är särskilt anpassad för IF. Den nivå av kompetens som utvecklats inom Europeactive, EQF nivå 2 Assisterande PT” kommer också att bilda underlag för detta utvecklingsarbete. Steg 2: Genomförande av handledarutbildning, PT Grund-sär utbildning och certifiering av deltagare. Dvs. att en pilotgrupp på 15 ungdomar med IF genomgått utbildningen och erhållit certifieringen ”PT grund-sär”. Utbildningen beräknas pågå under ett år med ett kurstillfälle per vecka. Den kommer innefatta både höst/vintersäsong (vinteridrott) och vår/sommarsäsong (sommardrott). I steg 2 sker även en uppbyggnad av teknisk kapacitet vad gäller mobilt utegym, särskilt anpassat för IF och funktionsvarierade. Uppbyggnad sker i samarbete mellan lokalt/regionalt idrottsliv, FUB och ansvariga idrottslärare inom Höghammargymnasiet. Utegymmet byggs upp mobilt och kan vintertid flyttas och användas inomhus i lämplig idrottslokal där målgruppen har fritt tillträde.

PrecWork

Projektledare

Birgitta Wiitavaara

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Sven Svensson

Bakgrund

Det har under lång tid rapporterats om problematiska arbetsvillkor inom svensk hemtjänst. Personalen rapporterar lågt inflytande, mycket höga arbetskrav och bristande socialt stöd. Arbetsbelastningen är hög och fysiskt ansträngande och personalen känner sig fysiskt och psykiskt utmattade efter arbetsdagens slut. På svensk arbetsmarknad är äldreomsorg/hemtjänst ett av de yrkesområden som har högst sjukfrånvaro och störst antal arbetsskador med sjukfrånvaro. Ungefär 25 procent av personalen i kommunal hemtjänst är tillfälligt anställd. Det är ca 10 procentenheter mer än svensk arbetsmarknad i stort. Tillfälliga anställningar bidrar till flexibilitet och möjliggör t.ex. frånvaro för vård av barn för den tillsvidareanställda ordinarie personalen. Forskning indikerar dock att en tillfällig anställning, i jämförelse med en tillsvidareanställning, kan vara negativ för hälsan. Det finns indikationer om sämre arbetsmiljö och högre arbetsbelastning för tillfälligt anställda. Tillfälliga kontrakt, och associerad ekonomisk osäkerhet, kan leda till sjuknärvaro. En hög andel tillfälliga anställningar kan också bidra till arbetsmiljöproblem och ohälsa för den ordinarie personalen. De ordinarie kan få en högre arbetsbelastning pga. informellt ansvar att lära upp den tillfälliga personalen. Tillfälligt anställda kan ha sämre förutsättningar att ta del av säkerhetsrutiner, t.ex. hygienrutiner, vilket blir ett arbetsmiljöproblem för all personal. Forskning om hur tillfälliga anställningar påverkar arbetsmiljö och hälsa är dock ung och det är svårt att dra några definitiva slutsatser. Vi vet inte tillräckligt mycket om arbetsmiljön i hemtjänst för att kunna konstatera om påtalade problem är relaterade till personalens anställningsform. Forskning om tillfälliga anställningar inom andra yrkesområden ger dock stöd åt ett sådant antagande. Tillfälligt anställda kan särbehandlas och ges fler, eller mindre önskvärda, arbetsuppgifter än tillsvidareanställda. I Sverige förutsätter rätten till sjuklön att anställningen är längre än en månad, alternativt att arbetstagaren tillträtt anställningen och därefter varit anställd fjorton kalenderdagar i följd. Detta innebär att tillfälligt anställda i hemtjänst ofta saknar rätt till sjuklön, vilket kan leda till sjuknärvaro. Det är också en chefsutmaning att inkludera de tillfälligt anställda i utbildning, informationsflöden och social gemenskap. Kombinationen av ekonomisk osäkerhet, arbetsmiljöutmaningar och ett sämre socialförsäkringsskydd kan öka risken för riskabla arbetsmetoder eller för att säkerhetsrutiner inte efterlevs. Säkerhetsrutiner av särskild relevans för arbetsmiljön i äldreomsorg är Socialstyrelsens föreskrifter om basala hygienrutiner i vård och omsorg som bl.a. syftar till att förebygga smittspridning. Arbetsmiljöverket betonar att smittspridning på arbetet är en arbetsmiljöfaktor av relevans för all personal. Det finns kunskap om att arbetet i hemtjänst karaktäriseras av hög arbetsbelastning, fysiskt och psykosocialt utmanande arbetsmiljö och en hög andel tillfälligt anställda. Det finns också forskningsresultat som indikerar att sådana omständigheter påverkar arbetsmiljön negativt för ordinarie- och tillfälligt anställda. Forskning indikerar också att en tillfällig anställning är associerad med ohälsa, sjuknärvaro och svårigheter att ta del av säkerhetsföreskrifter. Det har däremot inte kunnat identifieras någon studie som särskilt analyserar arbetsmiljö eller hälsa inom hemtjänst med fokus på tillfälliga anställningar.

Syfte

Syftet är att undersöka erfarenheter av tillfällig anställning bland hemtjänstpersonal inom kommunal äldreomsorg.

Metod

Designen är kvalitativ med semistrukturerade intervjuer och fenomenografisk analys (28,29). 15-20 personer med tillfällig anställning inom hemtjänsten (äldreboenden, hemtjänst, LSS) intervjuas.

”Should I stay or should I go”: En studie om lärares motivation att stanna kvar på sin arbetsplats

Projektledare

Gunnar Bergström

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Karolinska Institutet, Linneuniversitetet

Bakgrund

Att behålla lärare är en av de stora utmaningar som många skolor står inför idag. I vissa kommuner i Sverige slutar så många som 15-25 % av lärare varje år, vilket innebär 5 till 10 lärarbyten under en elevs högstadietid. Konsekvenserna för de skolorna med hög läraromsättning är stora; t.ex. blir elevernas undervisning inkonsekvent vilken påverkar elevernas resultat och kraven på lärare som redan är en utsatt yrkesgrupp blir ändå högre. Behovet att minska läraromsättning är därför stort. Majoriteten av tidigare studier har emellertid varit tvärsnittsstudier på registerdata som har genomförts i länder med annat skolsystem och andra kontextuella faktorer jämfört med svenska förhållanden. Dessa studier har främst undersökt faktorer som bidrar till varför lärare väljer att lämna läraryrket. Få studier har däremot undersökt vilka faktorer som främjar lärares motivation och vilja att stanna kvar på sin arbetsplats. Dessutom är kunskap begränsad om vilka åtgärder skolor tillämpar för att behålla lärare.

Syfte

Att öka kunskapen om hur läraromsättning på skolor kan minskas, samt kring vilka specifika åtgärder som behövs för att behålla lärare.

SYFTE 1: Att explorativt undersöka vilka faktorer på individnivå, arbetsnivå samt social- och organisatorisk nivå som har ett positivt/negativt samband med läraromsättning.

SYFTE 2: Att prospektivt utifrån Job Demands- Resources-modellen undersöka vilka faktorer som minskar läraromsättning på individnivå samt aggregerad nivå (skolnivå) vid 12 och 24 månaders uppföljning.

SYFTE 3: Att kvalitativt undersöka åtgärder och strategier som tillämpas inom skolor, som trots bortstötande omständigheter har låg läraromsättning samt om, och i så fall hur, de påverkar lärares beslut att stanna.

Metod

Analyser görs både på individnivå (lärarnivå) och aggregerad nivå (skolnivå). Ansökan bygger på ett omfattande gediget befintligt tvärsnittsmaterial insamlat av AFA-försäkring (n=5000 lärare) samt från iSkol-projektet, där vi har en unik möjlighet att över 24 månader följa 700 lärare från 20 kommunala grundskolor. Under projektet kommer även en ny datainsamling göras som består av intervjuer med utbildningsförvaltningar, rektorer samt lärare. Projektets resultat kommer att ligga till grund för rekommendationer för hur beslutsfattare och skolor kan göra för att behålla lärare. Nästa steg är att utveckla och utvärdera insatser för att minska läraromsättning. Ingen av frågeställningarna som berörs i denna ansökan är finansierade sedan tidigare.

I frontlinjen vid Covid-19 pandemin - sjuksköterskor & chefers skattningar och upplevelser av arbetsmiljö, hälsa, lärande och samverkan vid 1177 Vårdguiden

Projektledare

Annica Björkman

Medarbetare vid Akademien för hälsa och arbetsliv

Maria Engström, Ylva Pålsson

Samarbetspartners utanför Akademien för hälsa och arbetsliv

Anna Carin Wahlberg, docent KI, Malou Lindberg, docent Linköpings Universitet, Verksamhetschef 1177 Östergötland

Bakgrund

Befolkningens behov av en fungerande sjukvårdsrådgivning påvisades tydligt i samband med Covid-19 utbrottet under våren 2020. Såväl Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt de olika sjukvårdsregionerna hänvisade till 1177 Vårdguiden på telefon (1177 VG på telefon) för frågor gällande Covid-19. Under 2019 hade 1177 VG på telefon mellan 270 000 till 318 000 inkommande samtal/månad. Under Covid-19 utbrottet i mars 2020 uppgick samtalen till 450 000 för att därefter succesivt minska. Vi avser att studera hur sjuksköterskorna och chefer vid 1177 upplevde denna tid samt hur de mår efter den intensiva period som har varit. För att möta samtalsmängden genomfördes en rad olika åtgärder på såväl nationell som regional nivå. Tjänstens elektroniska system byggdes ut på nationell nivå och olika stödåtgärder riktades mot regionernas nationella nätverk. På regional nivå genomfördes ett intensivt arbete för att säkra tillgängligheten för befolkningen till rådgivningstjänsten via telefonnumret 1177. Målet var att i möjligaste mån undvika en undanträngningseffekt för övriga inringare med andra symtom. Exempelvis infördes ett knappval för inringaren för att kopplas direkt till Covid-19 rådgivning. För de utan symtom på Covid-19, som endast hade frågor om det nya viruset, fanns även valet att kopplas vidare för allmän information (telefonnumret 11313). För att höja bemanningen vid 1177- verksamheterna utbildades sjuksköterskor som normalt arbetade med administrativa uppgifter, pensionerade sjuksköterskor och inom några regioner läkarstuderande. Dessa bemannade främst den nystartade "Covid-19" rådgivningen.

Syfte

Det övergripande syftet med studie är att undersöka telefonsjuksköterskor samt chefers upplevelser av att vara i frontlinjen vid en pandemi samt deras upplevelser och skattningar av arbetsmiljö, hälsa, lärande och samverkan under Covid-19 pandemin.

Frågeställning

- Att beskriva telefonsjuksköterskors upplevelser av arbetsmiljö, hälsa, välbefinnande och lärande under pågående Covid-19 pandemi samt samverkan med andra vårdinstanser/myndigheter
- Att beskriva chefers upplevelser av arbetsmiljö, hälsa, välbefinnande och lärande. Vidare att beskriva deras upplevelser av samverkan med andra vårdinstanser/myndigheter, förutsättningar för ledarskap samt arbetsmiljöarbete under pandemin
- Att undersöka i vilken omfattning telefonsjuksköterskors arbetsmiljö, hälsa, välbefinnande och lärande har förändrats jämfört med mätningar genomförda innan pandemin (2017).
- Att kartlägga vilka samverkansformer som var etablerade mellan olika regioners 1177 verksamheter innan (och under) Covid-19 pandemin samt att undersöka vilka samband som finns mellan grad av samverkan, telefonsjuksköterskor arbetsmiljö och 1) hälsa och 2) välbefinnande (inklusive variabler som exempelvis arbetstillfredsställelse och tillfredsställelse med given vård och 3) lärande (thriving).

Övergången till aktivitetsbaserade kontor på Trafikverket: Processen och resultatet

Projektledare

David Hallman

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Eva Bergsten, Katarina Wijk, Svend Erik Mathiassen

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Annu Haapakangas, Finnish Institute of Occupational Health (FIOH)

Bakgrund

Detta projekt följer upp resultaten från tidigare projekt på AHA om aktivitetsbaserade arbetsplatser på Trafikverket. Vi fann att resultaten av flytten till aktivitetsbaserade kontor (ABW) skilde sig väsentligt mellan kontor på olika geografiska platser. I två av de fyra studerade kontoren upplevde medarbetarna sämre trivsel, kände sig mer störda och presterade sämre på kontoret efter flytten till ABW jämfört med innan. Detta pekar på att flytten inte var en framgång och att faktorer i strukturen av kontoren och hur förändringen implementeras kan ha betydelse vid framtida kontorsbyten. Trafikverket har genomfört ett fortsatt förändringsarbete med explicita implementeringsstrategier, där organisationen informerar och kommunicerar användandet av kontoren på ett annorlunda sätt, och där kontoren utformas annorlunda. Målet med föreliggande projekt är att utvärdera resultatet av de nya förändringarna jämförelse med resultaten från den inledande studien, samt att generera ny kunskap om hindrande och främjande faktorer att beakta då nya ABW konstrueras och implementeras.

Syfte

Projektet avser att identifiera hindrande och främjande faktorer vid implementeringen av ABW och undersöka vilka processer på organisations- och individnivå som är viktiga i olika faser av implementeringen.

Frågeställningar

- 1) Hur ser implementeringsprocessen av ABW ut på organisations- och individnivå?
- 2) Vilka hindrande och främjande faktorer i implementeringsprocessen av ABW upplever de anställda?

Metod

Detta är en prospektiv studie där vi följer övergången från traditionella kontor till ABW med upprepade mätningar över tid på två Trafikverkskontor på olika orter. Vi följer implementeringsprocessen av de nya kontoren på olika nivåer i organisationen och i olika faser över tid. Metoder innefattar dokumentation från organisationen, enkäter till chefer och medarbetare och intervjuer med nyckelpersoner som arbetsgrupper, chefer, medarbetare och skyddsombud. Upplevelser av kontorsmiljön, hälsa och prestation hos chefer och medarbetare samlas in via enkäter både före och efter flytt till ABW.

Chefers uppfattning och erfarenhet av att implementera ledarskapsmodell

Projektledare

Maria Lindberg

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Bernice Skytt, Magnus Lindberg

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Katarina Wijk, Region Gävleborg; Annika Strömberg, avdelningen för ekonomi AUE

Bakgrund

Ett aktivt deltagande ledarskap från chefen är en stark prediktor för medarbetares välmående och arbetsförmåga. Ett gott ledarskap kännetecknas av att på ett effektivt sätt uppnå verksamhetsmålen och ständigt förbättra verksamheten utifrån de resurser som organisationen förfogar över. För att arbetsbelastningen för chefer ska bli hanterbar krävs att resurserna är anpassade till den förändring som ska genomföras. Chefer upplever i dagsläget det motsatta då de beskriver att de ofta arbetar under tidspress med många olika göromål, hög personalomsättning och många medarbetarsamtal. Cheferna beskriver att de ofta har en känsla av att inte hinna utveckla verksamheten. Tillgång till administrativ assistans vid stora kontrollspann medför förbättrade förutsättningar för chefer att leda och utveckla verksamheten. Kontinuitet bland både chefer och medarbetare blir särskilt viktigt när det ständigt sker förändringar inom organisationer. En nyckelfaktor för hur organisationen klarar av förändringar kan vara hur chefen utövar sitt ledarskap i kombination med vilka förutsättningar som han eller hon har i sin ledande roll.

Syfte

Syftet är att utforska chefers och biträdande chefers uppfattning om, erfarenhet av, och förutsättning att implementera beslutad ledarskapsmodell i en sjukvårdsregion.

Metod

En Grounded theory approach på beskrivande nivå tillämpas med avsikten att förmedla kärnan i chefens funktion i implementeringen. Genom ett teoretiskt urvalsförfarande rekryteras andralinjechefer i ett första steg. Uppfattningar, erfarenheter och förutsättningar relaterade till implementeringsprocessen insamlas genom individuella intervjuer. I analysprocessen kommer forskningspersonernas uttalanden att bearbetas induktivt och hypoteser kommer skapas från en intervju innan nästa intervju genomförs. I urvalet kommer maximum variation att tillämpas för att fånga och beskriva fenomenet utifrån så många sammanhang som möjligt. Urvalet fortgår tills teoretisk mättnad anses vara uppnådd. I ett andra steg kommer eventuellt även stödpersoner i implementeringen, vilka kan identifieras i andralinjechefernas uttalanden, att inkluderas i urvalet. Genererade data kommer analyseras enligt de tre stegen i Grounded Theory metodiken, 1) öppen kodning, 2) axial kodning och slutligen 3) selektiv kodning för att begränsa datamängden runt den identifierade kärnan.

Sjuksköterskestudenters väg in i arbetslivet under pågående coronaviruspandemi

Projektledare

Ylva Pålsson

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Maria Engström, Ann-Sofi Östlund

Bakgrund

Den första tiden för nyutexaminerade sjuksköterskor i arbetslivet beskrivs som en känslig tid då de fattar beslut om de vill stanna i professionen och/eller inom organisationen. Hur sjuksköterskestudenter som är på väg in i yrkeslivet som nyutexaminerade sjuksköterskor upplever och påverkas av en pågående pandemi är sparsamt studerat. Känner man oro i samband med en pandemi, risk för egen smitta, otillräcklig kompetens eller känner man sig extra motiverad att få komma ut i arbetslivet i samband med den situation som världen befinner sig i där sjuksköterskeyrket lyfts fram som centralt. Hur upplevs den sista verksamhetsförlagda praktiken när den har genomförts under den pågående pandemin och den första tiden i yrket?

Syfte

Syftet med studien är att beskriva sjuksköterskestudenters upplevelse av att genomföra sin sista verksamhetsförlagda utbildning och första tiden i yrket under en pågående pandemi.

Frågeställningar

Vilka upplevelser har sjuksköterskestudenter av att genomföra en verksamhetsförlagd utbildningsperiod under pågående pandemi?

Vilka upplevelser har nyutexaminerade sjuksköterskor av första tiden i yrket under pågående pandemi?

Hur hanterar de nyblivna sjuksköterskorna de utmaningar som finns under en pågående pandemi?

Metod

Ett ändamålsenligt urval av 16 sjuksköterskestudenter vid Högskolan i Gävle som hade genomfört sin sista verksamhetsförlagda utbildning under pågående pandemi (våren 2020) inkluderades och har redan intervjuats om den verksamhetsförlagda utbildningen. Samma deltagare har också intervjuats efter 4 månader i yrket och dessa planeras också intervjuas efter 12 månader i yrket. För att få en spridning i undersökningsgruppen togs hänsyn till kön, ålder, och bostadsort när de första (ca tio) tillfrågades och därefter för att få en spridning vad gällde kommande arbetsplatser/kliniker genomfördes ett snöbollsurval, dvs. forskningspersoner som intervjuades tillfrågades om de kände till möjliga forskningspersoner från klassen som skulle börja arbeta vid andra kliniker än de själva. Data samlas in via upprepade intervjuer vilka har skett/sker via internet, telefon eller fysiska möten (utifrån informanternas önskemål). En öppen övergripande fråga angående deltagarnas upplevelse av att befinna sig mitt i en pandemi under deras sista verksamhetsförlagda utbildningsperiod respektive första år i yrket har ställts och kommer att ställas vid de upprepade intervjuerna vilken följs upp av följdfrågor. Intervjuerna spelas in på ljudfil och transkriberas ordagrant. Dataanalys: Data bearbetas med kvalitativ innehållsanalys.

Ett hållbart arbetsliv för unga vuxna – ledarskap, lärande och osäkerhet

Projektledare

Erika Wall, docent i sociologi, Mittuniversitetet

Medarbetare vid Akademin för hälsa och arbetsliv

Sven Svensson

Samarbetspartners utanför Akademin för hälsa och arbetsliv

Anna Berg Jansson, Luleå Tekniska Universitet

Bakgrund

Projektet fokuserar unga vuxnas upplevelser av etableringen i arbetet i relation till ledarskap och lärande och hur detta kan förstås utifrån ett hälsofrämjande perspektiv (Lindström & Eriksson, 2010). Unga vuxna befinner sig på en osäker arbetsmarknad och i en osäker tillvaro som del av vuxenblivandet (Arnett, 2004). Kunskap och kompetens reducerar sådan osäkerhet där chefers ledarskap har en central roll (Montano et al., 2017). Chefer behöver kunskap om vilken typ av ledarskap som unga vuxna önskar och förväntar sig. Chefer kan med sitt ledarskap hjälpa anställda tillrätta, kommunicera krav och stötta i kompetensutveckling (Camps & Rodrigues, 2011). Ledarskap förstås här som en relation mellan chef och anställd där båda parter bidrar till relationen och ledarskapet (Alvesson & Spicer, 2012). Det ledarskap som chefer utövar har betydelse för de anställdas hälsa (Montano et al., 2017; SBU, 2014) och en obalans mellan den ansträngning (effort) människor uppfattar att de gör i arbetet och den belöning (reward) som de uppfattar att de får leder till ohälsa (Rugulies et al., 2017; SBU; 2013-2015). Det är mindre känt vilken betydelse det har att arbeta under ett ledarskap som inte överensstämmer med egna ledarskapspreferenser, vilket utifrån teorin om effort/reward (Siegrist, 1996) förväntas vara negativt för hälsa. Sjukrivningar ökar bland unga vuxna. Bland unga är psykisk ohälsa den vanligaste orsaken till sjukskrivning (Försäkringskassan, 2014, 2017). Unga vuxna befinner sig som nya i sin professionella roll i en situation karakteriserad av osäkerhet på vad som förväntas av dem i deras yrkesutövande (Koivisto et al., 2010; Miller & Jablin, 1991). Sådan osäkerhet kan förklara yngres förhöjda riska att drabbas av ohälsa (Koivisto et al., 2010; Schmidt et al., 2014). Unga vuxna skiljer sig också från äldre avseende förväntan på arbetets innehåll och den egna arbetsinsatsen (Lyons & Kuron, 2014).

Syfte

...att beskriva och analysera de förväntningar som unga vuxna inom handeln har på ledarskap, lärande och utveckling i arbetet och hur dessa aspekter kan förstås utifrån ett hälsofrämjande perspektiv.

Frågeställningar

Hur ser unga vuxna handelsanställdas förväntningar på ledarskap ut? Hur kan upplevt och förväntat ledarskap förstås i relation till förväntningar på arbetsliv och vuxenblivande? Hur kan upplevt och förväntat ledarskap förstås i relation till lärandevillkor? Hur kan kunskap om unga vuxnas upplevelser av- och förväntningar på ledarskap förstås i relation till hälsofrämjande processer i arbetslivet?

Metod

Projektet avgränsas till handelsanställda unga vuxna (18–28 år). Projektet inkluderar två delstudier.

Delstudie I består av fyra fokusgruppsintervjuer med unga vuxna inom gymnasiets handelsprogram som arbetar inom handeln. **Delstudie II** består av en intervjustudie där omkring tio djupintervjuer planeras att genomföras. Analysmetod=tematisk innehållsanalys.

Doktorandprojekt: Vårdpersonals och första linje chefers arbetssituation inom svensk akutsjukvård: förutsättningar, chef- och ledarskap, välbefinnande och effektivitet

Doktorand
Karin Lundin

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Bernice Skytt, biträdande handledare: Maria Engström, Marit Silén, Annika Strömberg (AUE)

Bakgrund

Första linje chefer inom vård och omsorg ger signaler om en hög arbetsbelastning, ansträngd bemanningssituation och bristande stödfunktioner samtidigt som den svenska hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar gällande en hållbar kompetensförsörjning. Forskning visar att personalens välmående påverkas av chefens ledarskap och välmående samtidigt som chefens välmående och ledarskap i sin tur är kopplat till personalens välmående och till strukturella förutsättningar.

Syfte

Det övergripande syftet är att inom svensk akutsjukvård studera medarbetarnas och första linje chefernas strukturella förutsättningar i arbetet samt deras välbefinnande och effektivitet.

Frågeställningar

Hur agerar första linje chefer vid enheter där medarbetarna skattat högst gällande tillgången till strukturella förutsättningar och hur beskriver medarbetare och chefer medarbetarnas tillgång till strukturella förutsättningar? Vilka samband finns mellan medarbetarnas skattningar av chef- och ledarskapet, medarbetarnas strukturella förutsättningar, välbefinnande och effektivitet? Hur skattar första linje chefer strukturella förutsättningar samt hur beskriver och reflekterar de över vilka möjligheter och begränsningar dessa förutsättningar har för deras arbete, välbefinnande och effektivitet? Vilka strukturella förutsättningar anser verksamhetschefer ha betydelse för första linje chefers arbete, välbefinnande och effektivitet?

Metod

Delstudie I Observations- och intervjustudie med deskriptiv design. *Datainsamlingsmetod:* Observationer av chefens arbete och intervjuer med chefen samt 1-3 medarbetare genomfördes hösten 2017 vid 5 enheter där medarbetarna i enkätundersökningen som ingår i delstudie II skattat högst gällande tillgången på strukturella förutsättningar. *Dataanalys:* Observationsanteckningar och intervjuer analyseras med kvalitativ innehållsanalys. **Delstudie II** Enkätstudie med korrelativ design. *Datainsamlingsmetod:* Enkät sammansatt av validerade instrument som mäter förutsättningar, välbefinnande och effektivitet besvarades hösten 2016 av 331 medarbetare (sjuksköterskor och undersköterskor) vid 35 enheter. *Dataanalys:* Insamlad data bearbetas med regressionsanalys. **Delstudie III** Deskriptiv design med kvalitativ och kvantitativ ansats. *Datainsamlingsmetod:* Telefonintervjuer med första linje chefer (n.35) vid de enheter som ingått i enkätundersökningen från delstudie II. Data från enkätundersökningen i delstudie II. *Dataanalys:* Intervjuerna analyseras med kvalitativ innehållsanalys, data från enkäterna bearbetas med beskrivande statistik. **Delstudie IV** Deskriptiv design med kvalitativ ansats. *Datainsamlingsmetod:* Intervjuer med verksamhetscheferna vid de enheter som ingått i enkätundersökningen. *Dataanalys:* Intervjuerna analyseras med kvalitativ innehållsanalys.

Doktorandprojekt: Chefers förutsättningar för ett hållbart arbetsliv

Doktorand

Jonas Svanström

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Magnus Lindberg, biträdande handledare: Bernice Skytt, Maria Lindberg

Bakgrund

Förstalinjechefens arbetsroll har förändrats sedan 1990-talet. Från att ha varit en aktiv medlem i teamet kring patienten har rollen som förstalinjechef blivit en mer administrativ roll med ansvar över ekonomi, personal och vårdkvalitet. Förstalinjechefens roll med ständigt ökande kontrollspann betraktas som otydlig och komplex och kan innebära en hög risk för arbetsrelaterad stress. Hög arbetsbelastning, oförmåga att säkra god vårdkvalitet, brist på personal, respekt och erkännande från överordnade är faktorer som är betydelsefulla för att förstalinjechefer slutar som chef inom hälso- och sjukvården. Strukturella förutsättningar som kan inverka på chefers välmående är antal underställda samt arbetsplatsens personalomsättning, frånvaro och utbildningsnivå bland medarbetarna. En aktivt deltagande förstalinjechef är en stark bidragande orsak till medarbetarnas välmående och arbetsförmåga

Syfte

Att generera kunskap om och förståelse för vilken betydelse implementering av en ledarskapsmodell, avseende förändrat kontrollspann, har för ett hållbart arbetsliv hos förstalinjechefer och deras underställda.

Frågeställningar

1. Vilka förutsättningar är av betydelse för att förstalinjechefer stannar på sina uppdrag efter implementering av beslutad ledarskapsmodell?
2. Vilka anledningar finns till att förstalinjechefer avslutat sitt chefsuppdrag efter implementering av beslutad ledarskapsmodell?
3. Vilken arbetstillfredsställelse, arbetsrelaterad stress, sjukfrånvaro och vilken uppfattning har förstalinjechefer om det egna chefs- och ledarskapet och hur varierar dessa egenskaper under implementeringen av beslutad ledarskapsmodell?
4. Vilken arbetstillfredsställelse och arbetsrelaterad stress upplever medarbetarna före, under och efter implementeringen av beslutad ledarskapsmodell samt vilken sjukfrånvaro har de?

Metod

Delstudie I: Deskriptiv design med kvalitativ ansats. Cirka 25 förstalinjechefer som två år efter genomförd förändring fortfarande arbetar kvar som förstalinjechef. Individuella semistrukturerade intervjuer. Kvalitativ innehållsanalys. **Delstudie II:** Deskriptiv design med kvalitativ ansats.

Ändamålsenligt urval och utgörs av 15-20 chefer som valt att avsluta sitt uppdrag minst ett år efter genomförd förändring. Individuella semistrukturerade intervjuer. Kvalitativ innehållsanalys.

Delstudie III: Upprepade tvärsnittundersökningar med kvantitativ ansats. Bekvämlighetsurval av ca 150 förstalinjechefer som är verksamma inom hälso- och sjukvården i en region. Årlig datainsamling av registerdata beträffande sjukfrånvaro och chefsomsättning en gång per år under 3 år. Datainsamling sker med följande enkäter; Management Standard Indicator Tool, The Ottawa Hospital Model of Nursing, Leadership and Management Inventory samt Change, production and employees model. **Delstudie IV:** Longitudinell design med kvantitativ ansats. Samtliga medarbetare på de enheter inom regionen som bedrivit hälso- och sjukvårdsverksamhet under hela tidsperioden 2016-2023. Uttag av retrospektiva data från regionens register. Beskrivande och analytisk statistik utifrån aktuell skalnivå på data för att undersöka variation över tid. .

Doktorandprojekt: Strukturella och organisatoriska faktorer betydelse för socialsekreterarnas självskattade arbetsrelaterade och generella hälsa

Doktorand
Karin Stevie

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Pia Tham

Bakgrund

Forskning indikerar en hög arbetsrelaterad stress inom välfärdssektorn, där socialsekreterare inom den sociala barnvården rapporterar såväl högre arbetsbelastning som högre krav än andra välfärdsarbetare. Påfrestningar i form av höga krav och bristande resurser och svårigheter att rekrytera så väl som behålla personal har sedan länge rapporterats internationellt och på senare år även i Sverige.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka strukturella och organisatoriska faktorer betydelse för socialsekreterarnas självskattade arbetsrelaterade och generella hälsa, med fokus på vad som utmärker friska arbetsplatser.

Frågeställningar

- 1) strukturella faktorer samvariation med socialsekreterarnas självskattade hälsa
- 2) organisatoriska faktorer samvariation med socialsekreterarnas självskattade hälsa
- 3) Att undersöka hur arbetsgrupper som särskilt utmärker sig vad gäller självskattad hälsa beskriver sin arbetssituation, med fokus på:
  - a) arbetsvillkor
  - b) det praktiska sociala arbetet med klienter

Metod

En enkät baserad på mätinstrumentet QPS Nordic samlades in år 2003 (n=309, 97% svarsfrekvens) samt 2014 (n= 349, 81% svarsfrekvens). Deltagare i studien är socialsekreterare från hälften av kranskommunerna i Stockholms län samt hälften av stadsdelarna i Stockholms stad. I enkäten ingår även mått på hälsa (GHQ 12, emotionell utmattning ur MBI, fysiska symtom samt allmänt hälsotillstånd (GSRH). Kvalitativa intervjuer genomförs med arbetsgrupper som visat sig skatta sin hälsa högre än medelvärdet för samtliga.

Doktorandprojekt: Hälsofrämjande ledarskap för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga; innebörd, villkor och förutsättningar

Doktorand

Amanda Norrgård

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Pia Tham, biträdande handledare: Annika Strömberg (AUE)

Bakgrund

Socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga är en utsatt yrkesgrupp med problematiska arbetsvillkor (ex forskning av Pia Tham, docent socialt arbete, AHA). Sådan problematik kan påverka socialsekreterarnas psykiska hälsa negativt och även kvaliteten i arbetet de utför. Ledarskapet är en viktig förutsättning för goda arbetsvillkor på en arbetsplats, och ledarskapet kan därigenom verka hälsofrämjande. Dock är forskningen kring hälsofrämjande ledarskap begränsad. För att kunna skapa förståelse om-och utveckla ett hälsofrämjande ledarskap inom arbetsorganisationer i socialt arbete behövs följaktligen mer forskning som berör dess innebörd, villkor och förutsättningar.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka innebörden av ett hälsofrämjande ledarskap för socialsekreterare som arbetar med utredningar av barn-och unga, samt undersöka villkor och förutsättningar för ett sådant ledarskap.

Frågeställningar

I Undersöka hur socialsekreterare som år 2003, 2014 och 2018 arbetade med utredningar av barn-och unga beskriver den närmaste arbetsledarens ledarskap utifrån de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande- uppmuntrande- rättvist ledarskap, samt undersöka om beskrivningarna förändrats över tid. II Undersöka samband mellan olika organisatoriska förhållanden och hur socialsekreterare som år 2003, 2014 och 2018, arbetade med utredningar av barn-och unga beskriver sin närmaste arbetsledares ledarskap utifrån de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, rättvist ledarskap. III Undersöka hur arbetsgrupper där de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, och rättvist ledarskap skattats högt av socialsekreterarna, reflekterar kring innebörden av dessa aspekter, samt studera om ytterligare hälsofrämjande ledarskapsaspekter lyfts fram. IV Undersöka hur arbetsledare för arbetsgrupper där de hälsofrämjande ledarskapsaspekterna; stödjande, uppmuntrande, och rättvist ledarskap skattats högt av socialsekreterarna, själva reflekterar kring innebörden av dessa aspekter, samt studera om ytterligare hälsofrämjande ledarskapsaspekter lyfts fram.

Metod

I och II Baseras på insamlat datamaterial (av Pia Tham) med mätinstrumentet QPS Nordic på samma på samma arbetsplatser; 2003 n= 309, 2014 n =349 och 2018, n= cirka 420, sammanställning ej klar. I mätinstrumentet ingår tre aspekter av ledarskap; stödjande, rättvist- och uppmuntrande ledarskap som blir huvudfokus. I: Deskriptiv jämförelse, förmodligen chi-2 eller t-test. II Sambandsanalys, förmodligen regressionsanalys. III Gruppintervjuer med arbetsgrupper som skattar ledarskapsaspekterna högre än genomsnittet vid mätillfället 2018. Förmodligen innehållsanalys. IV Enskilda intervjuer med arbetsledarna för de berörda arbetsgrupperna från delstudie III. Förmodligen innehållsanalys. Ansökan till Etikprövningsnämnden i Uppsala ska göras.

Doktorandprojekt: Client violence towards social workers with statutory decision-making responsibilities in Swedish individual and family social services

Doktorand
Jimmy Munobwa

Huvudhandledare, biträdande handledare
Huvudhandledare: Fereshteh Ahmadi, biträdande handledare: Peter Öberg

Bakgrund

This research project focuses acts of violence and threats towards social workers that are perpetrated by service users or other persons from outside the social service agency, acting on behalf of the clients. We use the term “client violence”. Violence and threats in the workplace is a global occupational problem. Over the recent years, more attention has been given to violence and threats in the workplace in Sweden. However, research specific to client violence in social work practice is lagging behind, yet the need for research has been highlighted over the last two decades. Research on client violence in social work practice has been conducted especially in the United Kingdom and USA with varying prevalence and incidence estimates. The variations are partly attributed to the varying tools and procedures of measurement, cultural and contextual factors that surround the violent incidents and the difficulty by respondents to recall violent or threatening incidents. Additionally, most of the research has focused on client violence among child welfare workers. This group is not representative of the broad spectrum of the social work specializations. However, many studies congruent about the negative outcomes associated with client violence, e.g. mental health problems and the desire to prematurely leave a workplace. Physical injuries are not as common as the non-physical outcomes. In the Swedish context, available research literature does not explore client violence as understood by the victims. Neither does the literature provide a deeper understanding of essence of violence. Achieving a deeper understanding of social workers’ conceptualization of client violence is key to opening up the discussion on effective measures to address the problem. It is not optimal to develop interventions based on research with other professions.

Syfte

To explore social service workers’ experiences and perceptions of client violence and threats.

Frågeställningar

1. What encounters do social workers consider as client violence?
2. What circumstances make client violence stressful for social workers?
3. How does client violence affect social workers’ professional role execution?
4. What measures do social workers propose to deal with client violence?
5. Have the manifestations of violence, risks situations, social workers perception of the perpetrators, and proposed preventive measures changed over time?

Metod

Study I: Qualitative interviews with 19 social workers who exercise public authority in individual and family care services. Inclusion criteria – having regular contact with clients, employed at a municipal social service agency, exercises public authority in his/her professional role, and has been a victim of client violence at any one time. **Study II:** Content analysis of occupational injury reports registered at the Swedish Work Environment Authority between 1980 and 2020.

Doktorandprojekt: Workplace environment and interprofessional communication at psychiatric outpatient units.

Doktorand

Ingela Rudberg

Huvudhandledare, biträdande handledare

Huvudhandledare: Martin Salzmann-Erikson, biträdande handledare: Annakarin Olsson, Charlotta Thunborg (KI)

Bakgrund

Team- och samarbete utgör en av sex kärnkompetenser för sjuksköterskor och förutsätter att det på arbetsplatsen finns en överenskommelse om god och respektfull kommunikation mellan kollegor och olika yrkesprofessioner vilket spelar en avgörande roll för att upprätthålla en god hälsofrämjande och psykosocial arbetsmiljö. Studierna i detta projekt kommer att fokusera på sjuksköterskornas psykosociala arbetsmiljö utifrån deras kommunikation med andra yrkesprofessioner; där ledordet är interprofessionell kommunikation. Det finns tidigare forskning om konflikter och maktkamper mellan sjuksköterskor och läkare där kommunikationen mellan dessa yrkesgrupper har misslyckats medan kommunikation sjuksköterskor emellan har fungerat bra. Sjuksköterskornas hälsofrämjande arbetsliv påverkas av interpersonella samspel och en dålig kommunikation mellan olika yrkesprofessioner kan ha en negativ inverkan på arbetslivet. Tidigare forskning har fokuserat på interprofessionella kommunikationens effekter på patientsäkerheten, medan studier om hur den interprofessionella kommunikationen inverkar på hälsofrämjande arbetsliv och den psykosociala arbetsmiljön är mindre utforskat. Den forskning som finns har gjorts i akuta, medicinska och kirurgiska miljöer där det har framkommit att negativa och respektlösa relationer mellan läkare och sjuksköterskor påverkar den psykosociala arbetsmiljön på ett negativt sätt. Då tidigare forskning i huvudsak fokuserat på förhållanden mellan sjuksköterskor och läkare i icke-psykiatriska miljöer, finns en kunskapslucka i den teoretiska kunskapen om hur interprofessionell kommunikation påverkar psykiatrisjuksköterskornas hälsofrämjande arbetsliv och psykosociala arbetsmiljö.

Syfte

Det övergripande syftet med denna forskning är att utforska och beskriva interprofessionell kommunikation på psykiatriska öppenvårdsmottagningar.

Frågeställningar

1) Vad händer när olika yrkesprofessioner kommunicerar? 2) Hur sker interaktionen mellan olika yrkesprofessioner på psykiatriska öppenvårdsmottagningar? 3) Hur reflekterar personalen på psykiatriska öppenvårdsmottagningar kring interprofessionell kommunikation?

Metod

Study I – an institutional ethnographic study, ändamålsenligt urval med personal på en psykiatrisk öppenvårdsmottagning om c:a 30 personer. Etnografiskt fältarbete, observationer, intervjuer, Institutionell etnografi, etnografisk analys. Study II – a focus group study. kvalitativ studie med ändamålsenligt urval med personal på en psykiatrisk öppenvårdsmottagning, cirka 40 personer. Fokusgruppsintervjuer. General Inductive Analysis. Study III – an interpretive case study (ICS), kvalitativ fallstudie med ändamålsenligt urval. Videofilmning av teamkonferenser. Tolkande fallstudie. Kritisk diskursanalys. Study IV – a feasibility study. Kvantitativ genomförbarhetsstudie. Rollspel och journal club, före och eftermätning av beteendevariabler, uppfattad kompetens och samarbete. Genomförbarhetsstudie. ANOVA.

Publicerad av:
Gävle University Press
Högskolan i Gävle

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Postadress: 801 76 Gävle, Sweden

Besöksadress: Kungsbäcksvägen 47

Telefon: 026 64 85 00

www.hig.se